

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	
	Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen
	5
1	Voorwoord
	7
2	Algemene informatie
	8
2.1	Juridische structuur
	8
2.2	Doelstelling
	8
2.3	Personalia
	8
3	Financiële positie, beleid, risicobeheer en interne audit in 2022
	14
3.1	Financiële opzet en positie
	14
3.2	Beleid en beleidskeuzes
	15
3.3	Risicobeheer
	20
3.4	Interne Audit in 2022
	27
4	Beleggingen
	31
4.1	Marktontwikkelingen
	31
4.2	Resultaten beleggingsportefeuille
	32
4.3	Matchingportefeuille
	32
4.4	Aandelen
	33
4.5	Hoogrentende obligaties
	33
4.6	Vastgoedbeleggingen
	33
4.7	Overige beleggingen
	33
4.8	Vooruitzichten
	33
4.9	Maatschappelijk verantwoord beleggen
	34
5	Pensioenen
	36
5.1	Communicatie
	36
5.2	Uitvoeringskosten
	38
5.3	Pensioenregeling
	42
5.4	Nieuwe wetgeving
	43
6	Actuariële analyse
	46
7	Het besturen van het pensioenfonds en naleving wet- en regelgeving
	47
7.1	Algemeen
	47
7.2	Bestuursaangelegenheden
	48

7.3	Dagelijks Bestuur en Bestuurscommissies	52
7.4	Geschillencommissie	53
7.5	Goed Pensioenfondsbestuur	53
7.6	Raad van Toezicht	56
7.7	Verantwoordingsorgaan	61
7.8	Informatie vanuit toezicht van DNB en AFM	66
7.9	Deskundigheids- en integriteitstoets en opleiding	66
7.10	Gedragscode	66
7.11	Organisatie en uitvoering	67
7.12	Statutenwijziging	67
8	Verwachte gang van zaken	68
JAARREKENING		
9	Jaarrekening	70
9.1	Balans per 31 december 2022	71
9.2	Staat van baten en lasten	72
9.3	Kasstroomoverzicht	73
9.4	Toelichting op de jaarrekening	74
9.5	Toelichting op de balans per 31 december 2022	82
9.7	Niet in de balans opgenomen regelingen	98
9.8	Verbonden partijen	98
9.9	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022	99
9.10	Gebeurtenissen na balansdatum	103
OVERIGE GEGEVENS		
10	Overige gegevens	105
10.1	Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	105
10.2	Actuariële verklaring	105
10.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	107
BIJLAGEN		
Bijlage 1 Deelnemersbestand		113
Bijlage 2 Begrippenlijst		114
Bijlage 3 Annex 4		124

Bestuursverslag

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

(bedragen x € 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Deelnemers					
(per eind van het jaar)					
Deelnemers, actief en voortgezet	34.526	34.046	33.400	33.369	33.768
Gewezen deelnemers (slapers)	97.955	95.529	94.353	96.044	100.210
Pensioengerechtigden	24.156	23.703	22.799	22.161	21.904
Totaal aantal deelnemers	156.637	153.278	150.552	151.574	155.882
Premie					
Kostendeckende premie	133.930	138.478	126.580	110.928	111.086
Gedempte kostendeckende premie	100.950	98.053	71.910	76.979	78.057
Feitelijke premie	106.021	98.700	89.992	85.904	85.512
Uitvoeringskosten	9.290	8.349	8.612	8.070	7.992
Uitkeringen	95.303	93.869	89.666	86.846	84.464
Toeslagverlening					
Reguliere toeslagverlening (per 1 januari)					
Actieve deelnemers	1,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Verleende inhaaltoeslagen (per 1 januari)					
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gemiste toeslagen					
Actieve deelnemers	10,69%	1,53%	1,52%	1,71%	0,81%
Cumulatieve achterstand actieve deelnemers (max. 5 jaar)	6,88%	5,81%	4,73%	5,03%	5,13%
Gemiste toeslagen inactieven en ingegane pensioenen	10,69%	1,53%	1,52%	1,71%	0,81%
Cumulatieve achterstand gemiste toeslagen en inactieven en ingegane pensioenen (max. 5 jaar)	6,88%	5,81%	4,73%	3,85%	5,15%
Vermogen en solvabiliteit					
Aanwezig eigen vermogen	424.407	150.266	-396.865	-212.285	-99.238
Minimaal vereist eigen vermogen (Pensioenwet art. 131)	146.094	208.343	222.589	197.347	175.139
Vereist eigen vermogen (Pensioenwet art. 132)	595.114	754.357	774.504	759.329	686.570
Technische voorziening	3.435.191	4.947.917	5.315.154	4.742.294	4.026.882
Dekkingsgraad	112,4%	103,0%	92,5%	95,5%	97,5%
Beleidsdekkingsgraad	109,0%	98,2%	88,5%	95,0%	102,0%
Reële dekkingsgraad	81,2%	78,7%	71,9%	75,8%	82,1%
Premiedekkingsgraad	89,7%	80,0%	80,0%	88,0%	89,0%
Duration	19,9	22,3	22,9	22,3	21,4
Gemiddelde rente waarop de voorziening is bepaald	2,50%	0,59%	0,25%	0,80%	1,45%
Beleggingen					
Balanswaarde **	3.836.114	5.151.276	4.895.707	4.510.764	3.915.922
Beleggingsopbrengsten excl. kosten	-1.219.398	186.808	397.830	612.842	-61.703
Jaarrendement portefeuille	-24,0%	4,1%	8,6%	15,7%	-1,4%
Economische samenstelling beleggingsportefeuille **					
Aandelen	1.139.792	1.803.954	1.528.696	1.396.822	1.122.628
Vastrentende waarden (m.i.v. 2020 inclusief liquiditeitsfondsen)	2.466.814	3.022.284	3.268.569	1.718.942	1.701.484
Vastgoed	253.785	245.915	99.176	127.134	85.045
Overige beleggingen (liquide middelen en t/m 2019 liquiditeitsfondsen)	25.650	89.887	-547	1.308.916	990.019
Derivaten	-31.317	-81.808	-187	-41.050	16.746
Kostenratio`s					
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per deelnemer (actieve + gepensioneerde deelnemers)	€ 143	€ 131	€ 138	€ 129	€ 128
Directe vermogensbeheerkosten	0,17%	0,15%	0,16%	0,18%	0,16%
Indirecte vermogensbeheerkosten	0,13%	0,50%	0,25%	0,23%	0,21%
Totaal van directe en indirecte vermogensbeheerkosten	0,30%	0,65%	0,41%	0,41%	0,37%
Transactiekosten	0,12%	0,12%	0,08%	0,13%	0,08%
Totaal kosten vermogensbeheer	0,42%	0,77%	0,49%	0,54%	0,45%
Totale kostenratio	0,49%	0,80%	0,57%	0,58%	0,55%

Standen zijn per het einde van het genoemde jaar; stromen betreffen de gehele verslagperiode.

* De kostendekkende premie, de gedempte kostendekkende premie en de feitelijke premie zijn met terugwerkende kracht met ingang van 2018 weergegeven exclusief de benodigde premie voor de overgangsmaatregel VPL. De gehanteerde systematiek sluit aan de bij de verslagstaten.

** De samenstelling van de beleggingsportefeuille in dit overzicht wijkt af van de samenstelling zoals deze wordt gepresenteerd in de jaarrekening, omdat in dit overzicht de economische samenstelling wordt getoond, terwijl in de jaarrekening op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ610) de negatieve derivaten en overige negatieve posten aan de passiefzijde van de balans worden getoond. Met ingang van 2020 zijn de beleggingen in cashfondsen verschoven van overige beleggingen naar vastrentende waarden. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast.

1 Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2022 van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf (hierna: het pensioenfonds). Het pensioenfonds zorgt voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling is overeengekomen in de cao Bakkersbedrijf.

Ontwikkelingen op de financiële markten

Het jaar 2022 kenmerkte zich door het aflopen van de coronacrisis en de inval van Rusland in Oekraïne eind februari van dat jaar. Het bedrijfsleven zag uit naar een periode van herstel na corona maar de economische impact van de oorlog in Oekraïne tekende zich door een stijging van de rente en zeer forse stijgingen van de energie- en grondstofprijzen. Deze raakten onze bedrijfstak hard en deed enkele tientallen - met name lokale - bakkers besluiten om hun activiteiten versneld te staken.

De internationale spanningen zetten de beleggingsrendementen fors onder druk. Breed gespreide internationale aandelenmarkten in ontwikkelde landen daalden met circa 20%. Centrale banken verhoogden de rente in hoog tempo in pogingen om de sterk opgelopen inflatie te laten dalen. Dat had als gevolg dat ook de vastrentende waarden zoals obligaties fors in waarde daalden, maar had tevens als uitkomst dat de pensioenverplichtingen tegen een hogere rente konden worden verdisconteerd op de balans. Per saldo resulteerde dit in een sterke verbetering van de dekkingsgraad (zijnde het pensioenvermogen gedeeld door de pensioenverplichtingen). Het jaar 2022 laat dan ook een opvallende ontwikkeling zien van een aanzienlijk gedaald vermogen maar een verbeterde dekkingsgraad.

Het pensioenfonds voert met het oog op de overwegend bescheiden inkomens en pensioenen van haar achterban een voorzichtig beleggingsbeleid. Daarmee worden grote schommelingen in haar financiële positie voorkomen en de kans op kortingen beperkt gehouden, maar het dempt tevens de mate van herstel bij een stijgende rente. Door de dekkingsgraad eind 2022 van 112,4% is een bescheiden indexatie mogelijk geworden. Het Bestuur heeft na het uitvoerig afwegen van alle belangen besloten om alle opgebouwde pensioenrechten met 1,0% op te hogen. Het fondsbestuur had graag een hogere indexatie willen verstrekken, maar achtte dat in het kader van evenwichtige belangenafwegingen niet haalbaar en verantwoord. Het Bestuur heeft deze beslissing genomen vanwege de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel waarvoor zij de huidige reserves nodig heeft. Deze reserves zullen onder meer aangehouden worden om schommelingen in uitkeringen bij tegenvallende beleggingsmarkten zoveel mogelijk te voorkomen alsmede voor compensatie van die deelnemers die door de afschaffing van de doorsneepremie nadeel ondervinden. Daaraan geeft het bestuur prioriteit boven hogere uitdelingen van de (beperkte) reserves op korte termijn. Overschotten boven deze reserves zullen uiterlijk op invaarmoment (planning: 1 januari 2025) ten goede komen aan de vanaf dat moment individuele pensioenpotten van de deelnemers.

Het nieuwe pensioenstelsel en het samengaan met Bpf Zoetwaren

Er wordt naar gestreefd om het toewerken naar het nieuwe pensioenstelsel - waarin nog veel stappen te nemen zijn - op 31 december 2024 af te ronden en direct daarna op 1 januari 2025 het beoogde samengaan met Bpf Zoetwaren te realiseren en door te gaan in een gezamenlijk nieuw fonds. Met het invaren wordt beoogd om op een zorgvuldige wijze en na een evenwichtige belangenafweging van de allocatie naar individuele pensioenvermogens over te gaan op het nieuwe pensioenstelsel. De vertraging met één jaar ten opzichte van onze eerdere planning is met name te wijten aan vertraagde politieke besluitvorming.

De combinatie van beide fondsen biedt na een jarenlange samenwerking een robuuste uitgangssituatie voor de toekomst in de vorm van verdere groei en professionalisering, waarmee aan de toenemende wettelijke eisen kan worden voldaan, tegen lagere kosten per deelnemer.

Namens het Bestuur van het pensioenfonds,

Groningen, 15 juni 2023

P. Mannaert

R. Barnhoorn

Werkgeversvoorzitter

Werknemersvoorzitter

2 Algemene informatie

2.1 Juridische structuur

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf (hierna: het pensioenfonds) is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds, dat is opgericht op 1 januari 1953 en is statutair gevestigd in Groningen. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41149725. De laatste statutenwijziging vond plaats op 2 juni 2022. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

2.2 Doelstelling

Doelstelling van het pensioenfonds is het verlenen van pensioenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden met inachtneming van de statuten en reglementen. Het pensioenfonds probeert dit doel te bereiken door premies te innen bij de aangesloten ondernemingen. De gelden worden belegd en beheerd en het pensioenfonds doet daaruit uitkeringen bij ouderdom en overlijden.

2.3 Personalia

De samenstelling van de fondsorganen was in 2022 als volgt:

Het Bestuur

Benoemd namens de werkgevers

Naam	Functie in Bestuur	Bestuurslid tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
C.M.W. Bongers	Bestuurslid	21/04/2025	NBOV	48 jaar V
W. Kannegieter	(Plaatsvervangend) Bestuurslid	01/02/2023	NVB	62 jaar M
P. Mannaert	Voorzitter	01/07/2026	NVB	60 jaar M
J.G.M. van Ophem	Bestuurslid	01/10/2025	NBOV	61 jaar M
S.E.M. Verhoef	Bestuurslid	17/02/2024	NVB	52 jaar V

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

Benoemd namens de deelnemers

Naam	Functie in Bestuur	Bestuurslid tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
R. Barnhoorn	Voorzitter	01/12/2023	FNV	58 jaar M
E. Deuling	Bestuurslid	26/03/2023	FNV	34 jaar M
C.H. Smits-Van Beijeren Bergen en Henegouwen	(Plaatsvervangend) Bestuurslid	13/03/2024	CNV Vakmensen	39 jaar V
M.W. van Straten	Bestuurslid	01/12/2024	CNV Vakmensen	49 jaar M

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

Benoemd namens de pensioengerechtigden

Naam	Functie in Bestuur	Bestuurslid tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
R. Dik	Bestuurslid	03/09/2025	FNV	57 jaar M
Vacature **				

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

** De vacature is per 10 februari 2023 formeel ingevuld. Nadat in het najaar van 2022 hiervoor een verkiezingsprocedure is doorlopen, is de kandidaat met de meeste stemmen ter goedkeuring voorgelegd aan DNB. Nadat de toezichthouder akkoord is gegaan, is mevrouw C.P.M. Teunissen formeel benoemd op 10 februari 2023.

Dagelijks Bestuur

De heer R. Barnhoorn (werknemersvoorzitter)
De heer P. Mannaert (werkgeversvoorzitter)

Beleggingsadviescommissie

De heer E. Deuling
De heer P. Mannaert
Mevrouw S.E.M. Verhoef (voorzitter)

Risicoadviescommissie

De heer R. Barnhoorn
De heer E. Deuling
De heer J.G.M. van Ophem (voorzitter)

Communicatieadviescommissie

De heer S. Banga (toehoorder vanuit het Verantwoordingsorgaan)
Mevrouw C.M.W. Bongers
De heer R. Dik (voorzitter)
De heer W. Kannegieter

Pensioen- en uitbestedingsadviescommissie

De heer R. Barnhoorn
Mevrouw C.M.W. Bongers (voorzitter)
De heer R. Dik
Mevrouw S.E.M. Verhoef

Financiële Adviescommissie

De heer P. Mannaert (voorzitter)
De heer J.G.M. van Ophem

Stuurgroep Nieuwe Pensioenakkoord (NPA)

De heer R. Barnhoorn
Mevrouw C.M.W. Bongers
De heer P. Mannaert

Geschillencommissie

Mevrouw A.C. van Bakkum
De heer G.J. van Egmond
De heer D. Kamp (voorzitter)

Verkiezingscommissie t.b.v. pensioengerechtigde in het Bestuur

De heer R. Barnhoorn
Mevrouw C.M.W. Bongers (voorzitter)
Mevrouw S.E.M. Verhoef

Verantwoordingsorgaan

Naam	Functie in Verantwoordingsorgaan	Benoemd tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
S. Banga	Lid namens gewezen deelnemers, Secretaris	01/01/2024	CNV Vakmensen	65 jaar M
M. van Diepen	Lid namens deelnemers	11/11/2024	Benoemd na verkiezing	64 jaar V
P.G.M. Lelieveld	Lid namens pensioengerechtigden	01/01/2024	CNV Vakmensen	74 jaar M
W. van der Linden ***	Voorzitter, tot 21-06-2022 Lid namens Pensioengerechtigden	24/06/2022	FNV	74 jaar M
A.J.D. Roodenrijs	Voorzitter vanaf 21-06-2022, Lid namens werkgevers	01/01/2024	NBOV en NVB **	60 jaar M
M. Smit	Lid namens deelnemers	11/11/2024	Benoemd na verkiezing	38 jaar M
G. Son	Lid namens deelnemers	11/11/2024	Benoemd na verkiezing	62 jaar V
Vacature ***	Lid namens pensioengerechtigden			

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

** De NBOV en de NVB hebben samen (in onderling overleg) één lid benoemd namens beide werkgeversorganisaties dat zitting heeft in het Verantwoordingsorgaan.

*** In verband met het aftreden van de heer Van der Linden per 24 juni 2022, is een vacature ontstaan voor de zetel namens pensioengerechtigden.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat formeel uit 7 leden bestaande uit 3 vertegenwoordigers van deelnemers, 2 vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en 1 vertegenwoordiger namens de gewezen deelnemers en 1 vertegenwoordiger namens de werkgevers.

Leden van het Verantwoordingsorgaan worden via verkiezingen benoemd. Uitzondering hierop is het lid namens de werkgevers, dat wordt benoemd door de werkgeversorganisaties NVB en NBOV.

Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de Raad van Toezicht, over het door het Bestuur gevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het Bestuur daarop en in het jaarverslag opgenomen. Het Bestuur heeft aan het Verantwoordingsorgaan, naast de wettelijke adviesrechten die het Verantwoordingsorgaan heeft, vier bovenwettelijke adviesrechten toegekend. Dit betreft adviesrechten ten aanzien van:

- het herstelplan;
- vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten op basis van artikel 134 van de Pensioenwet;
- het vaststellen en het wijzigen van het toeslagbeleid;
- het terugstorten van premie of geven van premiekorting.

Raad van Toezicht

Naam	Functie in Raad van Toezicht	Benoemd tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
F.F. Albrecht	Lid	01/07/2024	n.v.t. / onafhankelijk	52 jaar M
M.J.M. Hendriks	Lid	01/07/2026	n.v.t. / onafhankelijk	48 jaar V
W.J.J. Ong **	Lid/Voorzitter	01/07/2025	n.v.t. / onafhankelijk	58 jaar V
P.M. Siegman **	Voorzitter	01/07/2022	n.v.t. / onafhankelijk	53 jaar V

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

** Mevrouw Siegman is per 1 juli 2022 afgetreden. Per die datum treedt mevrouw Ong op als voorzitter.

De Raad van Toezicht bestaat uit drie leden en heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De Raad van Toezicht is in ieder geval belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het Bestuur en in het jaarverslag. De Raad van Toezicht staat het Bestuur met raad terzijde. De Raad heeft goedkeuringsrechten ten aanzien van:

1. het jaarverslag en de jaarrekening;
2. de profielschets voor Bestuurders;
3. het beleid inzake beloningen, met uitzondering van de beloning van de Raad van Toezicht;
4. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
5. liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;

6. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm als bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Geschillencommissie

Naam	Functie in Geschillencommissie	Benoemd tot	Voorgedragen door	Leeftijd * Man / Vrouw
A.C. van Bakkum	Lid	01/01/2027	n.v.t. / onafhankelijk	46 jaar V
G.J. van Egmond	Lid	01/01/2027	n.v.t. / onafhankelijk	50 jaar M
D. Kamp	Voorzitter	01/01/2027	n.v.t. / onafhankelijk	59 jaar M

* Peildatum voor de leeftijd is 31 december 2022.

Sleutelfunctiehouders

Naam	Functie	Benoemd / beoogd	Leeftijd * Man / Vrouw
J.G.M. van Ophem	Sleutelfunctiehouder Risicomanagement	benoemd	61 jaar M
M.W. van Straten	Sleutelfunctiehouder Internal Audit	benoemd	49 jaar M
H. Zaghdoudi (Willis Towers Watson Netherlands B.V.)	Sleutelfunctiehouder Actuariel	benoemd	48 jaar M

Nevenfuncties

Naam	Nevenfunctie
De heer F.F. Albrecht	Adviseur beleggingscommissie Total Pensioenfonds; Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Ecolab; Investment consultant Rik Albrecht; Expert-lid beleggingsadviescommissie Bpf Molenaars; Bestuurslid Pensioenfonds Alliance; Docent bij SPO; Trainer ethics bij NN IP, PGGM, MN, Charco & Dique, Bux; Voorzitter BAC bij Pensioenfonds voor Roeiers in het Rotterdamse havengebied; Lid ethics en advocacy commissies CFA Society VBA Netherlands; Adviseur bij Roccade Advies;
De heer S. Banga	Lid cao-commissie CNV;
De heer R. Barnhoorn	Pensioenfondsbestuurder bij FNV; Lid commissie van Beroep bij ABP; Bestuurslid/voorzitter bij Bpf Molenaars; Lid Belanghebbendenorgaan APF De Nationale (kring D); Lid commissie van beroep BPL Pensioen;
Mevrouw A.C. van Bekkum	Procesjurist FNV;
Mevrouw C.W.M. Bongers	Directeur van De Ondernemerscommissaris; Toezichthouder Stichting Welzijn Lelystad;
De heer E. Deuling	Bestuurslid bij Bpf Bouwnijverheid; Pensioenfondsbestuurder FNV;
De heer R. Dik	Pensioenbestuurder/juridisch medewerker FNV;
Mevrouw M.D.C. van Diepen	Operator banketproductie bij Goedhart Sevenum BV;
De heer G.J. van Egmond	Bedrijfsjurist bij Van Egmond Legal;
Mevrouw M.J.M. Hendriks	Eigenaar PUIK pensioenadvies; Voorzitter Raad van Toezicht pensioenfonds DNB; Voorzitter Raad van Toezicht pensioenfonds Waterbouw; Voorzitter Raad van Toezicht pensioenfonds HaskoningDHV; Lid Raad van Toezicht SPW; Lid visitatiecommissie pensioenfonds Kasbank.
De heer D. Kamp	Director Pension Investment & Risk Milliman Pensioenen; Lid geschillencommissie diverse ondernemings- en bedrijfstakpensioenfondsen; Sleutelfunctiehouder Risico Beheer Pensioenfonds Koninklijke Cosun.
De heer W. Kannegieter	Directeur NVB; Secretaris Bestuur Stichting Beheer Broban Krat; Voorzitter Bestuur Stichting Omgevingsfondsen West Betuwe; Voorzitter Bestuur Nederlands Bakkerij Museum Hattem; Penningmeester Bestuur Stichting Sociaal Fonds Bakkersbedrijf; Lid Ledencommissie Natuurmonumenten Gelderland; Lid Vertrouwenscommissie Natuurmonumenten.
De heer P.G.M. Lelieveld	Geen nevenfuncties.
De heer W. van der Linden	Diverse functies bij Bakkerij de Waal; Lid gemeenteraad Ridderkerk.
De heer P. Mannaert	Voorzitter beleggingsadviescommissie bij PMA; Vereffenaar Pensioenfonds voor de Tandtechniek; Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Mediahuis (Telegraaf); Voorzitter Pensioenfonds Alliance.
Mevrouw W.J.J. Ong	Lid Raad van Toezicht bij ROC Mondriaan; Lid Raad van Toezicht bij Pensioenfonds SABIC; Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Hoogovens, Sleutelfunctiehouder Internal Audit bij Bpf Schilders; Lid Raad van Commissarissen bij Rndom Wonen; Lid Geschillencommissie bij Klachteninstituut Financiële Dienstverlening; Eigenaar van De Piedra B.V.; Eigenaar van El Immobiliario B.V.
De heer J.G.M. van Ophem	Risicomanager bij BPL Pensioen; Penningmeester bij Nationaal Fonds tegen Kanker.
De heer A.J.D. Roodenrijs	Eigenaar Horecabakker Roodenrijs; Voorzitter bij Skate4AIR Westland; Voorzitter Hubklup vanaf april 2022: lid Savab namens NBOV.
Mevrouw P.M. Siegman	Lid advies committee EPFIF Pensioen Bestuurstafel; Voorzitter werkgroep governance bij VIIP; Voorzitter bij Pensioenfonds Eriks; Pensioenadviseur bij GPSS; Gastouder TakeCareBNB; Technisch voorzitter Pensioenfonds Notariaat; Voorzitter Raad van Toezicht bij Pensioenfonds Openbare Bibliotheken.
De heer M. Smit	Teamleider bakkerij/magazijn bij Bakkerij Goedhart Emmeloord; Ondernemer bij Meowt Cattery en gedragstherapie voor katten.
Mevrouw C.H. Smits	Lid Belanghebbendenorgaan Kring D bij De Nationale APF; Pensioenfondsbestuurder bij CNV Vakmensen; Bestuurslid bij PNO Media; Bestuurslid bij Bpf Bouwnijverheid.
Mevrouw G. Son	Oproepkracht bakkerij (verkoopmedewerker) bij Bakkerij Boersma Amersfoort; Adviseur/trainer medezeggenschap bij Gaia Son Advies.
De heer M.W. van Straten	Pensioenfondsbestuurder bij CNV Vakmensen; Bestuurslid bij BPF Horeca en Catering; Bestuurslid bij BPF Recreatie; Bestuurslid bij VUT-fonds voor de Contractcateringbranche Sucon II.
Mevrouw S.E.M. Verhoef	Voorzitter Beleggingscommissie Heineken Pensioenfonds; Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland.

Uitvoeringsorganisaties

Het beheer van de pensioenadministratie en Bestuursondersteuning is uitbesteed aan TKP Pensioen B.V. Het fiduciair management voor het pensioenfonds is uitbesteed aan NN Investment Partners B.V. NN IP werd in april 2022 overgenomen door Goldman Sachs en werd daarmee onderdeel van Goldman Sachs Asset

Management (GSAM).
BNY Mellon Asset Servicing is de custodian van het pensioenfonds.
KPMG is vervuller Internal Audit.

Met ingang van 1 januari 2023 heeft het pensioenfonds bestuursbureau PBSV B.V. aangesteld.

Certificeerders

De certificerend actuaris is de heer H. Zaghdoudi (Willis Towers Watson Netherlands B.V.)
De controlerend accountant is de heer E.M. van der Hall (Deloitte Accountants B.V.)

Externe Oversight manager

De heer E.A. Massie (Ortec Finance)

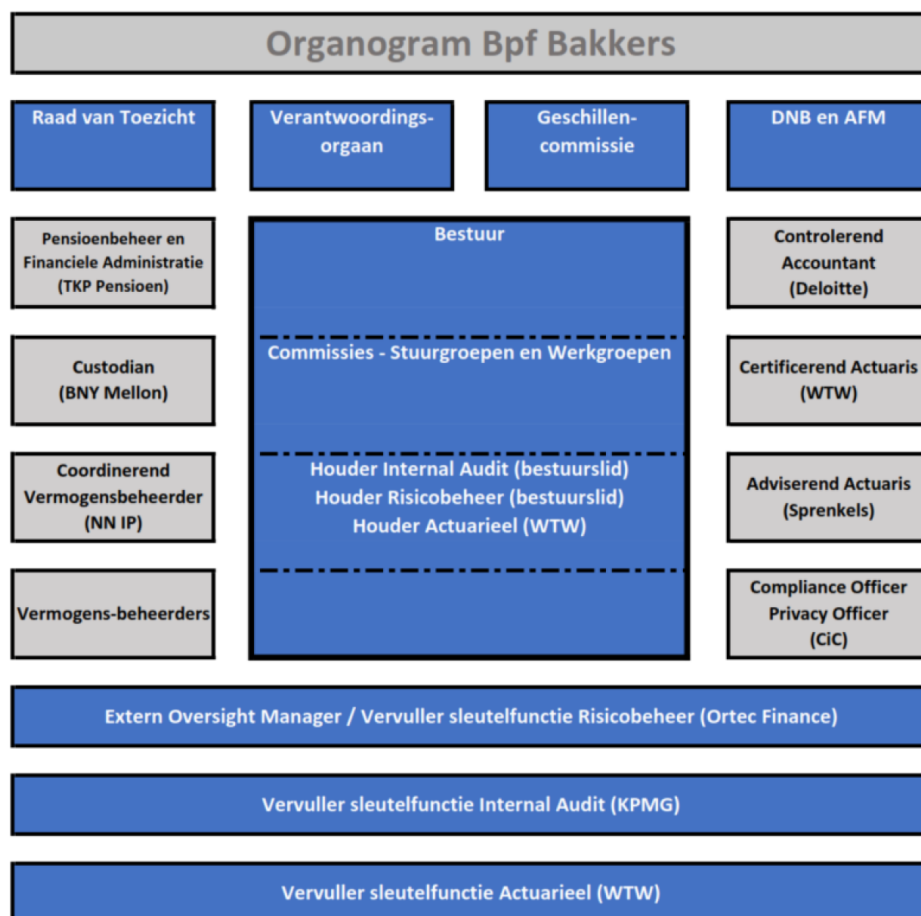
Adviserend Actuaris

De heer R. Dijkstra (Sprenkels)

Compliance Officer en Privacy Officer

Mevrouw N. Westen en de heer E. Creusen (Compliance-i-Consultancy B.V.)

Organogram Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf

3 Financiële positie, beleid, risicobeheer en interne audit in 2022

3.1 Financiële opzet en positie

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is een belangrijke maatstaf voor de financiële positie van een pensioenfonds. Het geeft het pensioenvermogen als percentage van de contante waarde van de pensioenverplichtingen weer. De dekkingsgraad kan wijzigen door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het beleggingsresultaat, verzekeringstechnische ontwikkelingen en de ontwikkeling van de marktrente. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als het gemiddelde van de twaalf maanddekkingsgraden naar de meest actuele inzichten. De beleidsdekkingsgraad is ultimo 2022 109,0% (2021: 98,2%). Derhalve is eind 2022 sprake van een reservetekort.

Herstelplan

In maart 2023 heeft het pensioenfonds een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Uit het herstelplan blijkt dat, uitgaande van de in dit herstelplan gehanteerde veronderstellingen, het pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad ultimo 2022 binnen de gekozen hersteltermijn herstelt tot het vereist eigen vermogen.

De ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds gedurende het jaar wordt hieronder weergegeven. Dit verloop is opgesteld op basis van een stap-voor-stap benadering waarbij per onderdeel het volledig effect op de dekkingsgraad is doorgerekend ten opzichte van de uitkomst van het voorgaande onderdeel.

	2022	2021
Dekkingsgraad 1 januari	103,0%	92,5%
Effect premies	-0,4%	-0,3%
Effect uitkeringen	0,1%	-0,1%
Effect toeslagverlening	-1,0%	0,0%
Effect wijziging rente	47,0%	6,7%
Effect beleggingsresultaat	-24,4%	4,1%
Effect aanpassing actuariële grondslagen	-0,9%	0,0%
Effect overige oorzaken	-11,0%	0,1%
Dekkingsgraad 31 december	112,4%	103,0%

Effect premies

Het effect op de premies wordt veroorzaakt doordat de feitelijke premie lager was dan de actuarieel benodigde premie.

Effect toeslagverlening

In 2022 is door het Bestuur besloten om 1% toeslag toe te kennen per 1 januari 2023.

Effect wijziging rente

De wijziging van de rentetermijnstructuur (RTS) heeft een positief effect gehad op de dekkingsgraad van 47,0%. Het rente-effect op de beleggingen is meegenomen onder rendement.

Effect beleggingsresultaat

Het nettorendement, inclusief het rendement door afdekking van de rente, bedroeg in 2022 -24,0%. Dit rendement was (na aftrek van beleggingskosten) lager dan het rendement benodigd om de aangroei van de voorziening te financieren (-0,486%). De dekkingsgraad is hierdoor met 24,4%-punt afgenomen.

Effect aanpassing actuariële grondslagen

Ultimo 2022 zijn de volgende grondslagwijzigingen voor in totaal € 31.983 duizend doorgevoerd waarvan het totaaleffect op de dekkingsgraad -0,9%-punt is.

- Overstap van Prognosetafel AG2020 naar Prognosetafel AG2022. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 28.895 duizend. Het effect hiervan op de dekkingsgraad is 0,8%-punt negatief.

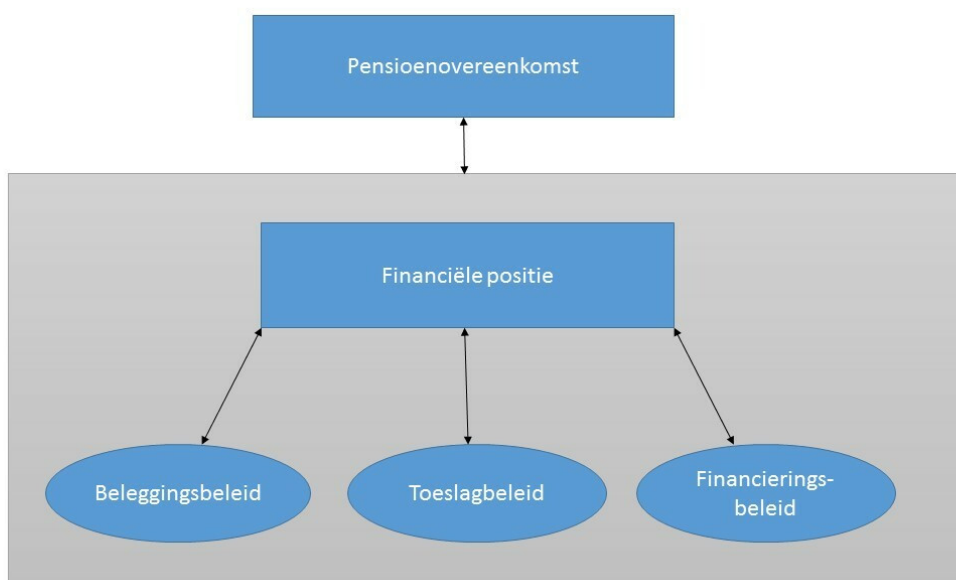
- Overstap van ervaringssterftecorrectie 2020 naar ervaringssterftecorrectie 2022. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.837 duizend en heeft een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.
- Overstap van de fondsspecifieke partnerfrequentie 2020 inclusief samenwonend naar CBS 2022 inclusief samenwonend. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1 duizend en heeft een negatief effect de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap van een wezenopslag op onbepaald partnerpensioen van 0,48% naar 0,45%. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 124 duizend en een bijbehorende effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap naar nieuw opbouwpercentage 1,35% (was 1,30%) dat aangehouden wordt voor de bepaling van de schadereserve voor arbeidsongeschikten. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1.544 duizend en heeft een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.
- Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten: de contante waarde van de vrijgestelde (toekomstige) pensioenopbouw is voor 100% in de technische voorziening opgenomen. Ten behoeve van het inlooprisico (wachttijd voor WIA-uitkering 2 jaar) wordt een opslag ter grootte van 7,3% van de actuariële koopsom voor de pensioenopbouw in het boekjaar en het voorgaande boekjaar opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen (2021: 4,8%). Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.322 duizend en een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.

Effect overige oorzaken

Onder overig worden de effecten op de dekkingsgraad als gevolg van wijzigingen inzake waardeoverdrachten, kosten, sterfte, arbeidsongeschiktheid en overige mutaties en correcties verwerkt. Daarnaast spelen kruiseffecten tussen de verschillende oorzaken een rol. Bij het analyseren van de invloed van verschillende factoren op het resultaat, wordt het effect van een factor afgezonderd van het effect van de andere factoren, waarbij deze andere factoren constant worden gehouden. Het gecombineerde effect van verschillende factoren kan dan afwijken van de som van de samenstellende delen. Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat de factoren niet alleen invloed hebben op het eindresultaat, maar ook op elkaar. Dit verschijnsel wordt kruiseffect genoemd. Doordat de diverse componenten dit jaar grote onderlinge afwijkingen laten zien, zijn dit jaar de kruiseffecten ook aanzienlijk.

3.2 Beleid en beleidskeuzes

Het Bestuur heeft beleid ontwikkeld op het gebied van financiering, beleggingen en toeslagen om de risico's en de financiële positie van het pensioenfonds te beheersen. Bij het maken van beleidskeuzes worden de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig afgewogen. Het beleid moet worden uitgevoerd binnen de kaders van de pensioenovereenkomst zoals door de cao-partijen overeengekomen.

3.2.1 Toeslagbeleid

Voor de pensioenaanspraken van actieve, arbeidsongeschikte en gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van pensioengerechtigden wordt bij de bepaling van het indexatiepercentage uitgegaan van de ontwikkeling van een prijsindexcijfer (CPI voor alle huishoudens, afgeleid) tussen 1 april van het voorafgaande jaar en 1 april van het jaar waarop de indexatie betrekking heeft.

Het toeslagbeleid dient op grond van de Pensioenwet toekomstbestendig te zijn. Dit betekent dat niet meer toeslag wordt verleend dan in de toekomst te realiseren is. Voor het bepalen van het toeslagpercentage wordt onderstaande toeslagstaffel gehanteerd:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
< 110%	Geen toeslagverlening.
Tussen 110% en toeslagverleningsdekkingsgraad *(%)	Gedeeltelijke toekomstbestendige toeslagverlening.
> Toeslagverleningsdekkingsgraad* (%)	Volledige toeslagverlening. Wanneer er na het verlenen van toeslagen een overschot is mag dit overschot binnen de fiscale grenzen voor 1/5e deel worden aangewend om gemiste toeslagen in te halen en eventuele kortingen uit het verleden goed te maken.

**) De toeslagverleningsdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de volledige toeslagambitie kan worden waargemaakt (prijsindex).*

Het Bestuur kan besluiten een voorwaardelijke toeslag toe te kennen op grond van een extra mogelijkheid tot het verlenen van een toeslag die (lagere) wetgeving biedt. Van deze extra mogelijkheid kan gebruik worden gemaakt indien wordt voldaan aan de nadere voorwaarden in de (lagere) wetgeving, in aanvulling en uitzondering op hetgeen in het bovenstaande bepaald is. In 2022 bestond er in afwijking van het reguliere indexatiebeleid van het pensioenfonds de mogelijkheid om op basis van een Algemene Maatregel van Bestuur over te gaan tot het verstrekken van indexatie. Hiermee was het mogelijk om vanaf een beleidsdekkingsgraad van 105% volledige indexatie te verlenen zonder dat daarbij de eis van toekomstbestendige toeslagverlening gold. Hierdoor heeft het Bestuur per 1 januari 2023 kunnen overgaan tot het verhogen van de (opgebouwde) pensioenen met 1%.

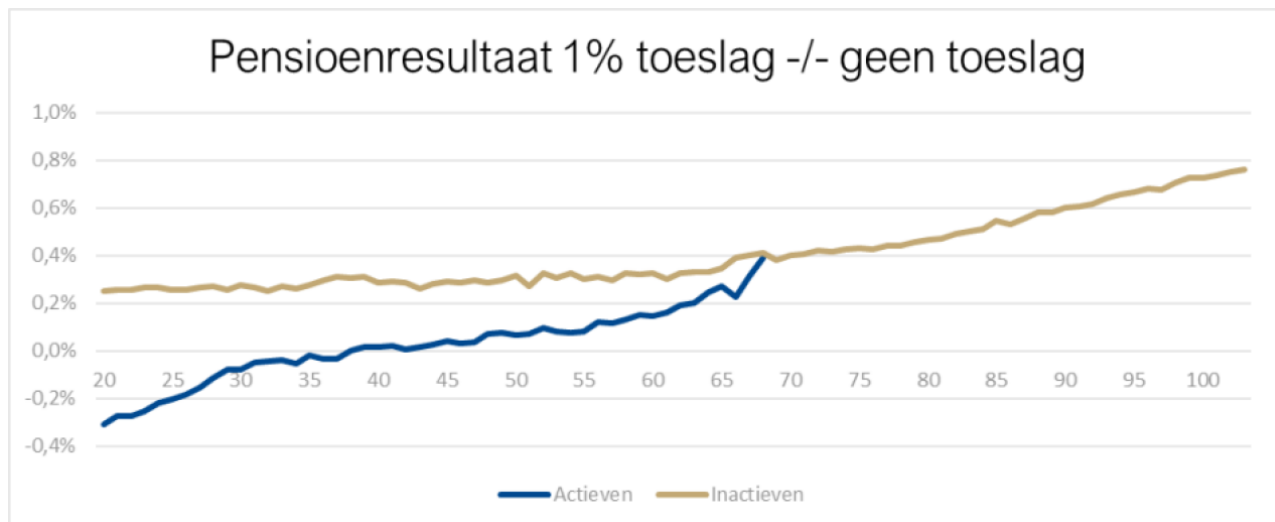
Ieder jaar bekijkt het bestuur of de pensioenen verhoogd kunnen worden. De afgelopen jaren kon dat niet. Of de (opgebouwde) pensioenen verhoogd mogen worden, hangt bijvoorbeeld af van de dekkingsgraad. Die geeft aan of nu en in de toekomst de pensioenen doorbetaald kunnen worden. De dekkingsgraad was eind 2022 hoog genoeg doordat de overheid de regels had versoepeld. Daarom kon worden overgegaan tot het indexeren van de (opgebouwde) pensioenen. De afgelopen jaren heeft het pensioenfonds de prijsstijgingen niet kunnen bijhouden. Ook met deze indexering van 1% is minder verhoogd dan de prijsstijging.

In Nederland krijgen we een nieuw pensioenstelsel. Voor de overgang naar dit nieuwe pensioenstelsel is het belangrijk dat het pensioenfonds voldoende dekkingsgraad behoudt. Anders moeten de pensioenen misschien bij de overgang worden verlaagd. Dat heeft te maken met de nieuwe pensioenregels. Het Bestuur wil een verlaging van pensioenen voorkomen. Het Bestuur acht het daarom verantwoord en evenwichtig dat de pensioenen per 1 januari 2023 zijn verhoogd met 1%.

Effecten van de verhoging voor verschillende leeftijden De verhoging van de pensioenen geldt voor alle deelnemers van Pensioenfonds Bakkers, jong en oud. Het toeslag besluit is na een zorgvuldige afweging van de diverse belangen van alle deelnemers, met het oog op het invaren in het nieuwe pensioenstelsel, tot stand gekomen. Richting het nieuwe pensioenstelsel willen wij voldoende buffers aan houden om de uitkeringen tenminste op het huidige niveau te kunnen houden in geval van tegenvallende financiële marktontwikkelingen. Bij de besluitvorming kijkt het bestuur naar de gevolgen van het besluit voor alle deelnemers. De gevolgen van deze verhoging verschillen per leeftijd. Bpf Bakkers wil overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel, de effecten van deze verhoging voor de pensioenen zullen op het moment van invaren in het nieuwe stelsel worden meegewogen. Bij de hoogte van de indexatie is rekening gehouden met de noodzakelijke financiën van het fonds om over te kunnen gaan naar de nieuwe situatie.

1. De verhoging is positief voor gepensioneerden (tot circa 0,8% meer pensioenresultaat ten opzichte van niet indexeren). Dit komt vooral doordat de uitkeringen van de gepensioneerden direct omhoog gaan.

2. Voor de jongere deelnemers werkt de verhoging licht negatief uit (tot -0,3% minder pensioenresultaat ten opzichte van niet indexeren). Omdat de jonge deelnemers nog lang pensioen kunnen opbouwen blijft het uiteindelijke effect op het door hun te bereiken pensioen relatief klein. Het bestuur van het Bakkers Pensioenfonds heeft geoordeeld dat de toeslag hiermee evenwichtig is. Het effect hangt af van de leeftijd en de hoogte van het (opgebouwde) pensioen. Hoe ouder de deelnemer, des te positiever het effect. En hoe jonger de deelnemer, hoe negatiever het effect. De verschillen zijn relatief klein. Dit is een verwachting op basis van de huidige gegevens.

3.2.2 Financieringsbeleid

Financieringssysteem en ABTN

De wijze waarop de kostendekkende premie en de verschuldigde premie bij het fonds wordt vastgesteld wordt hierna nader toegelicht.

Vaststelling van de kostendekkende premie

De kostendekkende premie wordt jaarlijks bepaald als de som van:

De jaarinkoop (gedisconteerd met de reële rendementscurve) benodigd voor de in het boekjaar te verkrijgen aanspraken op (tijdelijk/extra) ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen, vermeerderd met de risicopremies voor arbeidsongeschiktheid (premiëvrijstelling) en overlijden (partnerpensioen en wezenpensioen) en vermeerderd met een opslag voor uitvoeringskosten.

De solvabiliteitsopslag in de premie is gelijk aan nul, tenzij het Vereist Eigen Vermogen horende bij de jaarinkoop hoger is dan de in de premie opgenomen kosten voor indexatie. In deze situatie is de solvabiliteitsopslag gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen verminderd met de in de premie opgenomen kosten voor indexatie. Het Vereist Eigen Vermogen is het conform het standaardmodel van DNB berekende percentage ultimo voorgaand boekjaar.

Voor de berekening van de kostendekkende premie wordt uitgegaan van de reële rendementscurve. De reële rendementscurve wordt vastgesteld als het verwachte fondsrendement verminderd met een afslag voor indexatie en staat in beginsel voor een periode van 5 jaar vast. Per 1 januari 2021 is een nieuwe 5-jaarsperiode ingegaan. Bij het vaststellen van de reële rendementscurve is rekening gehouden met de maximale parameters, zoals vastgelegd in artikel 23a eerste lid van het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen. De reële rendementscurve is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 30 september 2020 op het moment dat het Bestuur de premie voor 2021 heeft vastgesteld.

De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de reële rendementscurve zijn door het Bestuur getoetst aan de resultaten in de ALM-studie uit 2019. Het verwachte reële fondsrendement in de ALM-studie kan per saldo gelijkgesteld worden aan het verwachte reële fondsrendement op basis van de maximale parameters en de overige wettelijke aannames betreffende verwacht rendement op vastrentende waarden en inflatie.

Voor het overige worden bij de kostendeekkende premie de actuariële veronderstellingen gehanteerd, die ook bij de bepaling van de technische voorziening worden gebruikt. De opslag voor premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid bedraagt 4,8% van de actuariële koopsom voor de pensioenopbouw. De opslag voor dekking van de jaarlijkse administratiekosten bedraagt 1,1% van de som van het pensioengevend loon.

De verschuldigde premie

De bijdrage die het pensioenfonds met betrekking tot de regeling inzake ouderdoms-, nabestaanden- en wezenpensioen (inclusief premievrijstelling) ontvangt, bedraagt per deelnemer een percentage van het pensioengevend salaris. Het uitgangspunt is dat deze verschuldigde premie minimaal gelijk is aan de kostendeekkende premie als hiervoor omschreven. Met ingang van 1 januari 2014 bedraagt dit percentage 14,0% van de salarissom. Het nabestaandenpensioen vindt bij het pensioenfonds plaats op kapitaalbasis.

Vanaf 1 januari 2016 wordt dit percentage jaarlijks vertaald naar een percentage van de pensioengrondslag (PG). Voor 2022 is de bijdrage vastgesteld op 25,8% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag wordt gevormd door het salaris minus de franchise van € 14.802.

De werkgever is gerechtigd een gedeelte van deze premie te verhalen op de werknemer volgens de afspraken die daarover zijn gemaakt in de geldende cao. Uitgangspunt is een sluitende financiële opzet van de pensioenregeling.

Verloop pensioenpremie en overige premies

De afgelopen vijf jaar hebben de premies zich als volgt ontwikkeld:

	2022	2021	2020	2019	2018
Pensioenpremie in % van de pensioengrondslag	25,8%	25,7%	25,2%	24,5%	24,4%

Excedentregeling

De premie voor de aanvullende excedentverzekeringen komt volledig ten laste van de werkgever. Deze actuariële premie is afhankelijk van het geslacht en leeftijd van de deelnemer. De premie voor de excedentregeling wordt als volgt vastgesteld:

Overlevingsgrondslagen:	Prognosetafel AG2020, rekening houdend met ervaringssterfte. Per 1 januari 2022 wordt startjaar 2022 gebruikt. Het startjaar wordt jaarlijks één jaar doorgeschoven;
Marktrente:	Rentetermijnstructuur van 30 september voorafgaand aan het jaar waarvoor de premie wordt vastgesteld;
Excassokosten:	2,7% van de nominale jaarinkoop;
Administratiekosten	1,1% van het pensioengevend (excedent)salaris;
Arbeidsongeschiktheid	4,8% van de nominale jaarinkoop;
Wezenopslag	1,0% van de actuariële benodigde (risico)koopsom;
Solvabiliteitsopslag	0% van de nominale jaarinkoop.

3.2.3 Beleggingsbeleid

Algemeen

De doelstelling van het beleggingsbeleid is de ingelegde premies zo goed mogelijk te beleggen teneinde een optimaal rendement te behalen. Hierbij spelen risico, kwaliteit en diversificatie een belangrijke rol. Uitgangspunten bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het risicobudget en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving.

Asset Liability Management

Om te komen tot een optimale samenstelling van de assetmix van de portefeuille op hoofdlijnen is gebruikgemaakt van de uitkomsten van een Asset Liability Management (ALM)studie. In deze studie wordt rekening gehouden met het toeslagenbeleid, het premiebeleid en de pensioenverplichtingen. Zodoende worden het beleggingsbeleid, het financieringsbeleid en het pensioenbeleid op elkaar afgestemd. In 2022 is er een nieuwe ALM-studie uitgevoerd.

Matching- & returnportefeuilles

De inrichting van de portefeuillestructuur is gebaseerd op de doelstellingen en risicokaders van het pensioenfonds. De normwegingen van de portefeuillestructuur bestaan uit: 55% matchingportefeuille en 45% returnportefeuille.

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille is primair gericht op de uitvoering van de strategische renteafdekking. Naast renteswaps worden in deze portefeuille beleggingen in obligaties en geldmarktfondsen aangehouden om onder andere te kunnen voldoen aan de 'collateral' (onderpand) verplichtingen van deze renteswaps. Er vindt dagelijkse bewaking van het onderpand plaats die wordt uitgevoerd door specialisten. Met deze portefeuille wordt geen outperformancedoelstelling nagestreefd. De benchmark voor de matchingportefeuille wordt opgesteld op basis van de jaarlijkse uitkeringsprognose. In samenwerking met de administrateur wordt maandelijks een aanpassing verwerkt op basis van de geschatte technische voorziening, balans en dekkingsgraad van het pensioenfonds. De matchingportefeuille belegt daarnaast in bedrijfsobligaties, green bonds en hypotheeklen.

Returnportefeuille

De returnportefeuille beoogt de indexatieambitie van het pensioenfonds te realiseren en is gespreid over diverse beleggingscategorieën en regio's. Daarbij wordt aansluiting gezocht met de visie voor het betreffende jaar en het verwachte economische regime. De portefeuille is belegd in hoogrentende bedrijfs- en staatsobligaties, aandelen, onroerend goed en private equity.

Strategische verdeling normportefeuille

Hieronder is de strategische verdeling voor 2022 weergegeven met de bijbehorende indices (de total return variant; inclusief nettodividend).

MATCHINGPORTEFEUILLE		
Categorie	Weging	Benchmark
Nominale matching incl. cash	36,5%	Combinatie geldmarktrendement, langlopende Nederlandse en Duitse staatsobligaties en renteswaps Barclays MSCI Euro Green Bond Index iBoxx Euro Corporates JPM GBI Traded Netherlands
Green Bonds	2,5%	
Euro Bedrijfsobligaties	5,0%	
NL Hypotheken	11,0%	
Totaal	55,0%	
RETURNPORTEFEUILLE		
Categorie	Weging	Benchmark
Hoogrentende Obligaties	10,0%	BofA ML US High Yield Master II Index euro hedged JP Morgan EMBI Global Diversified euro hedged JPM GBI-EM Global Diversified
Hoogrentende Bedrijfsobligaties	3,5%	
Obligaties Opkomende Markten HC	2,6%	
Obligaties Opkomende Markten LC	3,9%	
Aandelen	27,0%	MSCI World Climate Change Net (50%) en MSCI World Net (50%) MSCI Emerging Markets ND
Wereldwijd en multifactor	23,0%	
Opkomende Markten	4,0%	
Alternatieve beleggingen		
Niet beursgenoteerd onroerend goed	4,0%	
Private Equity	4,0%	37,5% Nederland, 32,5% Europa, 30% Verenigde Staten 5-jaars eurosrap +200 bp
Totaal	45,0%	

In hoofdstuk 4 'Beleggingen' wordt nader ingegaan op de uitkomsten van de gemaakte beleidskeuzes.

3.3 Risicobeheer

3.3.1 Beleidsuitgangspunten en risicohouding

Kwalitatieve risicohouding financieel risico

Het Bestuur van het fonds heeft een risicobewuste houding. Het fonds streeft ernaar om de nominale aanspraken waardevast na te komen. Inflatie holt de waarde van de nominale uitkeringen uit en gezien het langetermijnkarakter van pensioenen is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen via toeslag behouden blijft. Beleggingsrisico kan acceptabel zijn in het streven naar koopkrachtbehoud, zelfs indien dit betekent dat de nominale aanspraken niet geheel kunnen worden nagekomen.

- Het opgebouwde pensioen vormt na pensionering een belangrijke bron van inkomen voor deelnemers van het fonds.
- Er wordt gestreefd naar een stabiele premie en een stabiele opbouw.
- Bij de afweging tussen de hoogte van het opbouwpercentage en de mate van indexatie prevaleert binnen redelijke grenzen de hoogte van het opbouwpercentage.
- Het fonds streeft naar een zoveel mogelijk waardevast pensioen, dit met een minimale ambitie van 50% van de prijsindex.
- Een afgewogen balans tussen de te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie. Voor het nastreven van de pensioenambitie is het Bestuur bereid om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de risicovrije marktrente.
- Bij slechte economische omstandigheden acht het Bestuur het uit te leggen dat volledige toekenning van toeslag niet realiseerbaar is. Het Bestuur streeft ernaar kortingen op de pensioenaanspraken en –uitkeringen zoveel mogelijk te voorkomen en als uiterste middel in te zetten. Daarbij is het uitgangspunt dat eventuele kortingen worden gespreid over de maximale hersteltermijn die binnen de wettelijke kaders mogelijk is.

De risicobereidheid van het Bestuur kan worden beïnvloed door de actuele financiële positie van het fonds. Periodiek wordt beoordeeld of de ambitie van de sociale partners nog haalbaar is. Het vasthouden aan een onmogelijke ambitie is immers niet zinvol. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling. De ambitie dient in de meeste scenario's te kunnen worden behaald.

Risicobereidheid deelnemers

In 2019 is er een onderzoek geweest onder deelnemers waarin ook gekeken is naar de risicobereidheid. De uitkomsten waren vergelijkbaar met het voorgaande onderzoek uit 2014, waarbij de deelnemers aangaven het risicoprofiel bij voorkeur niet te willen verhogen. Het Bestuur heeft in de communicatie richting deelnemers sinds 2017 meer aandacht gegeven aan de voorlichting over beleggingsrisico's, o.a. door berichtgeving op de website over de gestegen kans op korten als gevolg van de gedaalde dekkingsgraad. In 2022 heeft het Bestuur ten behoeve van het voorbereiden van de overgang naar de Wet toekomst pensioenen, opnieuw een onderzoek uitgevoerd naar de risicobereidheid onder deelnemers. Het Bestuur zal onder meer op basis hiervan het beleggingsbeleid gaan bepalen onder het nieuwe pensioenstelsel.

Kwalitatieve risicohouding niet-financiële risico's

Het Bestuur hanteert een lage risicotolerantie ten aanzien van niet-financiële risico's, omdat deze naar verwachting niet worden beloond met een risicopremie. Bij de bepaling van de mate van beheersing van dergelijke risico's maakt het Bestuur een afweging tussen de kans dat het risico zich voordoet, de mogelijke impact ervan en de kosten die gepaard gaan met de beheersing.

Kwantitatieve risicohouding

De kwantitatieve risicohouding wordt geconcretiseerd door de vaststelling van de volgende risicogrenzen:

- het Vereist Eigen Vermogen voor de risicohouding voor de korte termijn, en
- het pensioenresultaat in de haalbaarheidstoets voor de risicohouding voor de lange termijn.

Deze toets is voor ieder pensioenfonds verplichting op grond van wet- en regelgeving. In de aanvangshaalbaarheidstoets die in september 2015 is uitgevoerd is de risicohouding voor de lange termijn bepaald voor verwachtingen ten aanzien van het pensioenresultaat. Bij een overschrijding vindt er een beleidsdiscussie plaats. Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te

beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Echter, bij overschrijding van risicogrenzen zal geen automatische aanpassing van beleid plaatsvinden, maar een kwalitatieve discussie, rekening houdend met de situatie en inzichten van dat moment.

Het pensioenresultaat wordt als volgt bepaald:

Pensioenuitkeringen geïndexeerd en gekort conform beleid Fonds

Pensioenuitkeringen (o.b.v. volledige pensioenopbouw) geïndexeerd met volledige prijsinflatie

Het pensioenresultaat wordt per geboortecohort vastgesteld en vervolgens op basis van gewogen aantallen vertaald naar een pensioenresultaat op fondsniveau. Bij de vaststelling van dit pensioenresultaat wordt geen rekening gehouden met nieuwe toetreders, maar wel met toekomstige opbouw en ontslag- en pensioneringskansen van huidige actieven.

Het Bestuur heeft de volgende risicohouding (lange termijn) vastgesteld met betrekking tot het pensioenresultaat:

Ondergrens 1: Vanuit de situatie waarbij dekkingsgraad gelijk is aan Vereist Eigen Vermogen dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 80%.

Ondergrens 2: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 75%.

Ondergrens 3: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een “slechtweerscenario” (lees: 5e percentiel) 35% te bedragen.

Het Bestuur heeft de volgende risicohouding (korte termijn) vastgesteld met betrekking tot het Vereist Eigen Vermogen: het Vereist Eigen Vermogen afgeleid van de werkelijke assetmix van het fonds mag niet meer dan 2,5% (zowel positief als negatief) afwijken van het Vereist Eigen Vermogen afgeleid van de strategische assetmix.

	Grens	Aanvangshaalbaarheidstoets 2015	Jaarlijkse haalbaarheidstoets 2021	Jaarlijkse haalbaarheidstoets 2022
Mediaan pensioenresultaat	75%	89%	82%	86%
Slecht-weer-scenario pensioenresultaat	-	63%	62%	66%
Relatieve afwijking slecht-weerscenario	35%	30%	25%	23%

De resultaten van de haalbaarheidstoets 2022 liggen binnen de gestelde grenzen. Als gevolg van een hogere aanvangsdekkingsgraad, zijn de resultaten ten opzichte van 2021 verbeterd.

Aanpassing risicoprofiel

Het strategisch beleggingsbeleid van het pensioenfonds in 2022 is gebaseerd op ALM-studies uit 2015 en 2019. In 2022 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd. Sinds 2015 heeft het fonds de optie opengehouden tot eenmalige verhoging van het risicoprofiel, zodra het fonds geen dekkingstekort meer heeft. Eind 2022 heeft Bpf Bakkers geen dekkingstekort meer, maar is er nog steeds sprake van een reservetekort. Gelet op de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek onder deelnemers in 2022 ten behoeve van de Wet toekomst pensioenen en de beoogde termijnen voor overgang van het fonds naar het nieuwe pensioenstelsel, heeft het Bestuur eind 2022, mede op basis van de ALM-studie, besloten geen gebruik te maken van de mogelijkheid tot verhoging van het risicoprofiel.

3.3.2 Risicogovernance

Het pensioenfonds hecht belang aan een onafhankelijke inrichting van het risicomanagement. De inrichting van het onafhankelijk risicomanagement is gebaseerd op het idee van de drie verdedigingslijnen. Dit gaat uit van adequate functiescheiding om te voorkomen dat risicolimieten overschreden worden en is in het volgende schema weergegeven.

Sleutelfunctie Risicobeheer

In lijn met de IORP II-wetgeving heeft het pensioenfonds een sleutelfunctie Risicobeheer ingesteld bestaande uit een Sleutelfunctiehouder (Bestuurslid) en een vervuller. De Sleutelfunctie Risicobeheer, met ondersteuning van de Risicoadviescommissie, is verantwoordelijk voor overkoepelend risicobeleid. Voor specifieke risico's worden daarnaast specialisten gebruikt, zoals de compliance en privacy officer. De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctie zijn opgenomen in het Risicobeleid van het pensioenfonds.

Risicoadviescommissie (RAC)

De Risicoadviescommissie ondersteunt de sleutelfunctie Risicobeheer. De houder van de sleutelfunctie Risicobeheer is tevens voorzitter van de Risicoadviescommissie (RAC). De samenstelling, taakomschrijving, vergaderfrequentie en ondersteuning van deze commissie zijn opgenomen in het huishoudelijk reglement. De RAC bereidt formeel het risicobeleid voor en geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het Bestuur over de onderwerpen gerelateerd aan risicomanagement. Minimaal één maal per kwartaal komt deze commissie bijeen. De leden van de Risicoadviescommissie rapporteren aan het voltallige Bestuur over de benoemde aangelegenheden, uitmondend in een advies waarna het Bestuur op basis van die rapportages en adviezen beslissingen kan nemen.

Externe Oversight manager

Ortec Finance fungeert als vervuller van de sleutelfunctie Risicobeheer en ondersteunt het Bestuur op het gebied van risicomanagement en houdt toezicht op de uitbestede diensten. Hierbij gaat Ortec Finance na of de dienstverlening wordt uitgevoerd conform het beleid en conform de afspraken die gemaakt zijn in contracten en Service Level Agreements. Ortec Finance ondersteunt daarnaast het Bestuur in besluitvorming door het opstellen van onafhankelijke oplegnotities bij voorstellen en adviezen die door de adviserend actuaris (Sprenkels), fiduciair manager (NN IP) en pensioenuitvoerder (TKP) aan het Bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd. Ten slotte stelt Ortec Finance maandelijks en op kwartaalbasis een Integraal Risicodashboard op, op basis waarvan het Bestuur zowel de financiële als niet-financiële risico's monitort. Het Bestuur is en blijft eindverantwoordelijk voor de beslissingen die het neemt.

'Soft controls' en risicobewustzijn

Ortec Finance levert ieder maand een Integraal Risicodashboard op en op kwartaalbasis een uitgebreide versie. Dit bevordert het risicobewustzijn bij Bestuursleden. Daarnaast is er bij nieuwe besluitvorming op bijvoorbeeld

beleggingsonderwerpen altijd ruim aandacht voor de risico-aspecten, o.a. op basis van de notities vanuit Ortec Finance. De Sleutelfunctie Risicobeheer geeft bij alle materiële bestuursbesluiten een advies vanuit risicooogpunt.

Onafhankelijk risicomanagement binnen uitvoeringsorganisaties

Het pensioenfonds heeft een belangrijk deel van haar werkzaamheden uitbesteed aan externe partijen. De belangrijkste uitbestedingspartijen zijn de pensioenuitvoerder (TKP), fiduciair manager (NN IP) en custodian (BNYM). In het Uitbestedingsbeleid heeft het pensioenfonds de voorwaarden vastgelegd waaraan uitbestedingspartijen moeten voldoen, inclusief eisen ten aanzien van risicomanagement. Het is gebruikelijk binnen financiële ondernemingen en andere uitvoeringsorganisaties om in de eigen organisatie tevens een functiescheiding conform het model van drie verdedigingslijnen aan te houden. In lijn met het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds is dit ook het geval binnen de organisatie van de fiduciair manager en de pensioenuitvoerder. Daarnaast leveren de uitvoeringsorganisaties informatie aan ten behoeve van het risicomanagement, o.a. via periodieke rapportages.

3.3.3 Risico-identificatie en beheersmaatregelen

Risicobereidheid

De mate waarin het fonds bereid is risico te nemen, is onder andere gebaseerd op de volgende kwalitatieve overwegingen/policies/beliefs die zijn afgestemd met de sociale partners:

- Het opgebouwde pensioen vormt na pensionering een belangrijke bron van inkomen voor deelnemers van het fonds.
- Er wordt gestreefd naar een stabiele premie en een stabiele opbouw.
- Bij de afweging tussen hoogte van het opbouwpercentage en de mate van indexatie prevaleert binnen redelijke grenzen de hoogte van het opbouwpercentage.
- Het fonds streeft naar een zoveel mogelijk waardevast pensioen, dit met een minimale ambitie van 50% van de prijsindex.
- Een afgewogen balans tussen de te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie. Voor het nastreven van de pensioenambitie is het Bestuur bereid om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de risicovrije marktrente.
- Bij slechte economische omstandigheden acht het Bestuur het uit te leggen dat volledige toekenning van toeslag niet realiseerbaar is. Het Bestuur streeft ernaar kortingen op de pensioenaanspraken en –uitkeringen zoveel mogelijk te voorkomen en als uiterste middel in te zetten. Daarbij is het uitgangspunt dat eventuele kortingen over de maximale hersteltermijn die binnen de wettelijke kaders mogelijk is worden gespreid.

Tevens heeft het Bestuur de volgende uitgangspunten bepaald t.a.v. de risicohouding inzake niet-financiële risico's:

- Het Bestuur streeft naar een goede reputatie en betrouwbaarheid teneinde het draagvlak voor de uitvoering van de eigen regeling te behouden en verder te versterken. Het Bestuur besteedt daarom alleen werkzaamheden uit aan integere en professionele partijen.
- Het Bestuur heeft een strikte gedragscode waar verbonden personen aan gebonden zijn. Alle verbonden personen voldoen aan eisen met betrekking tot integriteit, deskundigheid en professionaliteit. Het Bestuur accepteert geen risico's met betrekking tot het niet naleven hiervan.
- Het Bestuur hecht waarde aan bewustwording omtrent integriteitsrisico's en voert daarom periodiek een uitgebreide systematische integriteitsrisicoanalyse uit (de zogenaamde 'SIRA').
- Het Bestuur bewaakt en monitort de uitbestedingsrisico's door middel van verschillende rapportages, waaronder het Integraal Risicodashboard. Het beheersen van niet-financiële risico's gaat gepaard met kosten. De mate van beheersing wordt daarom altijd gezien in relatie tot de kosten, waarbij het Bestuur geen bovenmatige risico's accepteert.

Vanuit bovenstaande risicohouding heeft het fonds voor ieder geïdentificeerd risico is een risicobereidheid vastgesteld, die aangeeft welk restrisico het fonds voor ieder risico acceptabel acht.

Risicobeheersingsproces

De risico's voor het fonds, het beleid, de beheersing en de monitoring hiervan zijn beschreven in het Risicobeleid. De belangrijkste risico's worden ook in de ABTN toegelicht. In de ABTN heeft het Fonds ook een crisisplan opgenomen. Het crisisplan voorziet zowel in een financiële crisis (conform wettelijke vereisten) als een meer generieke crisissituatie, zoals een pandemie. In het beleid maakt het fonds onderscheid tussen strategische,

financiële en niet-financiële risico's. Voor ieder risico worden periodiek risicobeoordelingen gemaakt, waarin gekeken wordt naar relevante risicoscenario's, de kans en impact van het optreden van een dergelijk scenario eventuele beheersmaatregelen en het resterende risico na de beheersmaatregelen. Indien het resterende risico groter is dan de risicobereidheid, wordt gekeken of en welke aanvullende beheersmaatregelen mogelijk zijn. Eventuele toepassing van extra beheersmaatregelen is een afweging tussen de mate van risicoreductie en kosten.

Risicoscores

Methodiek

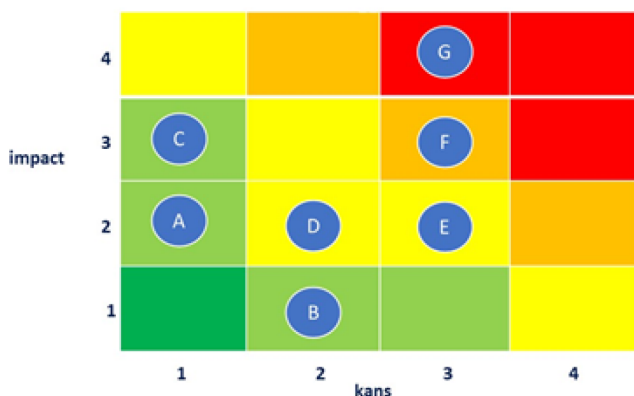
Om tot een consistente beoordeling van risico's te komen, heeft het fonds in 2022 de schalen voor de scoring op kans en impact nader gedefinieerd. Deze getallen vormen een indicatie van de kans en impact en bieden de mogelijkheid ook de totale impact (kans x impact) te kwantificeren.

Kans	Beschrijving	Definitie	Indicatie kans optreden risico in 1 jaar
1	Laag	Onwaarschijnlijk dat het risico zich voordoet in de komende 5 jaar	<20%
2	Bepakt	Het risico doet zich mogelijk voor in de komende 2 tot 5 jaar	20%-50%
3	Aanzienlijk	Het risico komt mogelijk elk jaar voor, of zeer waarschijnlijk op lange termijn	50%-80%
4	Hoog	Het risico treedt redelijkerwijs binnen een half jaar op, of met zekerheid op de lange termijn	80%-100%

Impact	Beschrijving	Definitie	Indicatie Impact financieel risico (daling DG)	Indicatie Impact niet-financieel risico (% begroting)
1	Laag	Nauwelijks impact op financiële situatie en/of reputatie	<2%	<2%
2	Bepakt	Enige financiële schade en/of licht beschadigde reputatie	2%-5%	2%-5%
3	Aanzienlijk	Significante financiële schade en/of beschadigde reputatie	5%-10%	5%-10%
4	Hoog	Ernstige impact op financiële situatie en/of reputatie: missie, visie en strategie kunnen niet worden gerealiseerd	>10%	>10%

1) Ter indicatie: de begroting van het fonds bedroeg ca. € 8,4 miljoen voor 2022

Het Bestuur beoordeelt ten minste jaarlijkse de scores van de diverse geïdentificeerde risico's. Onderstaande figuur geeft hiervan een overzicht.

Categorie	Netto risico	Financiële risico's	Niet-financiële risico's
A	1x2=2		IT-risico (ex cyber), Communicatierisico
B	2x1=2	Actief risico, Valutarisico, Tegenpartijrisico, Concentratierisico, Liquiditeitsrisico, Verzekeringstechnisch risico	Integriteitsrisico, juridisch en fiscaal risico, uitbestedingsrisico
C	1x3=3		
D	2x2=4		IT-risico (cyber), Operationeel risico, ESG-risico
E	3x2=6	Kredietrisico, Inflatieisico	
F	3x3=9	Marktrisico, Rentierisico	Strategisch risico
G	3x4=12	Balansrisico	

De belangrijkste risico's (die met een score van meer dan 6, of buiten de risicobereidheid), zijn in bovenstaande tabel vetgedrukt en hieronder nader toegelicht.

- **Strategisch risico:**

Het strategisch risico betreft het risico dat het pensioenfonds om welke reden dan ook, niet in staat is haar strategische doelstellingen zoals verwoord in de missie, visie en strategie te realiseren. Hieronder worden ook risico's verstaan ten aanzien van de omgeving en governance van het fonds. Door de gestegen dekkingsgraad is het risico van het korten van pensioenuitkeringen op de korte termijn fors gedaald. Daartegenover staat dat de omgevingsrisico's, en dan met name de risico's met betrekking tot een beheerste transitie naar het nieuwe pensioenstelsel fors zijn toegenomen. Vanuit de strategie van het fonds, zoals herijkt in 2022, wil het fonds als een van de eerste fondsen overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel (Wtp). Dit vraagt om substantiële veranderingen in de pensioenregeling en pensioenuitvoering (processen en systemen), alsook bijbehorende communicatie met deelnemers en de sociale partners. Het fonds monitort de voortgang op dit project, alsook de bijbehorende risico's nauwgezet.

- **Solvabiliteits- / Balansrisico:**

Een belangrijk risico is dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen om de pensioenverplichtingen na te kunnen komen, ook wel het solvabiliteitsrisico genoemd. Als de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, kan het pensioenfonds de premie verhogen binnen de kaders van de uitvoeringsovereenkomst en kan er geen of minder ruimte voor toeslagverlening zijn. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn voor het pensioenfonds om pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten. De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten op basis van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. In 2022 is de beleidsdekkingsgraad gestegen van 98,2% per 1 januari 2022 tot 109,0% per 31 december 2022. De actuele dekkingsgraad liet gedurende vrijwel het gehele jaar een positieve ontwikkeling zien. Hierdoor is het risico van kortingen op bestaande aanspraken fors gedaald. Echter de economische ontwikkelingen en financiële markten waren in 2022 volatiel, waardoor de onzekerheid over toekomstige rendementen is toegenomen. Met het oog op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, is het fonds voorzichtig met het nemen van beleggingsrisico. In 2022 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd, waaruit geen verschuivingen in de verhouding tussen zakelijke en vastrentende waarden naar voren kwamen.

- **Renterisico:** Het renterisico is het risico dat de waarde van de beleggingen en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de DV01. Dit is de waardeverandering van een instrument bij een verandering in de rente van 0,01%. Het fonds heeft voor de beheersing van het renterisico een staffel opgesteld, waarbij de het renterisico verder wordt afgedekt naarmate de rente stijgt. Omdat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, heeft de rentestijging in 2022 een positief effect gehad op de dekkingsgraad van het fonds. Door de sterke stijging van de rente, rees ook de vraag of de uitgangspunten waarop de bestaande rentestaffel was gebaseerd nog valide waren. Dit heeft ertoe geleid dat het fonds, onderbouwd, de renteafdekking minder snel heeft verhoogd dan op basis van de geldende staffel was voorzien. Op basis van een nieuwe ALM-studie in 2022 alsook de vooruitzichten van de fiduciër manager NN IP, heeft het fonds eind 2022 een herziene staffel vastgesteld.

De matchingportefeuille is gericht op het afdekken van het renterisico en bestaat uit een LDI (Liability driven investing) portefeuille, bedrijfsleningen, groene obligaties (green bonds) en de hypotheekbeleggingen, alle in euro. De LDI-portefeuille wordt geheel in staatsobligaties en staatsgerelateerde obligaties belegd met een minimale kredietrating van AA van een van de bekende ratingbureaus, aangevuld met beleggingen in geldmarktinstrumenten en renteswaps met een beperkt aantal solide tegenpartijen, waarbij dagelijks onderpand wordt uitgewisseld. Daarnaast wordt bij de renteafdekking rekening gehouden met de rentegevoeligheid over verschillende looptijden. De bewaking van de renteafdekking vindt plaats op dagelijkse basis.

- **Marktrisico (koersrisico):**

Marktrisico is het risico dat de marktprijs van financiële instrumenten en effecten daalt. Dit wordt veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op hun actuele waarde waarbij waardeveranderingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Alhoewel marktrisico een negatief rendement opleverde in 2022, was de daling minder sterk dan de waarde van de verplichtingen, waardoor het marktrisico toch positief bijdroeg aan de dekkingsgraadontwikkeling van het fonds.

Het pensioenfonds neemt bewust marktrisico's omdat hier een risicopremie tegenover staat en daarmee een hoger rendement wordt verwacht dan de risicovrije rentevoet. Het koersrisico van met name de returnportefeuille (aandelen, hoogrentende obligaties, vastgoed en private equity) wordt beheerst door middel van diversificatie over verschillende beleggingscategorieën, volgens de overeengekomen beleggingsrichtlijnen. Bovendien wordt binnen elke beleggingscategorie een zorgvuldige spreiding over individuele effecten of andere beleggingsobjecten gewaarborgd, zodat de beleggingsportefeuille als geheel nooit bovenmatig wordt blootgesteld aan het koersrisico van één of enkele specifieke beleggingen.

De monitoring van het koersrisico vindt plaats op dagelijkse basis door de fiduciair manager, waarbij niet alleen de actuele posities, maar ook diverse stress-scenario's in ogenschouw worden genomen met een schatting van het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille en van de balans van het pensioenfonds.

- **Kredietrisico:**

Het pensioenfonds neemt bewust kredietrisico door het kopen van obligaties van diverse overheden en bedrijven omdat hier een risicopremie tegenover staat en daarmee een hogere return dan de risicovrije rente wordt verwacht. Dit risico wordt onder controle gebracht door enerzijds een zorgvuldige selectie van individuele effecten, landen en ondernemingen op basis van kredietwaardigheid en verhandelbaarheid. De vastrentende waardenportefeuille is belegd in Europese staats- en staatsgerelateerde leningen, Nederlandse hypotheekleningen en bedrijfsleningen met een minimale rating van BBB. Er is een beperkte allocatie opgenomen naar hoogrentende leningen in de returnportefeuille. Er wordt voldoende spreiding in acht genomen bij de portefeuilleconstructie zodat nooit te veel schade kan worden opgelopen indien ondanks alles een uitgevende instelling toch in de problemen komt.

- **Inflatierisico:**

Inflatierisico is het risico op koopkrachtverlies en/of waardeverlies op beleggingen, als gevolg van inflatie. Over 2022 is de inflatie fors gestegen. Dit heeft zijn weerslag gehad op de financiële markten: rentes stegen sterk, doordat centrale banken een monetaire verkrapping doorvoeren (stoppen opkoopprogramma's) en hun beleidsrentes verhoogden. Een onvolledige renteafdekking is in de ogen van het fonds een beheersmaatregel tegen inflatierisico, die in 2022 heeft gewerkt. Door de gestegen dekkingsgraad is het in staat geweest een beperkte toeslag van 1% door te voeren per 1 januari 2023. Verdere beheersing van het inflatierisico is kostbaar en gaat ten koste van de nominale zekerheid van bestaande pensioenaanspraken (kortingsrisico).

- **ESG-risico:**

ESG-risico is het risico op schade als gevolg van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen in relatie tot de beleggingsportefeuille en het beheer daarvan. Het fonds streeft naar een gedegen beheersing van dit risico, in lijn met de Good Practice ESG-risicobeheersing van DNB. Hiertoe stelt het fonds een risico-assessment en een ESG-beleid op. Uit de jaarlijkse update van de ESG-risico-assessment kwam naar voren dat er op twee aspecten een restrisico was dat buiten de bestaande risicobereidheid viel:

- De datakwaliteit op ESG-gebied is nog onvoldoende om over de gehele beleggingsportefeuille ESG-risico's en -doelstelling volledig te integreren. Het fonds verwacht wel dat in de komende jaren, mede door nieuwe wettelijke eisen aan zowel financiële instellingen als aan bedrijven, de datakwaliteit gaat toenemen. Derhalve wordt er nu nog geen aanvullende actie ondernomen, ook al omdat er substantiële kosten gemoeid zijn met ESG-data.
- Het fonds heeft nog geen aanvullend beleid vastgesteld, naast wettelijke sancties, ten aanzien van investeringen in landen. Hiermee is er een risico dat kapitaal wordt verstrekt aan landen die onvoldoende aandacht hebben voor ESG aspecten, zoals mensenrechten. De mogelijkheden voor aanvullend landenbeleid worden in 2023 nader onderzocht door de Beleggingsadviescommissie.

Risicomonitoring

Risico's zijn veranderlijk over tijd, zowel qua identificatie als kans en impact van optreden. Het fonds hanteert daarom een monitoringscyclus voor alle risico's, waarbij deze ten minste op kwartaalbasis worden beoordeeld door de Sleutelfunctie Risicobeheer. Daarnaast wordt er, afhankelijk van de mate van verandering in het risico, met een frequentie van ten minste 1 tot 3 jaar een uitgebreide analyse van het risico gemaakt door aangewezen eigenaren van risico's. Indien uit de rapportages of analyse blijkt dat risico's buiten de gehanteerde tolerantie voor desbetreffende risico's komen, wordt door het Bestuur besloten over eventuele aanvullende beheersmaatregelen.

De risicobeheersmaatregelen die uit de diverse risico-analyses naar voren komen, worden jaarlijks getoetst op uitvoering en effectiviteit. De bevindingen uit de toetsing per einde 2021 zijn in 2022 opgepakt en grotendeels afgerond. Uit de beoordeling per einde 2022 komen enkele opmerkingen naar voren, maar deze zijn geen van alle niet zwaarwegend.

3.3.4 Risicobeheer in 2022

Niet helemaal 'back to normal'

In 2022 kwam een einde aan de COVID-19 pandemie en de bijbehorende beperkingen. Dit resulteerde in de eerste maanden van 2022 in een omgeving waarin het fonds zich kon concentreren op de strategische projecten, en voor de rest sprake was van business as usual. Begin 2022 werd de wereld echter geconfronteerd met een Russische inval in Oekraïne. Het fonds heeft bij uitbraak van de oorlog, een risicoassessment opgesteld. Hierin is naast de impact op de financiële markten, ook gekeken naar bijvoorbeeld de extra risico's ten aanzien van de sanctiewetgeving, cyberaanvallen en de kwetsbaarheid van de bakkerijsector, die last heeft van stijgende energie- en grondstofprijzen.

De oorlog in Oekraïne versterkte de inflatiestijging die was ontstaan na het opheffen van de COVID-restricties. Door de sterke stijging van de inflatie, werd het inflatierisico daarmee weer actueel in 2022. Deze sterke stijging van de inflatie zorgde ook sterke stijgingen in de nominale rentes. Omdat het fonds het renterisico niet volledig afdekte, leidde dat tot een sterke stijging van de dekkingsgraad gedurende 2022. Dit heeft ertoe geleid dat het fonds per einde 2022, een beperkte indexatie heeft kunnen toekennen. In dit besluit is nadrukkelijk rekening gehouden met de risico's die het fonds onderkent ten aanzien van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en het bijbehorende invaren van bestaande pensioenaanspraken.

Vorbereiding op de toekomst

Naast de reguliere werkzaamheden stond 2022 in het teken van de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en het toekomstige samengaan met Bpf Zoetwaren. Hierbij is vanuit risicoperspectief gekeken naar de ontwikkelingen ten aanzien van de nieuwe pensioenregeling, de benodigde veranderingen bij uitbestedingspartijen en de keuze van het fonds om als 'launching customer' te fungeren voor het Wtp-traject bij TKP, o.a. via het opstellen of bijdragen aan RSA's op de Wtp en het samengaan van Bpf Bakkers en Bpf Zoetwaren.

In het kader van de transitie heeft het fonds deelgenomen aan een onderzoek van DNB naar de operationele wendbaarheid. De aanbevelingen van DNB naar aanleiding van dit onderzoek zijn erkend door het Bestuur en worden verder opgepakt in 2023, voor zover dat niet al was gebeurd.

Behaalde resultaten in 2022

In 2022 zijn o.a. de volgende zaken opgeleverd, die bijdragen aan het risicobeheer binnen het fonds.

- Beleidsmatig: reguliere updates van risico- en IT-beleid, start herziening beleid Datakwaliteit, opstellen triggers tussentijdse ERB.
- Uitvoerend: diverse RSA's opgesteld, waaronder voor ESG- en IT-risico en de overname van NN IP door GSAM.
- Monitoring: doorontwikkeling van risicorapportage naar continue toetsing aan risicobereidheid.
- Uitbestedingsrisico:
 1. Monitoring van ontwikkelingen op risicogebied bij uitbestedingspartijen. Er is o.a. met NN IP gesproken over het uitbestedingsbeleid van NN IP (onderuitbestedingen voor het fonds) en met TKP over de cyberweerbaarheid van TKP.
 2. Incidenten: er zijn diverse incidenten in de uitvoering door uitbestedingspartijen gemeld. Het meest ernstige incident betrof een te late annulering van een onttrekking uit de beleggingsportefeuille. Dit leidde tot extra transacties en gemist rendement. Omdat dit incident een substantiële schade opleverde voor het fonds, is de verantwoordelijke uitbestedingspartij aansprakelijk gesteld.

3.4 Interne Audit in 2022

1. Algemeen

KPMG Advisory N.V. (KPMG) is in 2022 het aanspreekpunt voor de rol van vervuller interne audit geweest.

De werkzaamheden van de Interne Auditfunctie (IAF) van Bpf Bakkers worden ingevuld in nauwe samenwerking met de IAF van Bpf Zoetwaren. Hiertoe vindt regelmatig overleg en afstemming plaats met de sleutelfunctiehouder Interne Audit (SFH IA) van Bpf Zoetwaren en KPMG.

De activiteiten zoals opgenomen in het auditplan 2022 zijn voor wat betreft de eigen review audit en quick scan gerealiseerd. Ultimo 2022 is één audit in het kader van multi-cliënt audit TKP (hierna: MCA-TKP) gerealiseerd in plaats van de geplande drie (waarvan er twee onder voorbehoud waren).

2. Activiteiten door IAF

a. Audit Uitbestedingsproces vermogensbeheer

In het voorjaar van 2022 is door de IAF een review audit uitgevoerd van het uitbestedingsproces van het vermogensbeheer. Het doel van deze interne audit was het toetsen op de naleving van het normenkader ten aanzien van de uitbesteding aan de fiduciair manager vermogensbeheer, de custodian en een selectie van vermogensbeheerders. Het normenkader van deze audit is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde Guidance "Uitbesteding door pensioenfondsen".

Op basis van de bevindingen is het eindoordeel van de audit "Voldoende". Op grond van de verrichte werkzaamheden is één bevinding gerapporteerd met als weging "Midden" en acht met de weging "Laag". Bij alle bevindingen is een aanbeveling verstrekt evenals een managementreactie waarin het Bestuur heeft aangegeven of en op welke wijze de opvolging plaatsvindt.

De Beleggingsadviescommissie (BAC) heeft een eerste managementreactie voorgesteld bij de gegeven aanbevelingen, waarna op 17 juni 2022 het conceptrapport is besproken door het Bestuur. Naar aanleiding van deze vergadering is de managementreactie door de BAC aangepast, welke geaccordeerd is door het Bestuur, waarna het rapport definitief is gemaakt op 4 juli 2022.

b. Quick scan projectorganisatie nieuw pensioenstelsel

In het najaar van 2022 is door de IAF een quick scan uitgevoerd op de projectorganisatie nieuw pensioenstelsel. Het doel van deze activiteit is door middel van observaties het Bestuur tijdens de transitie inzichten te bieden die het Bestuur bij het vervolg van het project kan betrekken. Binnen deze quick scan is bekeken of de pensioenfondsen de belangrijkste zeven elementen, zoals door DNB benoemd in de periodieke uitvragen Nieuwe Pensioenregeling (NPR), voldoende in de projectorganisatie heeft geborgd en in welke mate het pensioenfonds hierbij de Plan-Do-Check-Act (PDCA) cyclus heeft gevolgd.

De quick scan heeft geresulteerd in observaties, inzichten en adviezen voor de zeven genoemde elementen. Het rapport is op 9 december 2022 besproken door het Bestuur. Het Bestuur herkent zich in de uitkomsten. De adviezen worden door de voorbereidingsgroep nieuw pensioenstelsel nader uitgewerkt.

3. Auditactiviteiten in het kader van MCA-TKP

a. Multi-cliënt audit TKP Algemeen

In 2022 is er ten aanzien van het uitvoeren van audits bij TKP verdere invulling gegeven aan de samenwerking tussen pensioenfondsen die klant zijn bij TKP. Gedurende 2022 heeft TKP de MCA-groep over diverse onderwerpen geïnformeerd. Dit waren onder andere:

- Aanpassing ISAE3402 voor 2021;
- Wtp Continuous auditing;
- Wtp risicorapportage;
- DNB onderzoeken.

b. Multi-cliënt audit TKP auditplan 2022

Op basis van een risicoanalyse is een MCA auditplan 2022 samengesteld. De IAF heeft hiervoor input geleverd. Drie onderwerpen zijn in het auditplan opgenomen waarvan twee voorwaardelijk. Het betroffen de volgende onderwerpen:

- Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie;
- Werking beheersmaatregelen cloud (voorwaardelijk);
- Programma-assurance implementatie Wet toekomst pensioenen (voorwaardelijk).

Namens het pensioenfonds heeft de IAF aangegeven te willen deelnemen aan de audit Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie.

Omdat nog onvoldoende modules en fondsen gemigreerd zijn naar de cloud-omgeving van AWS, is de audit Werking beheersmaatregelen cloud uitgesteld.

De Programma-assurance implementatie Wet toekomst pensioenen is onderdeel geworden van het Wtp Continuous auditing programma van TKP (horizontale en verticale assessments) dat in 2022 is opgestart en daarom is er geen aparte audit uitgevoerd.

c. Multicliënt audit TKP Beheersing EUC en handmatige werkzaamheden

De audit Beheersing EUC en handmatige werkzaamheden is namens de SFH's van de aangesloten pensioenfondsen uitgevoerd door BDO. Het betreft een audit die gepland was voor 2021 en in januari 2022 is gestart. Op 24 mei 2022 is hierover het definitieve rapport uitgebracht. De conclusie van de audit is dat TKP in opzet, bestaan en werking onvoldoende aantoonbaar in control is ten aanzien van de interne beheersing van EUC oplossingen en handmatige mutaties. Dit onderkent TKP. Tijdens de werkzaamheden bleek dat niet alle EUC's door TKP als EUC zijn aangemerkt doordat TKP tijdens de audit de definitie van EUC's heeft gewijzigd. BDO heeft de pensioenfondsen geadviseerd om het restrisico te bepalen voor de engere definitie van EUC's en daarover in gesprek te gaan met TKP.

Het management van TKP geeft aan de geconstateerde punten te herkennen en voor deze punten verbeteracties uit te voeren en te monitoren. Met name voor wat betreft de definitie van EUC's verschilt TKP van mening met de auditor, zoals hierboven beschreven.

Over deze audit is door de IAF een afzonderlijke notitie met suggestie, naar aanleiding van de aanbevelingen van BDO, opgesteld en verstrekt aan het Bestuur. De suggestie richt zich met name op het innemen van een standpunt over de definitie van EUC's door TKP.

d. Multicliënt audit TKP Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

De audit Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie is namens de SFH's van de aangesloten pensioenfondsen uitgevoerd door BDO. Op 23 november 2022 is hierover het definitieve rapport uitgebracht. De conclusie van de audit dat TKP op onderdelen voldoende waarborgen heeft ingericht om de rapportages juist, tijdig en volledig op te stellen. BDO stelt echter vast dat het hierbij ontbreekt aan geformaliseerde controlemaatregelen, uitgewerkte procesbeschrijvingen, vastlegging van uitgevoerde controles en specifieke beheersmaatregelen (ten aanzien van tweedelijns monitoring en interne evaluatie). Tevens is vastgesteld dat processen eerst worden ingericht, voordat deze worden uitgeschreven en geformaliseerd. Op basis van het bovenstaande concludeert BDO dat een restrisico resteert. Het management van TKP geeft aan zich in de bevindingen en conclusies te kunnen vinden en hiervoor verbeteracties uit te voeren. TKP geeft aan dat de acties op korte termijn SMART zullen worden gemaakt.

Over deze audit is door de IAF een afzonderlijke notitie met reactie, naar aanleiding van de aanbevelingen van BDO, opgesteld, die in januari 2023 is gedeeld met het Bestuur. De reactie richt zich met name op het ontbreken van concrete acties in het rapport, waardoor wij als klant minder goed in staat zijn de voortgang en afronding van de verbeteracties te monitoren.

4. Overige activiteiten door IAF

- In 2022 heeft de SFH IA een opzet gemaakt voor een register waarin bevindingen en aanbevelingen van eigen audits en MCA TKP audits worden vastgelegd. De Risicoadviescommissie (eigen audits) en Pensioen Uitbesteding adviescommissie (MCA TKP audits) monitoren de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen middels dit register.
- Op 11 april 2022 heeft de SFH IA met de externe accountant gesproken over het interne auditplan 2022 en de voortgang van het jaarwerk 2021. Dit overleg heeft samen met de SFH IA van Bpf Zoetwaren plaatsgevonden.
- Op 23 september 2022 heeft een evaluatie van de dienstverlening van KPMG plaatsgevonden. Hierbij waren namens Bpf Bakkers de werkgeversvoorzitter van het Bestuur en de SFH IA aanwezig. Namens Bpf Zoetwaren waren de voorzitter van de PUAC en de SFH IA aanwezig. Belangrijke onderwerpen waren de uitvoering van de interne audit van het uitbestedingsproces vermogensbeheer en de door KPMG gehanteerde tarieven.
- In het najaar van 2022 is samen met Bpf Zoetwaren het Handboek IAF geactualiseerd. Hierdoor gebruiken Bpf Bakkers en Bpf Zoetwaren hetzelfde Handboek IAF.
- In het najaar van 2022 heeft de SFH IA twee bijeenkomsten van het Kennisplatform Sleutelfunctiehouders van de Pensioenfederatie bijgewoond.
- Het interne auditcharter is geactualiseerd. Dit betrof met name aanscherpingen in de tekst. Het geactualiseerde interne auditcharter is door het Bestuur vastgesteld tijdens de bestuursvergadering van 4 november 2022.

- Op 20 december 2022 heeft de SFH IA met de externe accountant gesproken over het interne auditplan 2023 en de voorbereiding van het jaarwerk 2022. Tevens is de accountant geïnformeerd over de uitkomsten van de audit uitbestedingsproces vermogensbeheer, de quick scan projectorganisatie nieuw pensioenstelsel en de opvolging van de aanbevelingen door het Bestuur. Eveneens is met elkaar van gedachten gewisseld over de rol van de externe accountant voor wat betreft de datakwaliteit in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Ook dit overleg heeft samen met de SFH IA van Bpf Zoetwaren plaatsgevonden.
- Op 22 december 2022 heeft de SFH IA na afstemming met de eerste en tweede lijn van het pensioenfonds diverse onderwerpen voor verticale assessments als onderdeel van het in 2023 uit te voeren Wtp Continuous auditing programma van TKP ingebracht bij de derde lijn van het Wtp programma binnen TKP.

5. Auditplannen 2023

a. Auditplan 2023 Bpf Bakkers

Na beoordeling van het bestaande meerjarenplan, bestudering van diverse fondsdocumenten, het in acht nemen van actuele en relevante onderwerpen en overleg met de SFH IA van Bpf Zoetwaren, zijn een auditplan voor 2023 en meerjarenplan 2023-2025 opgesteld. Het auditplan 2023 en meerjarenplan 2023-2025 zijn in concept besproken tijdens de bestuursvergadering van 4 november 2022 en definitief vastgesteld in de bestuursvergadering van 9 december 2022.

De geplande werkzaamheden bestaan enerzijds uit algemene interne auditactiviteiten en anderzijds uit het uitvoeren van interne audits. Voor wat betreft het uitvoeren van interne audits is een review audit IT inclusief informatiebeveiliging en cybersecurity gepland. Daarnaast zijn twee multi-cliënt audits bij TKP voorzien.

b. Multi-cliënt audit TKP auditplan 2023

Op basis van een risicoanalyse is een MCA auditplan 2023 samengesteld. De IAF heeft hiervoor input geleverd. Het MCA auditplan 2023 is in november 2022 vastgesteld. In het plan zijn de volgende vier onderwerpen opgenomen:

1. Informatiebeveiliging;
2. Interne beheersing;
3. Third Party Management – DORA readiness;
4. Werking beheersmaatregelen cloud (voorwaardelijk).

Onderwerp 4 is voorwaardelijk in het plan opgenomen omdat dit afhankelijk is van of de interne auditfunctie van Aegon Nederland (IAN) een vergelijkbare audit uitvoert. Voorwaarde is wel dat de klanten dan op een bevredigende manier inzicht krijgen in de scope en resultaten van de door IAN uit te voeren audit.

In januari 2023 is gebleken dat onderwerp 1 waarschijnlijk vervalt omdat TKP heeft besloten om met ingang van boekjaar 2023 middels een ISAE 3000-rapportage assurance te verschaffen over informatiebeveiliging.

De SFH IA heeft in december 2021 van het Bestuur toestemming gekregen zelf keuzes te maken ten aanzien van deelname aan de multicliënt audits bij TKP. Het auditplan van het pensioenfonds biedt hiervoor het mandaat.

6. Status aanbevelingen en verbetermaatregelen

Ultimo 2021 stonden geen aanbevelingen open. In 2022 zijn door de IAF een review audit Uitbestedingsproces van het vermogensbeheer en een quick scan projectorganisatie nieuw pensioenstelsel uitgevoerd. De review audit leverde acht aanbevelingen op waarvan ons is medegedeeld dat er vijf aanbevelingen zullen worden opgevolgd, één aanbeveling gedeeltelijk wordt opgevolgd, voor één aanbeveling wordt overwogen of opvolging zinvol is en één aanbeveling niet zal worden opgevolgd. Ons is medegedeeld dat inmiddels twee aanbevelingen zijn opgevolgd. Ultimo 2022 staan er derhalve nog vijf aanbevelingen open.

Vanwege de aard van een quick scan, levert een quick scan adviezen op en geen aanbevelingen zoals bij een review audit of een full audit. Het Bestuur is vrij om opvolging aan de adviezen van een quick scan te geven. Deze worden derhalve niet door de IAF gemonitord.

Hierbij worden de volgende opmerkingen gemaakt:

1. De status van aanbevelingen en verbetermaatregelen is gebaseerd op mededelingen van de actiehouders. De IAF zal in 2023 zelfstandig de opvolging van aanbevelingen en verbetermaatregelen nagaan.
2. De opvolging van verbetermaatregelen die voortvloeien uit audits in het kader van de MCA-TKP wordt door de eerste en tweede lijn van het pensioenfonds bewaakt.

4 Beleggingen

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een feitelijke uiteenzetting gegeven van de marktontwikkelingen die van invloed zijn geweest op de beleggingen. Verder zal per deelcategorie en voor de portefeuille als geheel worden ingegaan op de resultaten van het gevoerde beleggingsbeleid. Vervolgens worden een aantal thema's en trends benoemd die van invloed kunnen zijn op de toekomstige beleggingen. Ten slotte wordt ingegaan op het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

4.1 Marktontwikkelingen

Terugblik macro-economische ontwikkelingen

In 2022 trad onverwacht een forse wereldwijde stijging van de inflatie op. Deze toename werd veroorzaakt door knelpunten bij de productie van goederen veroorzaakt door de pandemie, maar vooral door een forse prijsstijging van energie vanwege de oorlog in Oekraïne. In Nederland kwam de inflatie zelfs dik in de dubbele cijfers. De extreme inflatie zet een rem op zowel de vraag- als de aanbodzijde van de economie. Aan de aanbodzijde maakt de stijging van de inputkosten sommige productieactiviteiten onrendabel. Aan de vraagzijde drukt de hoge inflatie het reëel besteedbare inkomen. In de eerste helft van 2022 konden de bestedingen nog op peil blijven door de extra spaargelden uit de coronatijd aan te wenden. In de tweede helft van 2022 vielen de bestedingen steeds meer terug ook vanwege een laag consumentenvertrouwen.

Centrale banken hebben prijsstabiliteit als belangrijkste doelstelling en werden door de hoge inflatie gedwongen in te grijpen. De beleidsrente werd in korte tijd in een aantal stappen fors verhoogd. In Europa kwam hiermee een einde aan de negatieve beleidsrente. Met de forse renteverhogingen slaagden centrale banken erin om een duidelijke stijging van de langetermijninflatieverwachtingen te voorkomen. De reeks van forse renteverhogingen droeg echter wel bij aan een flinke groeivertraging.

Met compenserende maatregelen probeerden overheden de pijn voor consumenten nog enigszins te verzachten. In Europa werden bijvoorbeeld de extra winsten van energieproducenten belast en de opbrengsten daarvan werden overgeheveld naar consumenten. De onrealistische belastingverlagingen in het VK moesten echter na een fors negatieve marktreactie al snel weer grotendeels worden geschrapt.

In de VS waren renteverhogingen ook nodig omdat de Amerikaanse economie enigszins oververhit was. De te krappe arbeidsmarkt dreigde via loonstijgingen de inflatie verder aan te wakkeren. De Amerikaanse centrale bank voerde hierdoor extra rentestijgingen door en dit zorgde voor een sterkere dollar. De euro bereikte in augustus voor de eerste keer in 20 jaar pariteit ten opzichte van de dollar. De zwakkere euro vergrootte vervolgens via hogere importprijzen het inflatieprobleem in Europa.

Ook buiten de VS en Europa staat de economische groei onder druk. Opkomende landen ondervinden naast de hoge energieprijzen ook last van een terugval van de groei van de wereldhandel. In China komen daar nog interne problemen op de vastgoedmarkt bovenop. Daarnaast zijn in China nog regelmatig zeer strenge COVID-maatregelen van kracht.

Financiële markten

Het vooruitzicht van een sterke groei afzwakking en mogelijk zelfs recessie, de torenhoge inflatie, de oorlog in Oekraïne en toenemende spanningen tussen de VS en China vertaalden zich in 2022 in negatieve rendementen op vrijwel alle beleggingscategorieën. De hoge inflatie en de renteverhogingen door centrale banken resulteerden bijvoorbeeld in een forse stijging van rentes op staatsobligaties. Bij een zeer hoge volatiliteit, de rente daalde in sommige periodes ook scherp, was uiteindelijk het rendement op de veilige obligaties per saldo sterk negatief.

De rentestijging vertaalde zich ook in een negatief rendement op de minder veilige bedrijfsobligaties. Het rendement op deze beleggingen werd tevens negatief beïnvloed omdat door de flinke groei afzwakking ook de extra benodigde premie bovenop de rente sterk steeg.

Ook aandelen lieten negatieve rendementen zien. De rente is een belangrijke variabele bij de waardering van aandelen en hogere rentes zetten deze waarderingen onder druk. Hogere lonen en hogere energiekosten zetten tevens de winstmarges onder druk. Lange tijd viel het met de neerwaartse bijstelling van winstverwachtingen echter nog wel mee. Opkomende markten bleven daarbij weer achter bij aandelen van ontwikkelde landen. Niet-beursgenoteerd vastgoed was met een positief rendement, ondanks de rentestijging, een positieve uitzondering in de portefeuille. Economische ontwikkelingen werken echter vaak met enige vertraging door in de waardering van vastgoed.

4.2 Resultaten beleggingsportefeuille

Rendement 2022 ten opzichte van de benchmark

De portefeuille behaalde over 2022 een rendement van -24,0%. Het rendement van de normportefeuille bedroeg over dezelfde periode -24,9%. De gestegen rente zorgde voor een forse negatief rendement op de matchingportefeuille. Ook zakelijke waarden rendeerden veelal negatief. De portefeuille bleef 0,9% voor op de benchmark. Dit was te danken aan meerdere beleggingen. De categorieën hoogrentend, multifactor aandelen en private equity lieten goede relatieve rendementen zien.

In onderstaande tabel wordt de performance van de portefeuille op hoofdcategorieën weergegeven.

Beleggingscategorie	Portefeuille	Benchmark
Matchingportefeuille	-34,8%	-34,8%
Hoogrentende Obligaties	-11,0%	-12,1%
Aandelen	-12,1%	-14,4%
Niet-beursgenoteerd Vastgoed	5,7%	13,4%
Private Equity	9,5%	3,6%
Totaal	-24,0%	-24,9%

4.3 Matchingportefeuille

De matchingportefeuille richt zich op de afdekking van het renterisico en het zekerstellen van het nominale pensioen. De gehanteerde norm voor renteafdekking op basis van marktrente is in 2022 verhoogd naar 60% op basis van de ontwikkelingen van de rente en de rentestafel. Voor verdere verhoging heeft het Bestuur besloten om eerst de uitkomsten van de ook in 2022 uit te voeren ALM-studie af te wachten. Na de ALM-studie zijn zowel de stafelgrenzen als de afdekkingspercentages aangepast, waarmee er in 2022 geen aanleiding was om de rente-afdekking verder te verhogen of te verlagen. In dit kader weegt het Bestuur de belangen van alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden steeds af om tot een evenwichtige afweging te komen. Het doel is om zo veel mogelijk rendement te behalen voor alle deelnemers en pensioengerechtigden, maar wel op een verantwoorde wijze. Op basis van een ALM-studie weegt het Bestuur dan ook alle mogelijkheden en risico's af en daarbij wordt onder meer ook zorgvuldig gekeken naar de uitkomsten van risicobereidheidsonderzoeken onder deelnemers en pensioengerechtigden. De uitkomst daarvan laat bijvoorbeeld zien dat men graag een stabiele pensioenuitkering wil ontvangen en gemiddeld genomen niet heel veel risico wenst te lopen. Het pensioenfonds dient daarnaast op korte termijn over te gaan op het nieuwe pensioenstelsel. Daarbij is het wenselijk dat dit op een gedegen wijze kan plaatsvinden en waarbij niet onverhoopt een kortingsmaatregel doorgevoerd zou hoeven te worden, omdat de dekkingsgraad op dat moment door ongunstige financiële marktontwikkelingen te laag is. Dit is met name voor pensioengerechtigden relevant. Het Bestuur heeft een beleggingsbeleid en een renteafdekkingsbeleid ingericht die erop gericht is om zo veel mogelijk rendement te kunnen behalen tegen aanvaardbare risico's. Met de keuzes die het Bestuur in dit kader maakt, denkt het zo goed mogelijk de gezamenlijke belangen van deelnemers, oud-deelnemers en pensioengerechtigden te vertegenwoordigen.

De renteafdekking vindt hoofdzakelijk plaats met renteswaps en euro-staatsobligaties met hoge kredietwaardigheid. Daarnaast belegt het fonds in bedrijfsobligaties met een solide kredietwaardigheid en in Nederlandse woninghypotheken. De keuze voor renteafdekking zorgt ervoor dat het Fonds gedeeltelijk beschermd is tegen rentedaling maar minder profiteert van een rentestijging.

In 2022 is de rente op de kapitaalmarkten (30-jaars swaprente) op langere looptijden gestegen van 0,48% naar 2,52%, een stijging van 2,04% in een jaar. Dit levert op de renteafdekking een fors negatief resultaat op, maar op balansniveau een substantiële verbetering van de financiële positie (dekkingsgraad) van het fonds.

De beleggingen in bedrijfsobligaties en green bonds werden sterkt geraakt door de rentestijging. Daarnaast liepen de risico-opslagen op deze beleggingen verder op, waardoor het rendement uitkwam op respectievelijk -14,1% en -21,9%. Hypotheken rendeerden ook negatief (-18,7%), in lijn met de sterk gestegen hypotheekrente in Nederland. De gehele matchingportefeuille rendeerde -34,8% (gelijk aan het benchmarkrendement).

4.4 Aandelen

De aandelenportefeuille bestaat ultimo 2022 voor 83% uit aandelen van ontwikkelde markten en 17% in opkomende markten. De aandelenportefeuille van ontwikkelde markten rendeerde in 2022 met -11,0% teleurstellend, maar substantieel beter dan die van opkomende markten die op -19,0% eindigde.

4.5 Hoogrentende obligaties

De hoogrentende obligaties zijn voor circa 34% belegd in Amerikaanse bedrijfsobligaties met een hoger risicoprofiel. Het andere deel is belegd in staatsobligaties van opkomende landen. Deze laatste categorie had last van het negatieve sentiment ten aanzien van opkomende markten. Na afdekking van het US-dollar-risico rendeerden de hoogrentende obligaties -11,0% versus een benchmarkrendement van -12,1%.

4.6 Vastgoedbeleggingen

Het Bestuur heeft een strategisch vastgoedplan uitgewerkt dat uitgaat van een allocatie naar Nederlandse woningen (37,5%), Europees vastgoed (multisector, 32,5%) en Amerikaans vastgoed (multisector, 30%). De portefeuille rendeerde in 2022 5,7% versus 13,4% voor de benchmark. Met name de Amerikaanse fondsen lieten, gesteund door de valuta, een goed rendement zien.

4.7 Overige beleggingen

4.7.1 Private Equity

De private equity portefeuille bestaat voornamelijk uit directe investeringen in private equity fondsen. Voor de verdere invulling van het private equity programma wordt jaarlijks een investeringsschema opgesteld dat rekening houdt met de gewenste exposure naar de beleggingsklasse en de te verwachten uitkeringen in de loop der tijd. De portefeuille wordt beheerd door een extern team van specialisten en behaalde over 2022 een rendement van 9,5%.

4.7.2 Z-score 2022 en performancetoets

De z-score wordt ieder jaar berekend. Deze score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van het pensioenfonds het beter deden dan de markt. Een negatief getal betekent dat de beleggingen van het pensioenfonds slechter presteerden dan de markt. Bij de berekening wordt rekening gehouden met de kosten. Daarnaast wordt een performancetoets gedaan. Deze toets berekent de z-scores over een periode van vijf jaar. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 staat dat vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds mogelijk is als de performancetoets lager is dan 0%.

De z-score voor 2022 is 1,07%. Het gemiddelde over de afgelopen vijf jaar is 1,01%. De performancetoets is 2,29% (inclusief de bijtelling van 1,28%) waarmee het pensioenfonds boven de toegestane norm zit, wat wil zeggen dat op basis van de performancetoets er geen vrijstelling van de verplichte deelname aan het pensioenfonds mogelijk is.

4.8 Vooruitzichten

In de laatste maanden van 2022 was al een afname zichtbaar van de door de pandemie veroorzaakte productieproblemen. Wanneer deze ontwikkeling doorzet, ontstaat weer een neerwaarts effect op de prijsontwikkeling. De te verwachten groeifazewakking of zelfs recessie heeft een vergelijkbaar effect. De mate

waarin de inflatie daalt is echter onzeker. Het duurt bijvoorbeeld altijd enige tijd voordat hogere inputkosten zoals loonstijgingen in de prijzen zijn verwerkt. Deze doorberekening zal nog enige tijd voor een prijsopdrijvend effect zorgen.

De inflatieontwikkeling bepaalt in belangrijke mate het beleid van centrale banken. Bij een duidelijke daling van de inflatie is het einde van de reeks van renteverhogingen aanstaande. De beleidsrente kan bij een combinatie van een sterke inflatiedaling en een recessie zelfs al weer wat worden verlaagd. Deze omgeving vertaalt zich vooral voor obligaties in positieve rendementen. De vooruitzichten zijn totaal anders bij een hardnekkig hoog blijvende inflatie. In dat geval zijn er meer renteverhogingen te verwachten en kan de kapitaalmarktrente nog verder stijgen.

De extra premie op de rente bij de minder veilige obligaties zorgt voor een goede buffer wanneer de economisch groei sterk tegenvalt. Voor de risicovolle beleggingen, zoals aandelen, hangt echter veel af van de mate waarin de groei afzwakt. Als de economie in een recessie terechtkomt, zijn de huidige winstverwachtingen voor de komende periode nog veel te hoog. Over een wat langere periode is het verwachte aandelenrendement wel positief.

4.9 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds maakt onderdeel uit van de maatschappij en heeft haar eigen verantwoordelijkheden. Dit betekent dat thema's als milieu, sociale aspecten en goed bestuur (ESG) een belangrijke plek innemen in het beleggingsbeleid. Wij verwachten van duurzame beleggingen op de lange termijn een betere rendement-risico verhouding dan van niet-duurzame beleggingen. Wij geloven dat beleggingen alleen goed kunnen renderen als samenlevingen zich goed kunnen ontwikkelen. Daarom willen wij op het gebied van ESG meer dan wettelijk vereiste prestatie leveren.

We doen dit door:

In de beleggingsportefeuille rekening te houden met duurzaamheidsrisico's en kansen

We eisen van onze vermogensbeheerders om bij het beheer rekening te houden met duurzaamheidskenmerken, zoals de uitstoot van broeikasgassen. Waar mogelijk leggen we dit vast in de beheeropdracht. De uitstoot van broeikasgassen van de portefeuille was ultimo 2022 lager dan die van de benchmark.

Bedrijven waarin we investeren aan te zetten tot maatschappelijk verantwoord handelen

Dit doen we door (samen met andere beleggers) bedrijven aan te spreken op specifieke thema's, zoals betrokkenheid bij ernstige en structurele schendingen van internationale principes. Dit zijn bijvoorbeeld de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen. Ook gebruiken we onze invloed als aandeelhouder door het uitoefenen van ons stemrecht op voor ons belangrijke thema's.

Het in toenemende mate investeren en stimuleren van activiteiten die een positieve bijdrage leveren aan een duurzamere wereld

Met het oog hierop beleggen we in toenemende mate bijvoorbeeld in groene obligaties van landen en ondernemingen. Daarmee dragen we bij aan de financiering van de energietransitie.

Maatschappelijk ongewenste activiteiten niet te financieren

Dit doen we door bedrijven uit te sluiten die in hun bedrijfsvoering of producten en diensten niet aan de minimale eisen voor een duurzaam beleid voldoen. We hebben hiervoor een aantal criteria gedefinieerd. Dit uitsluitingsbeleid wordt onverkort toegepast op alle beleggingsmandaten. Bij fondsbeleggingen maakt een beoordeling van het uitsluitingsbeleid van de fondsbeheerder deel uit van het selectie- en evaluatietraject.

Sustainable Development Goals

Het Bestuur heeft op basis van de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties en de uitkomsten van een deelnemersonderzoek in 2019 besloten de focus te leggen op doel 3 (goede gezondheid en welzijn), doel 7 (betaalbare schone energie) en doel 12 (verantwoordelijke consumptie en productie). Deze focus komt met name tot uitdrukking in de keuze voor deelname aan dialoogprogramma's die directe raakvlakken hebben met deze SDGs.

Klimaat

Het Bestuur heeft in 2020 het Commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord ondertekend. Ons klimaatbeleid (onderdeel van het MVB-beleid) beschrijft de stappen die we zetten naar een lagere uitstoot van broeikasgassen in onze beleggingsportefeuille. In 2022 hebben een Klimaatactieplan vastgesteld, met daarin concrete doelstellingen voor CO₂-reductie voor 2030 in de relevante beleggingscategorieën waar het pensioenfonds in belegt.

IMVB-convenant

Het Bestuur heeft in 2018 het IMVB-convenant ondertekend. Dit convenant is het resultaat van een samenwerking tussen ngo's, vakbonden, overheid en pensioenfondsen. Deze samenwerking draagt bij aan maatschappelijk draagvlak voor het verantwoord beleggingsbeleid van pensioenfondsen en kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke dilemma's. Het doel van het convenant is het versnellen van de implementatie van twee richtlijnen: de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OESO-richtlijnen voor multinationals. Concreet betekent dit dat deze richtlijnen worden verankerd in het beleid en in contracten met derden en dat er volgens deze richtlijnen wordt gehandeld. Eind 2022 had het fonds vrijwel alle aanbevelingen uit het convenant opgevolgd.

VBDO-ranglijst

Jaarlijks onderzoekt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling het duurzaamheidsbeleid van de grootste pensioenfondsen in Nederland. In 2022 eindigde het pensioenfonds als 20^e op de lijst van 50 fondsen. De totaalscore was gelijk aan die van vorig jaar, maar andere pensioenfondsen lieten een verbetering zien, waardoor het fonds ten opzichte van 2021 met 9 plaatsen daalde. Een hoge score op deze ranglijst is geen doel op zich, maar geeft inzicht hoe ons duurzaamheidsbeleid en de implementatie daarvan zich verhoudt tot andere fondsen.

SFDR

In 2018 heeft de Europese Commissie het EU Actieplan voor Duurzame Financiering gepubliceerd. Hiermee wil de Europese Commissie de 'vergroening' van de economie stimuleren, onder andere door nieuwe wet- en regelgeving. Eén van de deelplannen betreft de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De verordening geldt voor financiële instellingen. Dat zijn vermogensbeheerders en verzekeringsmaatschappijen, maar ook pensioenfondsen worden gezien als aanbieders van een financieel product.

Op grond van Artikel 4 SFDR moeten financiële instellingen rapporteren over hoe er wordt omgegaan met de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op mens, milieu en samenleving. Dit doen we via de 'Verklaring ongunstige effecten' op de website en een jaarlijks overzicht van deze effecten (voor het eerst in de loop van 2023 over het kalenderjaar 2022). Ook classificeert het fonds zichzelf in termen van SFDR als een artikel 8-product, waarmee wordt aangegeven dat het fonds duurzame kenmerken promoot. Het fonds voldoet aan de wettelijke transparantie-eisen door het publiceren van duurzaamheidsinformatie en precontractuele documenten op de website en de periodieke rapportage in dit jaarverslag.

Jaarverslag Verantwoord Beleggen

In een apart Jaarverslag Verantwoord Beleggen gaan we dieper in op ons beleid en de uitvoering hiervan in 2022.

5 Pensioenen

5.1 Communicatie

Onze communicatie is erop gericht om de zelfredzaamheid van onze deelnemers te vergroten. Daarnaast werken we aan een goede relatie met deelnemers en werkgevers, door het vertrouwen in ons pensioenfonds te versterken. Om deze ambities te realiseren, hebben we in 2022 weer diverse communicatieactiviteiten uitgevoerd.

Nieuw pensioenstelsel

Ten behoeve van het nieuwe pensioencontract is een separaat communicatieplan opgesteld voor de belangrijkste communicatiemomenten. Het doel is om deelnemers en werkgevers tijdig en transparant te informeren over de veranderingen. Tevens is samen met Pensioenfonds Zoetwaren een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd om de risicohouding van deelnemers in kaart te brengen. Om een zo hoog mogelijke respons te krijgen, is een activerende campagne ingezet met segmentatie naar verschillende leeftijden. De inzichten uit dit onderzoek vormen belangrijke input om het beleggingsbeleid aan te laten sluiten op de risicopreferentie van onze deelnemers.

Persoonlijke keuzebegeleiding

Vanuit de Wet toekomst pensioenen wordt adequate keuzebegeleiding rondom pensionering verplicht. Bovendien komt daar de nieuwe keuzemogelijkheid bij om op pensioendatum een bedrag ineens op te nemen. In 2022 zijn hier voorbereidingen voor getroffen, onder meer in de online pensioenplanner en bij de pensioendesk. Door vertraging in de betreffende wetgeving is de implementatie uitgesteld naar 2023.

Digitale Dienstverlening Deelnemers

Er is een nieuw online portaal ingericht: Digitale Dienstverlening Deelnemers. Op deze website staan gebruiksvriendelijkheid en heldere, activerende informatievoorziening centraal. Deelnemers kunnen hier de meest voorkomende taken uitvoeren die zij nodig hebben om zelfredzaam te zijn. Voor werkgevers was een dergelijk portaal al eerder beschikbaar.

Online videogesprekken

Sinds 2021 bieden we met succes online videogesprekken aan. Deze gesprekken helpen deelnemers aantoonbaar om het inzicht in hun persoonlijke pensioensituatie en keuzes te vergroten. Daarom zijn de videogesprekken in 2022 voortgezet met de intentie om deze door te ontwikkelen tot een structurele dienstverlening.

Inzet van de pensioenconsulent

Onze pensioenconsulent helpt om pensioen begrijpelijk en inzichtelijk te maken voor werknemers en werkgevers (HR-medewerkers). Dit gebeurt door middel van pensioenbijeenkomsten op locatie en persoonlijke gesprekken met werknemers. De afgelopen twee jaar was dit door COVID-19 slechts beperkt mogelijk, maar in 2022 hebben met name de grotere werkgevers weer goed gebruikgemaakt van deze dienstverlening. Via de brancheorganisaties is de pensioenconsulent extra onder de aandacht gebracht.

Activerende campagnes rondom pensioen

In 2022 hebben we naast onze reguliere pensioencommunicatie weer diverse activerende, doelgroepgerichte campagnes ingezet om deelnemers actief aan de slag te laten gaan met hun pensioen. Het doel is om zo hun inzicht en zelfredzaamheid te vergroten. We hebben wederom meegedaan aan de landelijke Pensioen3daagse van 'Wijzer in geldzaken'. Het thema was ook dit keer 'Later goed geregeld? Check het nu!'. De campagne activeerde deelnemers in de leeftijd 36-57 jaar om de website Mijnpensioenoverzicht.nl te bezoeken. Daarnaast hebben we speciale campagnes ingezet voor jongeren (25-35 jaar) en deelnemers die de pensioenleeftijd naderen (58 jaar en ouder). Tot slot hebben we de nieuwe werkgeverscampagne 'Mijn werknemer gaat met pensioen' uitgerold. Hiermee activeren en faciliteren we werkgevers om met medewerkers in gesprek te gaan over hun naderende pensioen.

Vooruitblik 2023

Ons strategisch communicatiebeleid heeft geen vastgesteld eindpunt en biedt daarmee ruimte voor de ontwikkeling van activiteiten op basis van actualiteiten en onderzoeksresultaten. Onze ambities blijven in de

basis gelijk:

- Onze deelnemers en werkgevers hebben een sterke relatie met het pensioenfonds. Dit realiseren we door te bouwen aan vertrouwen, maar ook door de (digitale) bereikbaarheid verder te vergroten.
- Onze deelnemers zijn zelfredzaam: ze hebben inzicht in hun pensioen en komen in actie als dat nodig is. Onze communicatieacties gaan daarom verder dan alleen informeren: ze hebben tot doel om deelnemers te activeren om met hun pensioen aan de slag te gaan.
- Onze werkgevers zijn zelfredzaam: ze hebben inzicht in de pensioenregeling en weten wanneer zij of hun werknemers in actie moeten komen. Lang niet alle werkgevers hebben de tijd om zich te verdiepen in pensioen. Voor deze werkgevers is het vooral belangrijk dat we ze ontzorgen door de juiste middelen aan te reiken.
- Uitvoering van het communicatieplan Wet toekomst pensioenen.
- Communicatie over het voorgenomen samengaan met Pensioenfonds Zoetwaren.
- Keuzebegeleiding rondom pensionering en de nieuwe keuze 'bedrag ineens'.
- Continuering van videogesprekken en inzet pensioenconsulent.
- Activerende, doelgroepgerichte campagnes rondom thema's als: pensionering, nieuw in dienst, nu iets doen voor je pensioen en digitale bereikbaarheid.

Om hier invulling aan te geven stellen we jaarlijks een communicatiejaarkalender op met de projecten voor het betreffende jaar. Belangrijke speerpunten voor 2023 zijn:

- Uitvoering van het communicatieplan Wet toekomst pensioenen.
- Communicatie over het voorgenomen samengaan met Pensioenfonds Zoetwaren.
- Keuzebegeleiding rondom pensionering en de nieuwe keuze 'bedrag ineens'.
- Continuering van videogesprekken en inzet pensioenconsulent.
- Activerende, doelgroepgerichte campagnes rondom thema's als: pensionering, nieuw in dienst, nu iets doen voor je pensioen en digitale bereikbaarheid.
- Uitvoering van een kwantitatief tevredenheidsonderzoek onder deelnemers en werkgevers.

5.2 Uitvoeringskosten

Het pensioenfonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Deze worden onderverdeeld in kosten voor de pensioenuitvoering en kosten voor vermogensbeheer. Het Bestuur vindt het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM. Hieronder volgt een totaaloverzicht van de ratio's zoals aanbevolen door de Pensioenfederatie.

	2022	2021
Uitvoeringskosten pensioenbeheer (in euro per deelnemer)	143	131
Uitvoeringskosten pensioenbeheer (in euro per deelnemer inclusief slapers)	54	49
Uitvoeringskosten pensioenbeheer (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,19%	0,15%
Directe Vermogensbeheerkosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,17%	0,15%
Indirecte Vermogensbeheerkosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen) (beleggingsfondsen/schatting)	0,13%	0,50%
Totaal van directe en indirecte kosten vermogensbeheer	0,30%	0,65%
Transactiekosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen) (schatting)	0,12%	0,12%
Totaal kosten vermogensbeheer	0,42%	0,77%
Totaal kostenratio uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer als % van het gemiddeld belegd vermogen (exclusief transactiekosten)	0,49%	0,80%

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Pensioenuitvoeringskosten conform jaarrekening (incl. algemene kosten)	9.290	8.349
Waarvan algemene kosten	1.890	1.598
Pensioenuitvoeringskosten excl. algemene kosten	7.400	6.751
Verdeelsleutel voor de algemene kosten:		
Pensioenbeheer	53,30%	51,20%
Vermogensbeheer	46,70%	48,80%
Derhalve:		
Algemene kosten toe te rekenen aan pensioenbeheer	1.008	818
Algemene kosten toe te rekenen aan vermogensbeheer	882	780
Kosten pensioenbeheer excl. algemene kosten	7.400	6.751
Toerekening algemene kosten	1.008	818
Totaal kosten pensioenbeheer na toerekening algemene kosten	8.408	7.569
/ Aantal actieven en gepensioneerden	58.682	57.749
= Uitvoeringskosten per deelnemer (in euro per deelnemer)	143	131
Kosten vermogensbeheer conform jaarrekening	6.475	6.434
Toerekening algemene kosten aan kosten vermogensbeheer	882	780
Kosten vermogensbeheer na toerekening algemene kosten	7.357	7.214
/ Gemiddeld belegd vermogen	4.457,112	4.920,095
= Directe vermogensbeheerkosten	0,17%	0,15%

Toerekening algemene kosten

De algemene kosten betreffen kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer. Deze kosten betreffen kosten voor Bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. De algemene kosten worden verdeeld over pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten. De verhouding van deze verdeling is het percentage van pensioenuitvoeringskosten ten opzichte van de vermogensbeheerkosten. Deze toerekening van kosten is niet in de jaarrekening van toepassing. In de jaarrekening worden al deze toegerekende kosten onder pensioenuitvoeringskosten verantwoord.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de integrale kosten van pensioenuitvoering door TKP. Verder bestaan de kosten van pensioenbeheer uit communicatiekosten en toegerekende algemene kosten. De pensioenuitvoeringskosten worden gerapporteerd in euro's per deelnemer, waarbij het aantal deelnemers de som is van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden. De onderstaande aantallen zijn hierbij gebruikt:

Deelnemersaantallen

Aantallen natuurlijke personen ultimo:	2022	2021
Actieven	34.526	34.046
Gepensioneerden	24.156	23.703
Slapers	97.955	95.529

Toelichting op de uitvoeringskosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per deelnemer zijn ten opzichte van 2021 met € 12 gestegen. Hieraan liggen de volgende oorzaken ten grondslag:

De pensioenuitvoeringskosten liggen in 2022 met € 9.290 duizend hoger dan in 2021 toen het bedrag nog € 8.349 duizend was.

De toename bestaat voor € 533 duizend uit kosten die samenhangen met de invoering van de Wet toekomst pensioenen. Deze drukken hun stempel op de uitvoeringskosten per deelnemer. Indien deze kosten buiten beschouwing worden gelaten, zouden de kosten per deelnemer op € 134 uitkomen. Dit is een stijging van € 3 per deelnemer, hetgeen lager is dan de prijspeilontwikkeling.

De verhouding tussen de pensioenuitvoeringskosten en de kosten van vermogensbeheer ligt dit jaar hoger dan vorig jaar. In 2022 is het percentage van de algemene kosten dat wordt toegerekend aan de uitvoeringskosten 53,3%. In 2021 was dit 51,2%. Hierdoor worden naar verhouding meer kosten doorbelast aan de kosten van de pensioenuitvoeringskosten. Ook hierdoor nemen de uitvoeringskosten per deelnemer toe.

Overige effecten hebben juist een dempend effect op de ontwikkeling van de kosten per deelnemer. De verhouding in deelnemersaantallen heeft juist een gunstig effect op de kosten per deelnemer. Ultimo 2022 is het totaal van actieve en gepensioneerde deelnemers met 1,6% toegenomen naar 58.682. Ultimo 2021 bedroeg het totaal 57.749 actieve en gepensioneerde deelnemers. Door deze toename wordt de stijging van de kosten per deelnemer met € 3 gedempt.

De uitvoeringskosten pensioenbeheer hangen tevens samen het afgesproken serviceniveau. Het pensioenfonds biedt een volledig pakket diensten aan de deelnemers aan, inclusief de diensten van een pensioenplanner en van een pensioenconsulent.

Het pensioenfonds heeft in 2022 wederom deelgenomen aan het Bell benchmarkonderzoek. Dit onafhankelijke onderzoek geeft inzicht in de in 2021 gemaakte uitvoeringskosten en het gerealiseerd rendement, in vergelijking tot pensioenfonds van gelijke omvang. Uit dit onderzoek onder 33 pensioenfonds van vergelijkbare omvang blijkt dat in 2021 een gemiddelde (over de jaren 2019-2021) lieten zien van € 162 waarbij 27 fondsen hogere kosten hadden en 5 fondsen lagere kosten. Het fonds steekt met € 143 daarbij gunstig af.

Oordeel Bestuur over de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer

De ambitie van het fonds is om de kosten maximaal met 0,5% per jaar te laten stijgen. In 2022 kan deze ambitie niet waargemaakt worden. De stijging dit jaar van 9,2% vindt met name zijn oorsprong in de kosten die samenhangen met de Wet toekomst pensioenen. In totaal heeft het pensioenfonds daar in 2022 € 533 duizend aan besteed. Indien ter vergelijking van de cijfers deze onvermijdelijke investering buiten beschouwing wordt gelaten zou het bedrag per deelnemer uitkomen op € 134 en een stijging laten zien van € 3 wat overeenkomt met 2,2%. Ook dit percentage is nog steeds boven de 0,5%. Mede in het licht van inflatie is de ambitie om de kosten met maximaal tot 50% van de CPI-inflatie-index te beperken.

Uitvoeringskosten vermogensbeheer

De directe kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Het betreft die kosten waaraan een factuur ten grondslag ligt en waarvan de waarde aansluit bij de staat van baten en lasten van de jaarrekening. Voor de bepaling van het gemiddeld belegd vermogen zijn de aanbevelingen van de Pensioenfederatie gevolgd.

De indirecte kosten vermogensbeheer worden weergegeven als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

De (geschatte) transactiekosten worden gerapporteerd als percentage van het gemiddeld belegd vermogen (conform aanbevelingen van de Pensioenfederatie).

Indien werkelijke cijfers niet beschikbaar waren over de transactiekosten voor beleggingen in aandelenfondsen, is gewerkt volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

De totale kosten vermogensbeheer bedroegen in 2022 € 17.619 duizend (2021: € 32.270 duizend).

Kosten vermogensbeheer (bedragen x € 1.000)						
	2022	Beheer-kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie-kosten	Overige vermogens-beheerkosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie						
Vastgoed		1.775	31	0		1.806
Vastrentende waarden		5.092		1.280		6.372
Aandelen		7.205	-3.865	2.719		6.059
Derivaten		237		1.234		1.471
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën		14.309	-3.834	5.233	0	15.708
Overige vermogensbeheerkosten						
Kosten fiduciair beheer		1.302				1.302
Overige vermogensbeheer					609	609
Totaal overige kosten vermogensbeheer		1.302			609	1.911
Totaal kosten vermogensbeheer		15.611	-3.834	5.233	609	17.619

Kosten vermogensbeheer (bedragen x € 1.000)						
2021	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten		Transactie- kosten	Overige vermogens- beheerkosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie						
Vastgoed	1.045	95		0		1.140
Vastrentende waarden	5.014	0		2.204		7.218
Aandelen	6.329	14.670		3.620		24.619
Derivaten	273	0		134		407
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	12.661	14.765		5.958	0	33.384
Overige vermogensbeheerkosten						
Kosten fiduciair beheer	1.276					1.276
Overige vermogensbeheer	0				2.610	2.610
Totaal overige kosten vermogensbeheer	1.276				2.610	3.886
Totaal kosten vermogensbeheer	13.937	14.765		5.958	2.610	37.270

Toelichting op de totale kosten vermogensbeheer

De afname van de totale kosten vermogensbeheer naar € 17.619 duizend (2021: € 32.270 duizend) heeft als hoofdoorzaak de volgende reden.

In 2021 was het rendement op private equity aanzienlijk. Vanwege het uitzonderlijke rendement werd daarop een performance fee in rekening gebracht van € 14.670 duizend. In 2022 zien we juist rebates van € 3.865 duizend.

Uit het onafhankelijk LCP-benchmarkonderzoek blijkt dat de vermogensbeheerkosten bij het fonds naar verhouding hoger liggen dan bij pensioenfondsen van een vergelijkbare omvang.

Oordeel Bestuur over de kosten van vermogensbeheer

Het meetkundig gewogen gemiddeld 5-jaars rendement (2017-2021) van de peergroup is gelijk aan 7,4% bij 0,51% kosten (inclusief transactiekosten). Bij het fonds was dat over dezelfde periode 6,3% rendement bij 0,53%. Deze

kosten hangen nauw samen met de door het Bestuur gekozen beleggingscategorieën (meer actief dan passief), de mate van renteafdekking en het (relatief beperktere) risico dat daarbij wordt gelopen en zijn daarom in theorie niet één op één met andere pensioenfondsen te vergelijken. Toch geeft de kostenbenchmark van LCP een goede indicatie dat deze kosten in lijn liggen met vergelijkbare pensioenfondsen met een omvang en assetmix vergelijkbaar met die van het fonds indien deze aanvullende criteria worden meegenomen. Het Bestuur vindt de kosten acceptabel.

Nieuw: totaal kostenratio

De pensioenfederatie heeft in haar ledenmail van 20 december 2022 een nieuw ratio geïntroduceerd. De Pensioenfederatie beveelt aan om, naast de bestaande (wettelijke) kengetallen met betrekking tot de uitvoeringskosten, een zogenaamde "totale kostenratio" op te nemen in het jaarverslag. Dit geeft een totaalinzicht in alle kosten van het beheer van een pensioenfonds, exclusief transactiekosten, als percentage van het belegd vermogen. Hiermee wordt duidelijk welke impact deze kosten hebben op het opgebouwde (pensioen)vermogen. Het kengetal dient als aanvullende, maar tevens belangrijkste graadmeter voor de beoordeling van de kosten van het pensioenfonds. Het percentage heeft het fonds conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie opgenomen. Het fonds plaatst hier echter wel een kanttekening bij. In de definitie die de pensioenfederatie voorschrijft wordt voorbij gegaan aan het effect van performance fees binnen het onderdeel vermogensbeheer. In 2022 bedroeg de totaal kostenratio 0,49% terwijl dit in 2021 nog 0,80% was. De afname wordt veroorzaakt doordat 2022 een slecht beleggingsjaar met negatieve performance fees was. Indien de performance fees net als de transactiekosten buiten beschouwing gelaten worden, ontstaat een betere vergelijking, namelijk 0,53% in 2022 ten opzichte van 0,51% in 2021.

5.3 Pensioenregeling

Pensioenregeling

De inhoud van de pensioenregeling vloeit voort uit het overleg tussen cao-partijen. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

Pensioenregeling 2022

Pensioensysteem	Uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling. De pensioenuitkering is gebaseerd op het salaris dat gemiddeld verdiend is tijdens de deelnemingsperiode.
Pensioenleeftijd	Pensioenleeftijd 68 jaar.
Toetredingsleeftijd	Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 20 jaar wordt.
Pensioengevend salaris	Het voor de werknemer geldende loon in de zin van de Wet financiering sociale verzekeringen in het boekjaar.
Grenssalaris	Het maximum in aanmerking te nemen pensioensalaris. Het grenssalaris is € 58.200,-;
Excedentsalaris	Het excedentsalaris is fiscaal gemaximeerd op € 114.866,-.
Franchise	Het franchisebedrag bedraagt € 14.802,-.
Opbouwpercentage middelloon	1,30% van de pensioengrondslag.
ouderdomspensioen	
Opbouwpercentage excedentregeling	1,875% van het excedentdeel.
ouderdomspensioen	
Nabestaandenpensioen	Het nabestaandenpensioen (op opbouwbasis) bedraagt maximaal 70% van het te behalen ouderdomspensioen.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen bedraagt voor elk kind 14% van het te behalen ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar. Indien het kind na zijn 18e verjaardag een dagopleiding volgt aan een mbo-, een hbo- of een universitaire instelling of een daarmee (naar het oordeel van het Bestuur) gelijk te stellen opleiding, dan wordt het wezenpensioen uitgekeerd zolang de opleiding wordt gevolgd. In ieder geval zal het wezenpensioen niet langer worden uitgekeerd dan tot het einde van de maand waarin het kind zijn 27e verjaardag bereikt. Als beide ouders overlijden, wordt het wezenpensioen verdubbeld tot 28% van het jaarlijkse ouderdomspensioen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid volgens de WIA- of WAO wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De financiering van de voortzetting van pensioenopbouw komt voor rekening van het pensioenfonds.
Toeslagverlening	Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, kan het Bestuur de ingegane pensioenen, de premievrije aanspraken van gewezen deelnemers en de opgebouwde aanspraken van actieve deelnemers aanpassen. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslagverlening en het is op de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. Deze wordt gefinancierd uit de beleggingsrendementen.
Financiering	De deelnemersbijdrage in de pensioenregeling is in de cao voor het Bakkersbedrijf opgenomen. De bijdrage van de onderneming wordt geregeld in de uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds.
Flexibele elementen	De pensioenregeling heeft een aantal flexibele elementen: Flexibele ingangsdatum 55-70 jaar; Flexibele aanwendingsmogelijkheden, hoog-laagconstructie; Uitruilen ouderdomspensioen in partnerpensioen en omgekeerd. Het Bestuur is bevoegd de flexibiliseringsfactoren periodiek aan te passen op advies van de actuaire.

Aanpassing pensioenregeling per 1 januari 2022

Het opbouwpercentage voor de 'basisregeling' is verlaagd van 1,35% naar 1,30%.

Excedentregeling

Het pensioenfonds kent een aanvullend reglement excedentvoorziening die door middel van actuariële premie wordt gefinancierd. De grondslagen voor de vaststelling van de voorziening zijn gelijk aan de grondslagen van de basisregeling. Voor de excedentregeling is vanaf 2022 besloten om een premie te hanteren die minimaal kostendekkend is. Dit komt overeen met een minimale premiedekkingsgraad van 100%. Indien een beleidsdekkingsgraad onder de 100% uitkomt, is de premiedekkingsgraad in de excedentregeling dan tenminste 100%. Bij een beleidsdekkingsgraad van b.v. 110% is de solvabiliteitsopslag 10% zodanig dat de premiedekkingsgraad ook 110% bedraagt. Aanvullend is vastgesteld dat de solvabiliteitsopslag niet negatief/minder dan 0% mag zijn. Hiermee wordt beoogd de regeling niet onnodig uit de markt te prijzen.

Vrijwillige aansluiting

Deze regeling is van toepassing op bedrijven die niet direct onder de werkingssfeer van het pensioenfonds vallen, maar qua karakter van het bedrijf en de aard van de werkzaamheden wel "branche-specifiek" genoemd kunnen worden. Op grond van deze regeling worden pensioenaanspraken geadmistreerd overeenkomstig de basisregeling van het pensioenfonds.

Voor de benodigde premie worden de fondsgrondslagen toegepast, de verschuldigde premie is gelijk aan de doorsneepremie van de basisregeling.

Enkele bijzondere aspecten

Het pensioenfonds kent een regeling voor vrijwillige voortzetting van de pensioenopbouw na beëindiging van de deelneming anders dan door overlijden of ingang ouderdomspensioen.

De cao voor het Bakkersbedrijf kent vanaf 1 januari 2016 een vitaliteitsregeling waarbij de in aanmerking komende deelnemer 80% werkt, 90% salaris ontvangt en 100% pensioenopbouw verkrijgt over de periode van de vitaliteitsregeling. Het pensioenfonds regelt hierbij de 100% voortzetting van pensioenopbouw van de betreffende deelnemer.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid dient op grond van de Pensioenwet toekomstbestendig te zijn. Dit betekent dat niet meer toeslag wordt verleend dan in de toekomst te realiseren is. Voor het bepalen van het toeslagpercentage wordt onderstaande toeslagstaffel gehanteerd:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
< 110%	Geen toeslagverlening.
Tussen 110% en toeslagverleningsdekkingsgraad* (%)	Gedeeltelijke toekomstbestendige toeslagverlening.
> Toeslagverleningsdekkingsgraad (%)	Volledige toeslagverlening. Wanneer er na het verlenen van toeslagen een overschot is (vermogen boven dekkingsgraad gelijk aan de toeslagverleningsdekkingsgraad) mag dit overschot binnen de fiscale grenzen voor 1/5e deel worden aangewend om gemiste toeslagen in te halen en eventuele kortingen uit het verleden goed te maken.

** De toeslagverleningsdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de volledige toeslagambitie kan worden waargemaakt (prijsindex)*

5.4 Nieuwe wetgeving

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste externe ontwikkelingen voor de komende periode besproken die van invloed kunnen zijn op het beleid van het pensioenfonds.

Wet toekomst pensioenen

In december 2022 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel "Wet toekomst pensioenen" (Wtp) aangenomen. De Eerste Kamer is in januari gestart met de behandeling van het wetsvoorstel. De voorziene datum van inwerkingtreding is nog steeds 1 juli 2023.

Invareren of niet

Inmiddels is duidelijk hoe de Pensioenwet en andere wetten worden aangepast, als de Eerste Kamer instemt met de Wtp.

In de periode tot 1 januari 2027 besluiten sociale partners en/of werkgevers over het al dan niet invaren van de opgebouwde aanspraken en rechten in een nieuwe pensioenregeling, die uiterlijk 1 januari 2027 moet ingaan.

Gelijke premie voor alle deelnemers

De nieuwe pensioenovereenkomst is een premieovereenkomst, waarvan drie varianten bestaan. Iedere deelnemer krijgt een persoonlijk pensioenvermogen, waaraan premies en positief of negatief rendement wordt toegevoegd.

Fiscaal geldt een maximumpremie van 30% van de pensioengrondslag. Dit maximum kan vanaf 2037 worden aangepast, aan de hand van dan geldende rendementsverwachtingen. Alle deelnemers hebben recht op hetzelfde premiepercentage, waardoor jongeren meer pensioen opbouwen dan ouderen.

Door een amendement zal ook in de solidaire premieregeling een collectieve uitkeringsfase mogelijk zijn: alle ingegane pensioenen worden daarin in dezelfde mate verhoogd of verlaagd, wat tot enige herverdeling tussen de leeftijdsgroepen binnen de gepensioneerden leidt.

Nabestaandenpensioen

Een van de ingrijpende wijzigingen is de uniformering van het partnerbegrip, dat voor ongehuwd samenwonenden nu nog per regeling kan verschillen.

Het partner- en wezenpensioen bij overlijden voor de pensioendatum is altijd verzekerd op risicobasis. De hoogte van het partnerpensioen wordt uitgedrukt in een percentage van het pensioengevend loon en bedraagt maximaal 50% daarvan.

Op de pensioendatum kan het pensioenvermogen gebruikt worden voor de aankoop van een ouderdomspensioen en een partnerpensioen voor overlijden na de pensioendatum.

Het wezenpensioen wordt ook aangepast, eindigt uiterlijk op 25 jaar en bedraagt maximaal 20% van het pensioengevend loon (volle wezen 40%).

De dekking van het partner- en wezenpensioen wordt voortgezet tijdens WW of een andere uitkering. Is er geen recht op zo'n uitkering dan duurt de dekking drie maanden, tenzij in de pensioenovereenkomst een duur van zes maanden is opgenomen. Daarna heeft de gewezen deelnemer het recht om voor eigen rekening de dekking voort te zetten. De pensioenregeling kan dit beperken tot 15 jaar.

Overgangsregeling nabestaandenpensioen

Degene die voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling partner is en gerechtigd tot een aanspraak op partnerpensioen, blijft ook na deze overgang gerechtigd tot die aanspraak. Hetzelfde geldt voor wezenpensioen op opbouwbasis. Hoe deze aanspraken precies moeten worden behouden in de nieuwe pensioenadministratie is iets wat nog verder moet worden uitgewerkt.

Wetsvoorstel uitkering ineens

Al in 2021 heeft het parlement ingestemd met de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen. Onderdeel daarvan was dat een deelnemer aan een pensioenregeling het recht krijgt om bij pensioeningang 10% van de waarde van zijn aanspraken op ouderdomspensioen ineens te kunnen ontvangen. De pensioenuitvoerder moet daaraan meewerken.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel bleek dat het voor het netto te genieten bedrag ineens verschil maakt in welke maand een deelnemer AOW-gerechtigd wordt. De AOW-datum is vaak de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat en daarmee ook de datum waarop het bedrag ineens genoten kan worden. Wie in januari AOW-gerechtigd wordt, betaalt in het jaar van AOW-ingang en daarmee van het genieten van het bedrag ineens, minder inkomstenbelasting/premies volksverzekeringen dan iemand die later in het kalenderjaar AOW-gerechtigd wordt.

Om die verschillen teniet te doen, wilde de Tweede Kamer dat de wet werd aangepast: deelnemers moesten de mogelijkheid krijgen om de uitkering van 10% uit te stellen en te genieten in het jaar na het jaar van AOW-ingang.

Het wetsvoorstel is in 2022 ingediend bij de Tweede Kamer. Uitstel van de uitkering van het bedrag ineens is mogelijk voor wie met pensioen gaat in de maand waarin de AOW ingaat of op de eerste van maand na AOW-ingang.

Volgens het voorstel krijgt de gepensioneerde die gebruikmaakt van de uitstelmogelijkheid vanaf pensioeningang 90% van de reguliere uitkering. In januari van het jaar volgend op de AOW-datum ontvangt hij naast die 90% ook de waarde van 10% van het ouderdomspensioen op de pensioeningangsdatum. Als de gepensioneerde overlijdt voordat het bedrag ineens wordt betaald, vervalt het bedrag ineens aan de pensioenuitvoerder. De gepensioneerde krijgt postuum een aanvulling op de pensioenuitkeringen van 90%: de 'ontbrekende 10%' wordt dan nabetaald over de maanden tot aan het overlijden. Dit komt ten goede aan de erfgenamen.

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel begin 2023 nog in behandeling. Inmiddels is de voorziene datum van inwerkingtreding opgeschoven naar 1 januari 2024.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding

De opvolger van de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wps) zou oorspronkelijk op 1 januari 2021 in werking treden. De Wet toekomst pensioenen (Wtp) doorkruiste dit voornemen. Inmiddels is de invoering van de Wps voorzien voor 1 januari 2027, dus aan het einde van de periode waarin pensioenregelingen moeten zijn aangepast aan de Wtp.

Reden voor het uitstel van de Wps is dat de Wtp niet alleen een geheel nieuw pensioencontract introduceert, maar ook voorziet in wijziging van het partnerbegrip en in een nabestaandenpensioen dat sterk afwijkt van het nu meest voorkomende partnerpensioen, defined benefit op opbouwbasis. De regering heeft bijtijds ingezien dat beide wetsvoorstellen zo veel raakvlakken hebben, dat een vrijwel gelijktijdige invoering de administratie van pensioenuitvoerders extra zou belasten.

Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen

Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de gerechtigde nodig is. Intussen is de nodige ervaring opgedaan met de uitvoering van deze wet en het lijkt erop dat de automatische waardeoverdrachten soepel verlopen.

Kleine aanspraken niet ontstaan bij einde deelneming

Deze wet was bedoeld voor kleine pensioenen die zijn ontstaan bij einde deelneming als gevolg van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Er zijn ook kleine aanspraken die op andere wijze zijn ontstaan, met name bij het eindigen van een uitvoeringsovereenkomst tussen een werkgever en een pensioenuitvoerder. Deze laatste kan dan niet de kleine aanspraken overdragen aan een latere nieuwe uitvoerder, omdat er sprake is van een collectieve beëindiging van de deelneming en niet van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Pensioenuitvoerders herkennen de verschillende soorten kleine aanspraken niet in de administratie en zouden bij een automatische waardeoverdracht alle kleine aanspraken overdragen.

Dit wetsvoorstel zorgt ervoor dat ook kleine aanspraken die niet zijn ontstaan door het einde van de deelneming bij het einde van een arbeidsovereenkomst, kunnen meegaan in het proces van automatische waardeoverdracht.

Het wetsvoorstel is op 1 januari 2023 in werking getreden. Er liggen nog grote aantallen oude kleine aanspraken, ontstaan vóór 2018, te wachten op automatische waardeoverdracht. Deze kleine aanspraken kunnen met deze wetswijziging de komende tijd ongesorteerd automatisch worden overgedragen.

6 Actuariële analyse

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar de mening van de waarmerkend actuaris onvoldoende, vanwege een reservetekort. Bepalend daarbij is de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld, en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

Analyse van het resultaat

In onderstaand overzicht is de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten opgenomen:

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Resultaat wijziging rentetermijnstructuur	1.550.051	357.703
Resultaat beleggingsopbrengsten	-1.201.938	208.673
Resultaat premie	-11.064	-23.527
Resultaat waardeoverdrachten	-764	-583
Resultaat kosten	1.976	2.340
Resultaat uitkeringen	-240	-1.610
Resultaat kanssystemen inzake o.a. sterfte en arbeidsongeschiktheid	3.140	3.166
Resultaat toeslagverlening	-33.866	0
Resultaat wijziging actuariële grondslagen	-31.983	111
Resultaat overige (incidentele) mutaties technische voorziening	-414	630
Resultaat andere oorzaken	-757	228
Totaal Saldo van baten en lasten	274.141	547.131

Het vereist eigen vermogen eind 2022 is 117,3% en is gebaseerd op de strategische portefeuille per 31 december 2022.

Kostendekkende premie

Pensioenfonds zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt:

Premie voor risico pensioenfonds	Zuiver	Gedempt
Actuarieel benodigde koopsom voor de inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst (incl. risicodekking)	109.268	51.760
Opslag voor vereist eigen vermogen	16.609	7.868
Opslag voor uitvoeringskosten	8.053	8.053
Actuarieel benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst	0	33.269
Totale premie	133.930	100.950

De feitelijke premie voor het jaar 2022 bedraagt € 106,0 miljoen.

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie.

7 Het besturen van het pensioenfonds en naleving wet- en regelgeving

7.1 Algemeen

Het pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling wordt door de cao-partijen bepaald.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor de verwezenlijking van de doelstelling, de missie, visie en strategie van het pensioenfonds.

Missie

De missie van het fonds geeft aan waarvoor het fonds staat, wat de identiteit en de waarden zijn. Het fonds heeft zijn missie als volgt geformuleerd:

‘Wij staan voor de verantwoordelijkheid om op basis van solidariteit en collectiviteit te zorgen voor een inkomen bij pensionering en overlijden.’

Visie

Bij de missie hoort een visie die de basis vormt voor de positionering van het fonds:

‘We werken samen aan een duurzaam en toekomstbestendig pensioenfonds.

Wij gaan voor een uitvoering van een pensioenregeling die is afgestemd op de behoeften van deelnemers én werkgevers. Het fonds neemt in de uitvoering zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid op duurzaamheidsthema’s.

In al onze activiteiten zijn we kostenbewust.

Door samen te werken of samen te gaan met andere pensioenfonds in ambachtelijke/industriële sectoren realiseren we schaalvoordelen die op termijn leiden tot een hoger pensioenresultaat.’

Kernwaarden

Onze kernwaarden beschrijven de principes van ons fonds. Het zijn de waarden waarop onze organisatie is gebouwd en vormen de rode draad van ons handelen. Zij benadrukken de kern waar wij voor staan.

- Toekomstbestendig
- Kostenbewust
- Herkenbaar
- Zorgvuldig

In de uitvoering streeft het fonds naar een evenwichtige belangenafweging van alle belanghebbenden bij het fonds.

Strategie

Om de missie en visie te bereiken hanteren we een strategie die de volgende speerpunten kent. Speerpunt betekent dat dit een prioriteit is in al ons handelen.

Onze strategische speerpunten zijn:

1. Een beheerste transitie naar het nieuwe pensioenstelsel
2. Weten wat bij deelnemers speelt
3. Realiseren schaalvergroting
4. Verder vormgeven rendements- en duurzaamheidsdoelstellingen
5. Toekomstbestendige besturing van het pensioenfonds

7.2 Bestuursaangelegenheden

7.2.1 Algemeen

In het kader van goed pensioenfondsbestuur is statutair bepaald dat de bestuursleden een zittingstermijn van vier jaar hebben. Na afloop van een zittingstermijn is er de mogelijkheid tot herbenoeming. Om automatische herbenoemingen te voorkomen vindt voor het periodiek aftreden van het bestuurslid, een evaluatie van het functioneren plaats door het Bestuur.

In de samenstelling van het Bestuur zijn in 2022 geen wijzigingen doorgevoerd.

Het Bestuur is onafhankelijk in de uitoefening van zijn functie en zorgt ervoor dat de belangen van alle belanghebbenden op een evenwichtige wijze afgewogen worden. Het Bestuur vindt het belangrijk inzicht te hebben in het eigen functioneren. Om inzicht te krijgen in het eigen functioneren, evalueert het Bestuur periodiek of Bestuursleden bijvoorbeeld voldoende kennis hebben van alle aandachtsgebieden binnen het fonds en of het Bestuur voldoende zorg draagt voor de handhaving van het vertrouwen in het pensioenfonds.

In het verslagjaar heeft het Bestuur acht reguliere Bestuursvergaderingen belegd, waarbij het onderwerp 'beleggingen' iedere vergadering uitgebreid aan de orde is geweest. Op 5 juli en 13 oktober zijn extra Bestuursvergaderingen ingelast. Daarnaast hebben er diverse themadagen en kennissessies plaatsgevonden, waarbij de Wet toekomst pensioenen in veel gevallen aan de orde is gekomen als voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. In de volgende paragraaf wordt dit nader toegelicht.

7.2.2 Bestuursvergaderingen

28 januari

Het Bestuur heeft onder begeleiding van een externe partij de jaarlijkse bestuurlijke zelfevaluatie doorlopen. In de periode daarna heeft het Dagelijks Bestuur evaluatiegesprekken gevoerd met individuele bestuursleden en daarin zijn onder meer opleidingsbehoeften besproken.

11 februari

Het bestuur heeft tijdens deze bestuursvergadering mevrouw Hendriks na bindende voordracht van het Verantwoordingsorgaan benoemd als RvT-lid per 1 juli 2022. Zij heeft per die datum mevrouw Siegman opgevolgd in de RvT. Het bestuur heeft (evenals het voorgaande jaar) conform het voorgenomen besluit besloten om een beroep te gaan doen op de vrijstellingsregeling om niet over te hoeven gaan tot het eventueel doorvoeren van een kortingsmaatregel. Voor de volledigheid is in dit kader tevens het advies van het VO gevraagd.

Conform het advies van het VO heeft het Bestuur besloten dat de premie voor de excedentpensioenregeling altijd minimaal kostendekkend dient te zijn en in ieder geval niet minder mag bedragen dan 100% van de premiedekkingsgraad. Inzake beleggingen heeft het Bestuur besloten tot deelname (als supporter) aan Climate Action 100+. Dit is een door investeerders geleid initiatief om ervoor te zorgen dat 's werelds grootste zakelijke uitstoters van broeikasgassen de nodige actie ondernemen tegen klimaatverandering. Er is overgegaan tot de evaluatie van de manager die zich bezighoudt met Aandelen Opkomende Markten.

Ten behoeve van de voorbereiding op het nieuwe pensioencontract heeft het Bestuur offertes uitgevraagd voor het uit te voeren risicopreferentieonderzoek onder deelnemers, pensioengerechtigden en niet-actieven.

Het Bestuur heeft wijzigingen in het Risicobeleid en de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) doorgevoerd. Het verslag van de RvT over 2021 is tussen de Raad en het Bestuur besproken. Het jaarplan 2022 en de liquiditeitsprognose 2022 zijn vastgesteld. Daarnaast is de Service Level Agreement 2022 met TKP vastgesteld. Het Bestuur heeft ten aanzien van communicatiemiddelen besloten tot het inzetten van videogesprekken en het structureel inzetten van de pensioenconsulent om deelnemers nog beter te bereiken en van dienst te kunnen zijn.

10 maart

Samen met het Bestuur van Bpf Zoetwaren is een themadag doorlopen. Er is aandacht uitgegaan naar Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en het toewerken naar het opzetten van een gezamenlijk bestuursbureau.

11 maart

Tijdens deze themadag voor alleen het Bestuur van het fonds heeft de herijking plaatsgevonden van de Missie, Visie en Strategie onder begeleiding van een externe partij.

25 maart

Het Bestuur heeft in deze bestuursvergadering het voorgenomen besluit genomen om de heer Mannaert te herbenoemen per 1 juli 2022. Dit onder voorbehoud van eventuele bezwaren van DNB. Het herstelplan 2022 en het beroep op de vrijstellingsregeling zijn vastgesteld, waarbij het Bestuur kennis had genomen van de in dit kader afgegeven positieve adviezen van het VO. Dit is vervolgens voor 1 april 2022 ingediend bij DNB. De voorliggende Risk Self Assessment (RSA) inzake de overname van NN IP door Goldman Sachs is door het Bestuur beoordeeld en akkoord bevonden. Het Bestuur besloot akkoord te gaan met het vervangen van vermogensbeheerder Neuberger Berman (een US fonds) door Robeco (een wereldwijd fonds) in de High Yield beleggingsportefeuille. Na een verkregen positief advies van het VO, heeft het Bestuur het Strategisch Communicatiebeleid definitief vastgesteld. Ten aanzien van het Risk Control Framework is het Bestuur akkoord gegaan met de beoordeling van de uitvoering van de beheersmaatregelen en genoemde vervolgacties.

Voor wat betreft de vacante zetel namens de pensioengerechtigden in het Bestuur is bepaald dat de eis van 25 handtekeningen losgelaten wordt en dat het basis-functieprofiel van toepassing wordt. Hierbij wordt gevraagd of kandidaten bij voorkeur kennis hebben van AO/IC of IT. Op deze manier hoopt het Bestuur dat de kans groter is dat zich kandidaten zullen aanmelden vanuit de bakkersbranche. Er zal daarna een nieuwe verkiezingsprocedure worden opgestart, aangezien de afgelopen procedure helaas geen geschikte kandidaten had opgeleverd. Het Bestuur heeft kennisgenomen van het complianceprogramma 2022 en de jaarplanning en heeft aangegeven hiermee akkoord te zijn.

28 april

Deze themadag is samen met het Bestuur van Bpf Zoetwaren doorgebracht. Er is gesproken over de ALM-uitkomsten voor het nieuwe pensioencontract. Hierbij zijn eerste inzichten verkregen in de uitwerking van het nieuwe pensioencontract op de deelnemers en het daarbij vorm te geven beleggingsbeleid. Er is daarnaast in gezamenlijkheid gesproken over de opzet en taken van het in te stellen bestuursbureau. Voorts is gesproken over diverse zaken die het samengaan van beide fondsen aangaan. Zo is onder meer aandacht uitgegaan naar de governance-inrichting van het nieuwe pensioenfonds en de wijze waarop samengegaan kan worden (fusie of collectieve waardeoverdracht).

20 mei

Na de instemming van DNB te hebben ontvangen, heeft het Bestuur in de bestuursvergadering mevrouw Hendriks formeel benoemd als lid van de RvT per 1 juli 2022. Twee leden van de Geschillencommissie zijn per 1 januari 2023 herbenoemd. Het Bestuur heeft de renteafdekking verhoogd van 50% naar 60% op basis van de rentestaffel. Gezien de huidige bijzondere economische omstandigheden zal aan de hand van een nieuwe ALM-studie in het najaar van 2022 deze rentestaffel weer herijkt worden. De RSA Strategisch Risico is vastgesteld en tevens is de compliancerapportage over 2021 vastgesteld. Ten behoeve van het verkiezingsproces voor een pensioengerechtigde in het Bestuur, heeft het Bestuur wijzigingen in de statuten en het kiesreglement vastgesteld. Tevens is - onder voorbehoud van goedkeuring door de Raad van Toezicht - het functieprofiel vastgesteld. Er is een klachten- en geschillenregeling opgesteld en - onder voorbehoud van het hierover te verkrijgen advies van het Verantwoordingsorgaan - vastgesteld. De uitgangspunten voor de gelijkwaardigheidstoets zijn vastgesteld conform het voorstel van de adviserend actuaris.

Het voorgestelde takenpakket voor het bestuursbureau is vastgesteld en de uitkomsten van de evaluaties van uitbestedingspartijen zijn besproken. Er is gesproken over de basispropositie solidaire premieregeling (SPR) van TKP voor het toewerken naar het nieuwe pensioencontract en het samen met pensioenfonds Zoetwaren optreden als launching customer.

10 juni

Op deze themadag hebben het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht in gezamenlijkheid een sessie doorlopen onder begeleiding van een externe partij. Het doel was om de governance van het pensioenfonds te verbeteren. De samenwerking tussen met name het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan moet verbeteren. De uitkomst van deze dag was positief. Het spreken over waar de knelpunten zitten en welke bijdragen vanuit de diverse fondsorganen geleverd kan worden om aan het herstel van vertrouwen te werken, was heel waardevol. Naar aanleiding van deze sessie is afgesproken om gezamenlijk te werken aan het vormgeven van een Governance Herstelplan 2.0.

17 juni

In deze jaarwerkvergadering is het jaarwerk 2021 vastgesteld. Het jaarwerkproces is goed verlopen en de samenwerking tussen de bij dit proces betrokken partijen was goed. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn vastgesteld en de RvT heeft hierop goedkeuring verleend.

Aansluitend op de jaarwerkvergadering is in de bestuursvergadering akkoord gegeven op de voorliggende offerte om in het najaar van 2022 een ALM-studie door te rekenen. Het ESG-jaarverslag 2021 is vastgesteld en het Bestuur heeft de managementreactie op rapport Internal Audit uitbestedingsproces vermogensbeheer vastgesteld. Het bijgewerkte IT-beleid is vastgesteld, alsmede de RSA Samengaan met Bpf Zoetwaren. In relatie tot de voorgenomen herbenoeming van de werkgeversvoorzitter is onder meer gesproken over een plan van aanpak en een governance herstelplan. De goedkeuring van de Raad op het functieprofiel voor de vacante zetel namens pensioengerechtigden in het Bestuur was ontvangen en daarop is besloten dat het verkiezingsproces opgestart kan worden. Er is met de Raad van Toezicht gesproken over het governance herstelplan en het plan van aanpak om de samenwerking tussen de fondsorganen te verbeteren. Voorts heeft het Bestuur enkele wijzigingen in de ABTN doorgevoerd in verband met het Besluit toekomst pensioenen. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2022 zijn besproken en goedgekeurd. De haalbaarheidstoets is vervolgens voor 1 juli 2022 ingediend bij DNB. Ten aanzien van het op te zetten bestuursbureau, is besloten aan welke partijen de Requests for Proposal (RFP's) uitgestuurd zullen worden. Er is een terugkoppeling gegeven over de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek.

5 juli

Tijdens deze extra ingeplande digitale bestuursvergadering heeft het Bestuur zich gebogen over onder meer het samengaan met pensioenfonds Zoetwaren, de governance-inrichting voor het nieuwe pensioenfonds (na samengaan) en de wijze waarop beide fondsen zullen samengaan. Tevens is gesproken over de te maken keuze voor een bestuursbureau. Het launching customer-traject met TKP is in dit overleg eveneens aan de orde gesteld.

8 juli

Tijdens deze kennissessie heeft het Bestuur zich samen met het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht gebogen over vraagstukken die bij het toewerken naar het nieuwe pensioencontract aan de orde zijn. Zo is onder meer aandacht uitgegaan naar het moeten aanhouden van een solidariteitsreserve, risicohouding en is invaren onder het nieuwe pensioenstelsel aan de orde gesteld. De adviserend actuaaris heeft hierbij als projectleider Wet toekomst pensioenen (Wtp) een toelichting gegeven op deze onderwerpen.

2 september

Tijdens deze reguliere bestuursvergadering inzake beleggingen is de bijgewerkte investment case voor Private Equity vastgesteld, heeft de evaluatie van de managers Vastgoed plaatsgevonden en heeft het Bestuur zich gebogen over landenbeleid EMD.

De vergaderplanning 2023 is vastgesteld en het Governance Herstelplan 2.0 is verder besproken. Er zijn wijzigingen in het reglement Verantwoordingsorgaan doorgevoerd. Daarbij heeft het Bestuur aan het VO gevraagd om input te geven op het minimaal benodigde aantal VO-leden om besluiten te kunnen nemen in het Verantwoordingsorgaan. Er is tevens gesproken over de risicohouding en het uitkeringsbeleid inzake het toewerken naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarnaast is een Plan B uitgewerkt voor het geval onverhoopt het samengaan met pensioenfonds Zoetwaren geen doorgang kan vinden. Het bestuur dient in dit kader namelijk wel van tevoren hebben nagedacht over eventuele alternatieve paden die dan ingeslagen kunnen worden.

29 september

Deze themadag is gezamenlijk met pensioenfonds Zoetwaren doorlopen. De onderwerpen die hierbij aan de orde gesteld zijn, betreffen onder meer de vraag of het samengaan via een fusie of collectieve waardeoverdracht dient te verlopen. Er is gesproken over de risicohouding in relatie tot het overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel. In dit kader is eveneens gesproken over het uitkeringsbeleid (projectierendement en spreiden), het beleggingsbeleid en het solidariteitsbeleid. In de middag van deze themadag zijn er twee presentaties geweest van partijen voor de rol van bestuursbureau.

30 september

Dit betrof een reguliere bestuursvergadering waarin inzake beleggingen de evaluatie van de managers EMD heeft plaatsgevonden en het stembelief behandeld is. Het functieprofiel voor de plaatsvervangende zetel namens de NVB is vastgesteld. De profielschets en de competentievisie voor de vacature in het Verantwoordingsorgaan zijn

behandeld en vastgesteld in afstemming met het orgaan. De klachten- en geschillenregeling is definitief vastgesteld, waarbij diverse adviezen/suggesties van het VO zijn overgenomen waardoor de regeling verbeterd is. Het Bestuur is aangevangen met de jaarlijkse evaluatie van het beloningsbeleid. De jaarlijkse scoring van de risico's heeft plaatsgevonden en de RSA Communicatie is vastgesteld. Het Bestuur heeft de gevolgen van de nieuwe AG-prognosetafel besproken en diverse actuariële grondslagen zijn vastgesteld. Er is wederom gesproken over het selectieproces voor een partij die de rol van bestuursbureau zal uitvoeren. Inzake het toewerken naar het nieuwe pensioenstelsel is gesproken over de overwegingen voor eventuele deelname aan het Transitie FTK en het solidariteitsbeleid.

Aansluitend op deze bestuursvergadering is samen met het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht het gezamenlijk opgestelde Governance Herstelplan 2.0 besproken en vastgesteld. Dit plan is vervolgens op 1 oktober bij DNB ingediend. Tijdens deze sessie hebben alle fondsorganen uitgesproken zich in te zetten voor een herstel van wederzijds vertrouwen en een goede samenwerking. In dit kader is in alle openheid met elkaar gesproken over uiteenlopende standpunten, gemeenschappelijkheden en respect voor elkaars rollen. Er is in dit kader een actieplan uitgewerkt waarin te nemen stappen zijn beschreven die herstel van vertrouwen en een goede samenwerking mogelijk maken. Alle fondsorganen hebben aangegeven weer een goede basis te zien voor een verdere en constructieve samenwerking. Hierbij stellen alle organen het belang van de deelnemers, pensioengerechtigden en de niet-actieven voorop.

13 oktober

Tijdens deze extra bestuursvergadering heeft het Bestuur besloten welke partij per 1 januari 2023 de rol van bestuursbureau op zich zal gaan nemen. De keuze is hierbij op PBSV gevallen.

28 oktober

Op deze themadag heeft het Bestuur zich gebogen over de vraag of per 1 januari 2023 wel of niet indexatie verleend zou kunnen worden en wat daarvan dan eventueel de hoogte zou kunnen zijn. Hierbij zijn diverse scenario's besproken en zijn evenwichtige belangenafwegingen behandeld. Tevens heeft het Bestuur zich gebogen over wijzigingen in het beloningsbeleid. Deze themadag had tot doel om in dit kader vervolgens nadere voorstellen uit te kunnen werken voor de bestuursvergaderingen van 4 november en 9 december.

4 november

In deze bestuursvergadering is gesproken en besloten over de grondslagen en parameters voor 2023. Tevens zijn voorgenomen besluiten genomen ten aanzien van de premie 2023 en de wijziging van het indexatiebeleid. Ten aanzien van de premie 2023 heeft het Bestuur de belangen evenwichtig afgewogen. De premiedekkingsgraad heeft zich in de afgelopen jaren onder de actuele dekkingssgraad bevonden. De premiedekkingsgraad zegt iets over de mate van solidariteit tussen actieven en niet-actieven. Een premiedekkingsgraad onder de actuele dekkingssgraad wordt gezien als dat niet-actieven in dat kader solidair zijn met actieve deelnemers. De jaarlijkse pensioenopbouw wordt namelijk niet in dezelfde mate gefinancierd als de bestaande rechten en wordt zelfs niet volledig gefinancierd indien deze zich onder de 100% bevindt. In 2023 is de premiedekkingsgraad gestegen tot ruim boven de 100%, hetgeen gezien kan worden als dat de actieve deelnemers in dit kader nu solidair zijn met de niet-actieven. De premie draagt bij aan het herstel van de dekkingssgraad. De voor 2023 beschikbaar gestelde premie vanuit sociale partners gaf het bestuur tevens de mogelijkheid om het opbouwpercentage weer te kunnen verhogen van 1,30% naar 1,35%. Het bestuur is van mening dat met het vaststellen van de premie voor 2023, sprake is van een verbetering voor actieven en niet-actieven. De premie maakt een hogere pensioenopbouw mogelijk voor actieven en de kans op indexatie neemt toe omdat de premie bijdraagt aan herstel van het fonds. Dit laatste is voor zowel actieven als niet-actieven een positieve ontwikkeling. Het Verantwoordingsorgaan heeft over deze onderwerpen namelijk adviesrecht.

Het Bestuur heeft zich gebogen over de uitkomsten van de ALM-studie en de rentetrigger. Daarnaast zijn inzake de beleggingen het stembeleid en het klimaatactieplan bijgewerkt en vastgesteld.

Er is een voorgenomen besluit genomen over de wijzigingen in het beloningsbeleid, waarop deze vervolgens ter advies aan het verantwoordingsorgaan zijn doorgestuurd en ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht. Het bestuur heeft in het voorgenomen besluit enkele bestuurders tijdelijk vergoedingen in het vooruitzicht gesteld voor de extra tijd die besteed wordt aan het toewerken naar het nieuwe pensioenstelsel en het samengaan met Bpf zoetwaren. Het bestuur beschouwt deze tijdelijke vergoedingen verantwoord. Naast de reguliere pensioenonderwerpen waar bestuursleden zich over dienen te buigen, zijn dit extra taken die uitgevoerd dienen te worden. Het toewerken naar het nieuwe stelsel en het samengaan zijn complexe trajecten die de nodige en zorgvuldige bestuurlijke aandacht behoeven. Er dienen veel belangrijke stappen gezet te worden die goed voorbereid en uitgewerkt dienen te worden door het bestuur. Het bestuur gaat ervan uit dat het per 1 januari

2023 in te stellen bestuursbureau een deel van die extra werkzaamheden kan overnemen vanaf medio 2023. De inzet is dan ook om deze tijdelijke aanvullende vergoedingen vervolgens weer te kunnen afschalen. Het bestuur acht deze tijdelijke vergoedingen onder meer verantwoord omdat in dit kader “de kosten voor de baten komen”. Hiermee wordt bedoeld dat nu extra tijd en aandacht gevraagd wordt van enkele bestuurders door een overgang op het nieuwe pensioenstelsel zo goed mogelijk voor te bereiden en het samengaan zo gedegen mogelijk te doen. Na het samengaan is een kostenbesparing van enkele miljoenen euro’s per jaar voorzien voor het fonds. Het bestuur acht het alleszins redelijk dat de extra tijd van bestuurders in dit kader voor vergoeding in aanmerking komt.

Er is input meegegeven aan de Raad voor de te houden zelfevaluatie van de Raad. Het Communicatieplan Wtp is vastgesteld onder voorbehoud van een te verkrijgen advies van het Verantwoordingsorgaan daarover. Door de sleutelfunctiehouder Internal Audit zijn het jaarplan 2023 voor Internal Audit en het meerjarenplan gepresenteerd. Het Bestuur heeft verzocht om hierin nog enkele aanpassingen door te voeren, zodat dit op 9 december ter vaststelling kon worden geagendeerd.

De opvolgingen van de aanbevelingen uit het jaarwerkproces 2021 zijn besproken en vastgesteld, waarop dit vervolgens beschikbaar is gesteld aan onder meer de accountant, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

30 november

Samen met Zoetwaren is deze themadag doorlopen. Er is inzake Wtp gesproken over het opheffen van de leenrestrictie, de solidariteitsreserve, het projectierendement en de lifecycle in relatie tot de oudere actieven.

In de middag is een toelichting gegeven op het werken met Microsoft 365. Vanaf 1 januari 2023 wordt door het bestuursbureau en de fondsen met dit pakket gewerkt.

9 december

Het Bestuur heeft het advies van het Verantwoordingsorgaan betrokken in het definitief vaststellen van de wijziging in de ABTN inzake het indexatiebeleid. Vervolgens is de indexatie voor 1 januari 2023 definitief vastgesteld op 1%.

Het beleggingsplan 2023 en het strategisch beleggingsplan zijn vastgesteld. De RSA ESG Risico is besproken en vastgesteld. Het Bestuur heeft het jaarplan en het meerjarenplan Internal Audit vastgesteld.

Verder is er gesproken over het conceptrapport van DNB inzake Operationele Wendbaarheid. Dit heeft betrekking op het Wtp-traject en daarin dient het Bestuur nog diverse zaken verder op te pakken en aan te scherpen. Er is gesproken over de governance-inrichting van het nieuwe pensioenfonds na een samengaan met pensioenfonds Zoetwaren. Ten behoeve van een nieuw aan te trekken lid van het Verantwoordingsorgaan is nogmaals de competentievisie en de profielschets besproken op verzoek van het orgaan. De adviezen van het Verantwoordingsorgaan ten aanzien van het beloningsbeleid, het Communicatieplan Wtp zijn eveneens behandeld.

Het door TKP opgestelde jaarplan en begroting zijn eveneens besproken. Er dienen nog enkele zaken in te worden aangevuld of te worden gewijzigd, alvorens dit kan worden vastgesteld. Er heeft een herijking van het communicatiebeleid plaatsgevonden en dit is ter advies aan het Verantwoordingsorgaan voorgelegd. Er heeft eveneens een update van het risicobeleid plaatsgevonden.

7.3 Dagelijks Bestuur en Bestuurscommissies

Het Bestuur werkt met vaste commissies en werkgroepen. Al naargelang de ter besluitvorming voor te bereiden onderwerpen, kunnen eveneens ad-hocwerkgroepen of commissies worden geformeerd met daarin specifiek op die onderwerpen deskundige Bestuursleden.

De taken en mandaten van alle commissies en het Dagelijks Bestuur zijn beschreven en vastgesteld. In paragraaf 2.3 van dit jaarverslag zijn de commissies weergegeven.

7.4 Geschillencommissie

De wijze waarop het pensioenfonds omgaat met klachten en geschillen is vastgelegd in een klachten- en geschillenregeling. Deze regeling is beschikbaar op de website van het fonds en derhalve voor alle belanghebbenden toegankelijk. Hierin is onder meer vastgelegd hoe met geschillen omgegaan dient te worden. Hiertoe heeft het pensioenfonds een geschillencommissie ingericht. Belanghebbenden kunnen zich tot deze commissie wenden indien zij het niet eens zijn met een besluit van het pensioenfonds over de toepassing van het pensioenreglement en het uitvoeringsreglement. Voor de procedure gelden nadere voorwaarden die zijn vastgelegd in de klachten- en geschillenregeling.

In 2022 zijn er geen geschillen aanhangig gemaakt die door de geschillencommissie in behandeling zijn genomen.

7.5 Goed Pensioenfondsbestuur

Geschikt pensioenfondsbestuur behelst het integer en transparant handelen door het Bestuur, waarbij een belangrijke plaats wordt ingeruimd voor het afleggen van verantwoording aan het Verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid. De principes van geschikt pensioenfondsbestuur zijn verankerd in de Pensioenwet.

Het Bestuur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid voor het goed besturen van het pensioenfonds en zal alles doen wat nodig is voor de handhaving van het vertrouwen in het pensioenfonds. Ontwikkelingen op dit terrein worden nauwlettend gevolgd. Een belangrijk element voor het behoud van vertrouwen is dat bij het nemen van relevante besluiten in ieder geval de belangen zorgvuldig worden afgewogen voor de te onderscheiden deelnemersgroepen. Het Bestuur is zich hiervan continu bewust en deze belangenafwegingen vinden dan ook steeds plaats, zodat in dit kader evenwichtige besluiten tot stand komen.

Governance herstelplan

In het voorjaar van 2021 heeft de Raad van Toezicht de constatering uitgesproken dat de interactie tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan moeizaam verloopt. Aanleiding hiervoor is onder meer geweest de ontstane onenigheid op het gebied van het verkiezingsproces en het adviestraject inzake het premiebeleid. Naar aanleiding hiervan heeft het Bestuur reeds in 2021 een Governance Herstelplan opgesteld (versie 1.0). Daarin is nader op deze onderwerpen en het ontstaan van de onenigheid ingegaan. Vervolgens is aangegeven hoe de samenwerking verbeterd kon worden.

Na ongeveer een jaar toepassing te hebben gegeven aan het herstelplan, kon opgemaakt worden dat op veel punten goede uitvoering wordt gegeven aan dat plan en dat op diverse onderdelen de interactie tussen de fondsorganen beter verloopt. Dit gold echter niet over de volle breedte en was helder dat er nog meer zaken opgepakt dienden te worden om de onderlinge relatie te verbeteren en het vertrouwen in elkaar te herstellen.

In juni 2022 heeft er onder begeleiding van een externe partij een sessie met het Verantwoordingsorgaan, de Raad van Toezicht en het Bestuur plaatsgevonden. In die sessie is onder meer vanuit ieder orgaan aangegeven waar het volgens dat orgaan schort aan de samenwerking en het onderlinge vertrouwen. Er is vervolgens ook besproken welke oplossingsrichtingen men hierbij voor ogen heeft en welke bijdrage men hieraan zelf kan leveren.

Het herstel van vertrouwen en een goede samenwerking tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan vraagt een bovengemiddelde inzet van alle partijen. De primaire verantwoordelijkheid voor een goede governance ligt echter bij het Bestuur. Hiertoe is een geactualiseerde versie van het Governance Herstelplan (versie 2.0) met plan van aanpak opgesteld door het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan samen.

Naar aanleiding van de gezamenlijke sessie in juni 2022, heeft het Verantwoordingsorgaan in eigen kring gesproken over de uitkomsten van die sessie. Er is hierbij geconstateerd dat de onderlinge samenwerking binnen het Verantwoordingsorgaan ook voor verbetering vatbaar was. Dit heeft ertoe geleid dat er wisselingen hebben plaatsgevonden van voorzitter en secretaris van het Verantwoordingsorgaan. Dit Governance Herstelplan 2.0 is tot stand gekomen door middel van afstemming tussen het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan hebben verklaard achter het in dit governance herstelplan opgenomen plan van aanpak te staan. De Raad van Toezicht heeft het plan beoordeeld en bevestigd dat in dit plan passende gezamenlijke acties zijn opgenomen om tussen het Verantwoordingsorgaan en het Bestuur de samenwerking te verbeteren en het vertrouwen te herstellen. De Raad van Toezicht ziet toe op de adequate en tijdige opvolging van de uitvoering door Bestuur en Verantwoordingsorgaan door ieder kwartaal met het Bestuur

en het Verantwoordingsorgaan de voortgang van het plan te bespreken aan de hand van een voortgangsrapportage. Tussentijdse evaluaties hiervan laten zien dat de samenwerking tussen de fondsorganen inmiddels weer naar wens verloopt en dat sprake is van herstel van vertrouwen.

Het Bestuur heeft voor 2022 doelen gesteld in het kader van:

1. Een beheerste transitie naar Wtp (procesmatig, relationeel en communicatief);
2. Weten wat er bij de deelnemers speelt;
3. Het realiseren van schaalvergroting;
4. Het verder vormgeven duurzaamheids- en rendementsdoelstellingen;
5. Een toekomstbestendige besturing van het pensioenfonds

Ad 1.

Het Bestuur heeft in 2022 het Wtp-proces continu gemonitord en waar nodig is bijgestuurd. Voor de leden van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht bestond niet altijd helderheid over het proces en de momenten waarop zij in dit een rol spelen. Gaandeweg het proces heeft het Bestuur hierop de planning meer gedetailleerd opgeleverd en het proces nader toegelicht, zodat ieders rol hierin verhelderd werd. In relationele sfeer heeft het Bestuur veelvuldig contacten met sociale partners en de leden van de fondsorganen. Daarnaast zijn er inzake Wtp diverse kennissessies georganiseerd voor sociale partners en de fondsorganen. Wat communicatie omtrent een beheerste transitie naar Wtp betreft, is eind 2022 een communicatieplan Wtp vastgesteld.

Ad 2.

In 2022 heeft er een risicopreferentieonderzoek plaatsgevonden onder deelnemers.

Ad 3.

Samen met Bpf Zoetwaren heeft het Bestuur een selectieproces doorlopen om een bestuursbureau te selecteren. Daarmee is de bestuursondersteuning naar een hoger plan getrokken. Het bestuursbureau is met ingang van 1 januari 2023 van start gegaan en dit ontlast het Bestuur van onder meer operationele werkzaamheden. Het Bestuur is daardoor in staat om zich meer op strategische onderwerpen zoals schaalvergroting te richten.

Ad 4.

Het Bestuur heeft onder meer het stembelief geëvalueerd en aan het bijdragen aan het Klimaatakkoord inclusief CO2-reductiedoelstellingen verdere uitvoering gegeven.

Ad 5.

Er is een jaarplan 2022 opgesteld. In het kader van opleidingen is in kaart gebracht welke behoeften er zijn en is opvolging gegeven aan het uitvoeren hiervan. Besluitvorming vindt plaats conform het BOB-model (beeldvorming-oordeelsvorming-besluitvorming) en voorleggers zijn helder. Er is een Risk Control Framework opgesteld.

Rapportages sleutelfunctiehouders over 2022

In de bestuursvergadering van 10 februari 2023 is de rapportage van de sleutelfunctiehouder Internal Audit over 2022 aan de orde gesteld. Er is toegelicht welke audits hebben plaatsgevonden en welke bevindingen en opvolgingen hierbij aan de orde zijn geweest. Het Bestuur heeft hiervan kennisgenomen.

De rapportage van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer is op 24 maart 2023 in het Bestuur besproken is. Per einde 2022 acht de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer dat de risico's binnen het fonds afdoende zijn beheerst. De punten die eind 2022 als belangrijkste risico's worden gezien, worden allen in 2023 verder opgepakt. Het is daarbij een aandachtspunt om de tijd en inspanning die geleverd wordt ten aanzien van de strategische projecten, niet ten koste te laten gaan van het reguliere risicobeheer.

Beleidsmatig zal de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer in 2023 de bestaande lijn voortzetten. Dat wil zeggen dat deze onafhankelijk, maar actief richting geeft aan het risicobeheer binnen het fonds, zowel op financiële als niet-financiële risico's. In 2023 zal hierbij de nadruk liggen op de borging van een beheerste transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en het samengaan met Bpf Zoetwaren alsook op de risicobeheersing in de voorbereidingen daarop, bijvoorbeeld op het gebied van uitbesteding, IT en governance.

De rapportage van de sleutelfunctiehouder Actuarieel wordt dat ieder kwartaal in het Bestuur besproken. Er zijn dit jaar geen bijzonderheden aan de orde.

7.5.1 Code Pensioenfondsen

In de Code Pensioenfondsen is een aantal opgenomen onderwerpen nader uitgewerkt met betrekking tot onder meer benoeming, deskundigheid, geschiktheid en diversiteit. De Code Pensioenfondsen is geen doel op zich, maar een middel om pensioenfondsen beter te laten functioneren. Ook moet de Code Pensioenfondsen zorgen voor meer vertrouwen van de belanghebbenden in het bijzonder en van de maatschappij in het algemeen. Deskundigheid, betrokkenheid en goede samenwerking vormen de basis voor goed bestuur van een pensioenfonds. Goed pensioenfondsbestuur heeft overigens niet alleen betrekking op het Bestuur, maar ziet op alle organen van het pensioenfonds.

De Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd. De normen in de Code Pensioenfondsen zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. De normen in de Code Pensioenfondsen zijn weliswaar leidend, maar de Code Pensioenfondsen laat ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur. De pensioenfondsen mogen de Code Pensioenfondsen daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is. Het pensioenfonds wil echter zoveel mogelijk de Code volgen.

Hieronder zijn de aanbevelingen uit de Code Pensioenfondsen opgenomen waaraan niet (volledig) wordt voldaan en de eventuele acties die het Bestuur heeft genomen:

Zittingsduur bestuursleden (Norm 34)

In de code is opgenomen dat de zittingsduur van een bestuurslid maximaal vier jaar mag bedragen, waarbij een bestuurslid maximaal twee keer kan worden herbenoemd. In de statuten heeft het Bestuur bewust opgenomen dat het Bestuur bevoegd is om op grond van gewichtige redenen (bijvoorbeeld continuïteit en de borging van deskundigheid binnen het Bestuur) af te wijken van de maximale zittingsperiode van twaalf jaar. Het Bestuur wil zoveel als mogelijk de code volgen.

Het Bestuur kijkt op grond van gewichtige redenen met de herbenoeming van de heer Van Straten per 1 december 2020 af van de maximale zittingstermijn van 12 jaar. Het Bestuur overwoog hem als sleutelfunctiehouder Internal Audit te gaan inzetten vanuit het Bestuur. Dat zou alleen logisch en zinvol zijn als hij dit voor langere tijd zou kunnen invullen. De gedegen kennis van de heer Van Straten over het pensioenfonds was in dit kader een belangrijke pré bij het invullen van de sleutelfunctie. Doordat het Bestuur in de afgelopen tijd diverse nieuwe Bestuursleden heeft verwelkomd, achtte het Bestuur het wenselijk om over te gaan tot herbenoeming van de heer Van Straten zodat onder meer kennis over de historie van het pensioenfonds in voldoende mate behouden blijft. Tevens vormt hij in discussies en besluitvormingsprocessen binnen het Bestuur onder meer het geheugen en geweten van het fonds. Naast zijn specifieke juridische kennis, vertegenwoordigt hij bij uitstek de gewenste countervailing power ten opzichte van de BAC.

Er is in dit kader in een vroeg stadium afstemming geweest met de Raad van Toezicht. Nadat de Raad deze voorgenomen herbenoeming niet had belet, is vervolgens in een vroeg stadium het voornemen tot herbenoeming aan DNB voorgelegd. Na hierop een positieve reactie van DNB te hebben ontvangen, is overgegaan tot het herbenoemen als bestuurslid en het benoemen tot sleutelfunctiehouder Internal Audit.

7.6 Raad van Toezicht

7.6.1 Verslag Raad van Toezicht

7.6.2 Inleiding

Conform de statuten van pensioenfondsen voor het Bakkersbedrijf legt de Raad van Toezicht (hierna: Raad) van het pensioenfonds jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het Verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

Daarnaast legt de Raad zijn waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar vast. Dit doet de Raad aan de hand van een vooraf vastgesteld normenkader. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen oordeel;
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: bevindingen en aanbevelingen;
- onderdeel 4: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening 2022.

1. Algemeen oordeel

De Raad heeft een positief oordeel met aandachtspunten over het algemene beeld van het fonds. De raad heeft waardering voor de inzet en toewijding waarmee het Bestuur zijn werk doet. Besluitvorming vindt in het algemeen zorgvuldig plaats en de vastlegging van de evenwichtige belangenafweging vindt bij alle relevante besluiten plaats.

In 2022 is veel tijd en aandacht besteed aan de samenwerking tussen de fondsorganen. Dit heeft geleid tot een verbeterde dialoog en informatievoorziening. Het komende jaar wordt verder uitvoering gegeven aan de acties zoals opgenomen in het Governance Herstelplan 2.0. Daarnaast is in 2022 een bestuursbureau geselecteerd waarmee vanaf 2023 het Bestuur meer ontlast wordt.

De Raad stelt vast dat het Bestuur voornemens is per 1 januari 2025 in te varen en op hetzelfde moment te fuseren met Bpf Zoetwaren. In 2023 zal het toezicht daarom voornamelijk in het teken staan van deze projecten en de daarbij behorende risico's. De Raad wil kunnen vaststellen dat het bestuur een adequate risicoanalyse heeft gemaakt en hierbij afdoende beheersmaatregelen heeft getroffen.

De Raad is van mening dat het Bestuur stappen moet maken op gebied van:

1. formuleren van randvoorwaarden voor fusie, implementatie wet toekomst pensioenen en launching customer bij TKP;
2. regievoering op fusie, implementatie Wet toekomst pensioenen en launching customer bij TKP (waaronder de planning en organisatie van deze trajecten); en
3. vastlegging van overwegingen van besluiten.

2. Verantwoording

De Raad houdt toezicht op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds en is onder andere belast met het toezicht op een adequate risicobeheersing en de evenwichtige belangenafweging door het Bestuur.

De Raad is ter uitoefening van het intern toezicht in 2022 veelvuldig bijeengekomen voor onderling overleg of overleg met het Bestuur, Verantwoordingsorgaan en sleutelfunctiehouders. Daarnaast heeft de Raad deelgenomen aan diverse bijeenkomsten van het fonds, zoals themadagen. De voorzitters van het Bestuur, de Raad en het Verantwoordingsorgaan hebben in 2022 een aantal malen voorzittersoverleg gehad. Tot slot heeft de Raad gesproken met de waarmede actuaire en de onafhankelijke accountant aangaande hun rapportage en bevindingen ten aanzien van het jaarwerk van het pensioenfonds.

Het uitoefenen van het intern toezicht doet de Raad onder meer door:

- het voeren van een continue dialoog met het Bestuur, zowel mondeling als schriftelijk;
- het voeren van overleg en het afleggen van verantwoording aan het Verantwoordingsorgaan.
- het vastleggen van bevindingen uit het uitgeoefende toezicht in dit rapport.

Naast de hiervoor genoemde taken heeft de Raad goedkeuringsrechten inzake een aantal bestuursbesluiten. In dat kader heeft de raad in 2022 goedkeuring gegeven aan het besluit van het Bestuur tot:

- aanpassing van het beloningsbeleid;
- vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2021;
- vaststelling van het functieprofiel Bestuur.

In het kader van de jaarlijkse zelfevaluatie heeft de Raad in 2022 zijn functioneren geëvalueerd en met de feedback van Bestuur en Verantwoordingsorgaan open en kritisch gekeken naar de invulling van de eigen rol en de samenwerking met het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan. Dit heeft geleid tot een gewijzigde toezichtvisie en nieuwe werkwijze met focus op:

- hoofdlijnen en heldere boodschappen door
- aandachtspunten per toezichtthema (in plaats van gedetailleerde normen) en
- continue dialoog met Bestuur en Verantwoordingsorgaan.

De Raad heeft over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden over 2022 verantwoording afgelegd aan het Verantwoordingsorgaan, onder andere door middel van het toelichten van deze rapportage.

3. Bevindingen en aanbevelingen

Het onderdeel bevindingen en aanbevelingen is als volgt ingedeeld:

- 3.1: opvolging van de aanbevelingen over 2021;
- 3.2: bevindingen toezichtthema's 2022;
- 3.3: thema's Code Pensioenfondsen.

3.1 Opvolging aanbevelingen 2021

De Raad heeft kennisgenomen van de rapportage van het Bestuur waarin de opvolging van diverse aanbevelingen zichtbaar is gemaakt. Voor een aantal aanbevelingen is dat niet volledig het geval:

- update van de businesscase en het definiëren van kritische succesfactoren voor het samengaan met Bpf Zoetwaren; en
- verbetering van het ESG-beleid en de implementatie daarvan.

De Raad signaleert verder dat prioritering van bevindingen ontbreekt en dat niet duidelijk is waar de opvolging en verbetering zijn terug te vinden. Dit is besproken met het Bestuur. Het Bestuur heeft aangegeven in het vervolg een meer concrete terugkoppeling te geven.

3.2 Bevindingen toezichtthema's 2022

Bevindingen

Aan het begin van 2022 heeft de Raad een toezichtplan opgesteld met daarin specifieke, voor het pensioenfonds, relevante toezichtthema's. Dit plan is afgestemd met het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan. Per toezichtthema heeft de Raad normen opgesteld waaraan de Raad toetst. Deze normen zijn mede gebaseerd op de Code Pensioenfondsen en de VITP-toezichtcode. Hieronder worden per thema de bevindingen en de aanbevelingen toegelicht.

A. Governance: relatie tussen organen, gedrag & cultuur

In 2022 heeft het Bestuur veel tijd besteed aan de samenwerking tussen het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van toezicht. De Raad heeft waardering voor de inzet van het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan om te komen tot een constructieve samenwerking en het formuleren van diverse concrete verbeteracties. De Raad stelt vast dat op het gebied van governance duidelijk een stijgende lijn waarneembaar is.

Het Bestuur heeft veel werkzaamheden uitbesteed aan diverse partijen. De monitoring van deze uitbestedingen is adequaat georganiseerd. Door de uitbestede partijen worden tijdig en kwalitatief goede voortgangsrapportages van de projecten opgeleverd. De Raad constateert dat binnen het Bestuur, tussen commissies en richting de overige fondsorganen de afstemming over de projecten implementatie Wet toekomst pensioenen, launching customer TKP en fusie soms te wensen overlaat.

Aanbevelingen:

Blijf werken aan de relatie tussen en de communicatie over de voortgang van de projecten binnen het Bestuur en met de fondsorganen. Zeker met het oog op de komende periode waarin belangrijke besluiten genomen moeten worden inzake de fusie en de implementatie van de Wet toekomst pensioenen, kan hier niet genoeg aandacht voor zijn.

Leg vast en communiceer tijdig over wat het Bestuur doet met de voortgangsrapportages van de projecten.

B. Governance: nieuwe competenties in aanloop naar het nieuwe Pensioencontract en samengaan; en inrichting nieuwe governancestructuur

In 2022 is door diverse bestuursleden door de ontwikkelingen inzake de fusie met Bpf Zoetwaren, de implementatie Wet toekomst pensioenen en de selectie van een bestuursbureau meer tijd besteed dan de VTE-norm die voor de betreffende functies staat. Het Dagelijks Bestuur werkt momenteel een voorstel uit voor een betere taakverdeling binnen het Bestuur, zodat de werkzaamheden evenwichtiger verdeeld worden en er een einde komt aan de overbelasting van enkele bestuursleden.

Eind 2022 is een besluit genomen over de selectie van een bestuursbureau; het geselecteerde bureau is gestart op 1 januari 2023. Taakverdeling Bestuur en bestuursbureau wordt door het Dagelijks Bestuur uitgewerkt. De Raad constateert dat met de instelling van een bestuursbureau een belangrijke stap is gezet om het Bestuur te ontlasten en het fonds te professionaliseren.

In 2022 zijn de standpunten en wensen van beide fondsbesturen ten aanzien van de inrichting van de governancestructuur van het nieuwe fonds besproken.

Aanbevelingen:

Neem bij de update van de taakverdeling de volgende punten in acht:

- Inventarisatie van de benodigde competenties waaronder IT.
- Beschikbare tijd van bestuursleden, externe adviseurs en bestuursbureau.
- Effectiviteit en efficiëntie van de werkwijze.

Start tijdig met het bespreken van de verwachtingen ten aanzien van de governance voor de diverse fondsgremia als gevolg van de fusie. Overweeg daarbij de inrichting van een ander bestuursmodel.

C. Nieuw Pensioencontract

Het fonds heeft de intentie om op 1 januari 2025 de transitie naar het nieuwe pensioencontract (project 1) als launching customer bij TKP (project 2) te realiseren en tegelijk te fuseren met Bpf Zoetwaren (project 3).

Het Bestuur neemt de leiding in deze projecten door de aanstelling van een projectleider. Er is sprake van een voorbereidingsgroep en een stuurgroep. Daarnaast vindt de voorbereiding op de transitie in de Communicatieadviescommissie, Beleggingsadviescommissie en de Pensioen- en uitbestedingsadviescommissie plaats. Volgens de Raad kan hier nog een slag gemaakt worden. Dit is nodig om richting belanghebbenden de keuzes en de overwegingen inzichtelijk te maken. Het is bijvoorbeeld niet helder wat de overwegingen zijn om deze drie projecten tegelijkertijd te laten plaatsvinden. De Raad van Toezicht signaleert hierbij diverse risico's en wil kunnen vaststellen dat het Bestuur een adequate risicoanalyse heeft gemaakt, en hierbij afdoende beheersmaatregelen heeft getroffen. Hierbij signaleert de Raad van Toezicht enerzijds dat veel antwoorden en afwegingen weliswaar aanwezig zijn maar niet altijd zijn vastgelegd; anderzijds signaleert de Raad van Toezicht dat bestuursleden bij sommige onderwerpen een andere beleving hebben. Het is van belang voor het goed verlopen van deze projecten dat iedereen op dezelfde golflengte zit en dat er duidelijkheid is over keuzes, afwegingen en risicomanagement.

De fondsorganen worden op de hoogte gehouden middels voortgangsrapportages en kennissessies. Tevens zijn tijdlijnen met de fondsorganen afgestemd en vastgelegd in de interactiekalender in het Governance Herstelplan 2.0. Het pensioenfonds heeft de sociale partners van berekeningen op gebied van premie en ambitie voorzien waardoor sociale partners een richtinggevend besluit hebben kunnen nemen.

In de voortgangsrapportages is een risicoanalyse opgenomen. Hierin is onder andere het risico "onderling vertrouwen tussen stakeholders" benoemd. Wat ontbreekt is een onderkenning van het risico op een financiële crisis op de kapitaalmarkten zoals een beurscrash en stevige daling van de dekkingsgraad en wat dat betekent

voor de voortgang van de implementatie van de Wet toekomst pensioenen en de fusie met Bpf Zoetwaren.

Het Bestuur heeft met TKP en Bpf Zoetwaren een letter of intent opgesteld waarin is vastgelegd dat de twee pensioenfondsen launching customer zijn van TKP. Hierin worden ook risico's en drie alternatieve plannen benoemd. Deze risico's worden door het Bestuur bewaakt door middel van de voortgangsrapportages van TKP. In de risicorapportage van TKP worden diverse risico's als 'hoog' gekwalificeerd; onduidelijk is of en welke gevolgen dit heeft voor de beoogde transitiedatum. De Raad verwacht dat het Bestuur deze risico's niet ter kennisgeving aanneemt, maar bespreekt en adresseert.

Het Bestuur beschikt over een begroting voor 2022 voor het nieuwe pensioencontract en het samengaan met Bpf Zoetwaren, maar deze beperkt zich tot de werkzaamheden van de projectleider. In de begroting voor 2023 zijn wel alle kosten voor beide projecten opgenomen.

DNB heeft inzake het onderzoek Operationele Wendbaarheid, dat in de zomer van 2022 is uitgevoerd, geconstateerd dat BPF Bakkers op een aantal punten nog niet goed voorbereid is op de overgang naar het nieuwe pensioencontract. Het conceptrapport van DNB is in december 2022 met een afvaardiging van het Bestuur besproken. In dit gesprek heeft DNB aangegeven dat het fonds inmiddels al relatief veel extra stappen in het kader van de transitie heeft gezet. De toezichthouder van DNB informeert het fonds nog over de vervolgacties die DNB verwacht.

Aanbevelingen:

Maak de samenhang, de keuzes, de afwegingen, de risico-inschattingen en de beheersmaatregelen inzake de fusie met Bpf Zoetwaren, de implementatie van de Wet toekomst pensioenen en launching customer bij TKP inzichtelijk en leg deze vast zodat vastgesteld kan worden dat dit proces beheerst en integer verloopt en tijdig aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden.

Stel een analyse op met betrekking tot een financiële crisis op de kapitaalmarkten zoals een beurscrash en stevige daling van de dekkingsgraad. Besteed hierbij aandacht aan wat dat betekent voor de voortgang van de implementatie van het de wet toekomst pensioenen en de fusie met Bpf Zoetwaren.

D. Risicomanagement

Het risicomanagement is adequaat ingericht. Risicoafweging in bestuursbesluiten vormt onderdeel van de besluitvorming van het Bestuur, maar is niet in alle gevallen vastgelegd.

Risicoanalyses voor de projecten implementatie Wet toekomst pensioenen, launching customer bij TKP en fusie met Bpf Zoetwaren zijn in 2022 opgesteld respectievelijk geactualiseerd, maar dienen met het oog op de beoogde transitiedatum in 2023 frequenter te worden bijgewerkt en besproken in het Bestuur zodat tijdig aanvullende beheersmaatregelen kunnen worden genomen.

Aanbevelingen:

Zorg voor een vastlegging van de risicoafwegingen door het Bestuur.
Actualiseer de risicoanalyses van de projecten ieder kwartaal.

E. Communicatie

De Raad constateert dat het Bestuur voldoende aandacht besteedt aan het correct, tijdig en evenwichtig communiceren naar belanghebbenden over de relevante ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Aanbevelingen:

Geen.

3.3 Code Pensioenfondsen

Het Bestuur heeft de aanbevelingen en best practices van de Code Pensioenfondsen ingevoerd in de bedrijfsvoering. De Raad heeft kennisgenomen van de analyse van het Bestuur op de naleving van de Code en onderschrijft deze. De Raad gaat hieronder in op de volgende thema's uit de Code Pensioenfondsen:

- Verantwoordelijkheid nemen
- Kwaliteit nastreven
- Gepast belonen

Verantwoordelijkheid nemen

De Raad ziet dat het Bestuur met veel inzet en toewijding haar werkzaamheden verricht. De effectiviteit en efficiency van de werkzaamheden behoeft aandacht. Het Bestuur heeft zijn werkwijze geëvalueerd en geconcludeerd dat in de vergaderingen meer efficiency behaald kan worden. Vanaf het tweede halfjaar 2022 werkt het Bestuur met een vaste agenda-indeling en een nieuwe voorlegger. Besluitvorming zoals bijvoorbeeld de selectie van een bestuursbureau kende een zeer lange doorlooptijd waardoor de slagvaardigheid van het Bestuur beperkt was.

De Raad verwacht dat het bestuursbureau de toepassing van de nieuwe werkwijze verder zal ondersteunen en waar nodig verbeteren.

Zorgvuldig benoemen

De procedure voor de herbenoeming van de werkgeversvoorzitter per 1 juli 2022 is door het Bestuur in februari 2022 gestart. De Raad van Toezicht heeft de werkgeversvoorzitter gevraagd naar een plan van aanpak om invulling te geven aan de verbetering van de verhouding met het Verantwoordingsorgaan en de versterking van de kwaliteit van het Bestuur. Dit plan is opgesteld door de werkgeversvoorzitter en ondersteund door het gehele Bestuur, waarna de herbenoeming per 1 juli 2022 heeft plaatsgevonden.

Gepast belonen

De normen uit de Code zijn door het Bestuur nageleefd. Het Bestuur heeft in verband met de overbelasting in 2022 van het Dagelijks Bestuur en een aantal leden voor de eerste helft van 2023 tot een tijdelijke verhoging van de VTE-norm besloten.

Het Dagelijks Bestuur werkt in het eerste kwartaal van 2023 een voorstel uit voor een betere taakverdeling binnen het Bestuur, zodat een einde komt aan de overbelasting van enkele bestuursleden. De Raad heeft in januari 2023 het beloningsbeleid 2023 goedgekeurd.

4. Goedkeuring bestuursbesluit vaststelling jaarverslag 2022

De Raad van Toezicht constateert dat het proces van totstandkoming van het besluit van het Bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2022 zorgvuldig is geweest. Volgens de Raad heeft het Bestuur voldoende blij gegeven van een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging bij de uitoefening van zijn taak en bij het opstellen van dit besluit en de onderliggende stukken. De Raad heeft daarom goedkeuring gegeven aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2022.

7.6.3 Reactie van het bestuur op verslag Raad van Toezicht

Allereerst dankt het Bestuur de Raad voor de constructieve samenwerking in 2022 en het positieve oordeel over het algemene beeld van het fonds.

In 2022 is met de Raad en het Verantwoordingsorgaan veel tijd en aandacht besteed aan de samenwerking tussen de fondsorganen. Dit heeft geresulteerd in een verbeterde dialoog en informatievoorziening en herstel van vertrouwen. Deze ingezette lijn van verbetering en herstel hopen we in de toekomst verder door te zetten.

Een belangrijk aspect hierin is om onder meer inzake de projecten van toewerken naar Wtp en het samengaan met Bpf Zoetwaren, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan tijdig te informeren over de voortgang en de vervolgstappen die zich aandienen. Daarbij zal het Bestuur steeds helder maken wat er verwacht wordt van alle stakeholders, zodat de projecten volgens planning op een beheerste en integere wijze uitgevoerd kunnen worden. Hierbij zullen steeds risicoafwegingen betrokken worden in de diverse te nemen stappen. Er is met

ingang van 1 januari 2023 een bestuursbureau aangesteld, waarmee het Bestuur meer effectiviteit en efficiëntie in de uitvoering hoopt te realiseren. Binnen het Bestuur zal hiermee een afname van de werkdruk worden gerealiseerd.

7.7 Verantwoordingsorgaan

7.7.1 Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Conform de statuten van pensioenfondsen voor het Bakkersbedrijf doet het Verantwoordingsorgaan (VO) jaarlijks verslag van haar bevindingen.

Evenwichtige belangenafweging en adequate risicobeheersing

- Bij alle relevante beleidsbeslissingen heeft het bestuur een expliciete afweging gemaakt van de belangen van de afzonderlijke belangengroepen.
- Het bestuur verantwoordt in een dialoog met het VO en in het jaarverslag de risico's en het risicomanagement en hoe deze op een integere wijze wordt beheerd.

Bevindingen

- De risico's met betrekking tot de beleggingen zijn op orde.
- Het VO onderschrijft de rapportage van de RvT en deelt de bevindingen van de RvT over de risicohouding.
- In de notulen van de bestuursvergadering is niet altijd terug te vinden in welke mate en hoe de belangen van de deelnemers evenwichtig zijn afgewogen.

Oordeel

- Het VO oordeelt positief op het rapport van de RvT.
- Het zichtbaar maken van de manier waarop belangen bij relevante besluitvorming evenwichtig zijn afgewogen blijft een aandachtspunt.

Advies

Maak in de notulen duidelijk inzichtelijk op welke manier de evenwichtige belangen zijn gewaarborgd en zijn afgewogen.

Opdrachtaanvaarding

- Het bestuur van het fonds streeft er naar dat alle belanghebbenden zo veel mogelijk duidelijkheid krijgen over de doelstellingen, het ambitieniveau van de toeslagverlening en de risicohouding van de pensioenregeling die de sociale partners als opdracht in uitvoering aan het fonds geven.
- De besluiten zijn in overleg met de organen genomen en de resultaten zijn weergegeven in een haalbaarheidstoets, uitgelegd, besproken in dialoog met het VO en vastgelegd.

Bevindingen

- De haalbaarheidstoets bevindt zich binnen de afgesproken grenzen.
- Het resultaat stijgt van 81,9 naar 85,7%.

Oordeel

Het VO is positief over de ontwikkelingen.

Beleggingsbeleid

- Het bestuur gaat als een goed huisvader om met het belegde vermogen.
- Het bestuur borgt dat fiduciair- en vermogensbeheer gescheiden zijn en dat het bestuur in control is op alle processen, in het bijzonder op de kosten.
- Er is beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Bevindingen

- De rendementsontwikkeling was 1,0% hoger dan de benchmark.
- Het rendement op de beleggingen over het hele jaar was -24,11%.

Oordeel Het VO is van oordeel dat de marktomstandigheden afgelopen jaar extreem waren, waardoor reparatie aan de orde van de dag was. Het negatieve rendement werd voornamelijk veroorzaakt door de stijgende rente, waardoor er moest worden afgeschreven op obligaties. Vorig jaar was door ons al een waarschuwing afgegeven over de renteafdekking. Dit heeft ons ook in 2022 weer geld gekost.

Aanbeveling

Zorg voor een adequate rente-afdekking en beoordeel het ESG-beleid niet alleen op duurzaamheid maar ook op resultaat.

Communicatiebeleid

- Het communicatiebeleid wordt uitgevoerd volgens plan en het VO wordt hierbij voldoende betrokken.
- De website wordt goed onderhouden en is actueel.
- De deelnemers worden actief benaderd bij belangrijke onderwerpen.
- Het fonds communiceert in begrijpelijke taal met de deelnemers.

Bevindingen

- Er is een Strategisch Communicatiebeleid vanaf 2020.
- Er was een planning gemaakt van campagnes en mailingen voor 2022. Deze zijn allemaal uitgevoerd; de mailingen zijn echter niet allemaal bij de juiste deelnemersgroepen terecht gekomen.
- Het nieuwsbericht op de website over de indexatie van 1% bevatte deels onjuiste informatie. Dit is langere tijd op de site blijven staan, ook nadat de uitvoerder en het bestuur hiervan op de hoogte waren gebracht.

Over het communicatieplan NPS en het strategisch communicatiebeleid heeft het VO, zij het met enige aanvullingen, een positief advies afgegeven.

Oordeel

Het VO is van oordeel dat de communicatie met deelnemers beter moet en dat meer aandacht aan de website moet worden besteed om de in 2022 gemaakte fouten te voorkomen.

Aanbeveling

Nu en de komende jaren staat het fonds voor grote uitdagingen met het samengaan met Zoetwaren en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Dat betekent dat er veel gecommuniceerd moet en gaat worden. Geef aan de communicatie de aandacht en tijd die het nodig heeft, voorkom fouten en onduidelijkheid!

Herstelplan

Als het fonds reservetekorten heeft, dient het bestuur een herstelplan in. Het plan bevat maatregelen om kortingen te voorkomen, weer snel gezond te zijn en haar reserves op orde te hebben.

Bevindingen

- Het financiële herstel is in 2021 sterk verbeterd terwijl dit vorig jaar nog kritisch was. Met name de ontwikkeling van de rente droeg hieraan bij.
- Het verlenen van toeslag op korte en middellange termijn blijft echter nog steeds ver achter bij de doelstellingen van het fonds.
- Het opbouwpercentage loopt terug van 1,6% naar 1,3%.

Oordeel

- Het VO oordeelt dat het herstel van het fonds is verbeterd maar dat de achterstand ten opzichte van andere fondsen nog steeds erg groot is.
- Als er niet structureel iets verandert, versobert de pensioenregeling in de komende jaren door het teruglopen van het opbouwpercentage.

Aanbeveling

Het VO beveelt het bestuur aan om actief in overleg te treden met sociale partners over de kwaliteit van de pensioenregeling en de premiehoogte, zodat helder en duidelijk wordt of de regeling nog passend is bij de doelstellingen van het fonds in het waarborgen van een deugdelijke oudedagsvoorziening voor de deelnemers. Stel daarbij realistische grenzen vast voor de korte en de lange termijn.

Bestuurlijke principes/governance

- Het bestuur en de RvT leggen regelmatig verantwoording af over het gevoerde beleid, resp. het toezicht.
- Het bestuur heeft een transparante werkwijze en informeert het VO tijdig over relevante onderwerpen.
- Wet- en regelgeving worden consequent toegepast en het VO heeft voldoende invloed op het goed uitvoeren van haar verantwoordelijkheden.
- Het bestuur communiceert helder met de belanghebbenden.
- De rol van het VO wordt gerespecteerd.

Bevindingen

- Einde 2021 was al gesignaleerd dat de verhoudingen tussen het VO en bestuur zodanig verslechterden dat interventie nodig was. Op voorstel van de RvT is begin 2022 een verbetertraject gestart onder externe begeleiding. Allereerst zijn er bijeenkomsten gehouden met ieder van de drie organen apart. Vervolgens zijn in juni en september twee gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd. Tijdens die sessies zijn harde noten gekraakt en zijn verbeterafspraken gemaakt.
- Gestart is met gezamenlijke themasessies, waarbij ook aandacht is voor de sociale component. Na de covid-periode was ook daar een inhaalslag gewenst. Afgesproken is ook dat VO-leden als toehoorder bestuursvergaderingen kunnen bijwonen, mits de fysieke ruimte dat toelaat.
- Binnen het VO is de samenstelling veranderd. Voorzitter en secretaris hebben hun functie ter beschikking gesteld en de rollen zijn opnieuw ingevuld. Een VO-lid namens de gepensioneerden is door de benoemende organisatie vanwege externe redenen teruggetrokken. Het traject om te komen tot invulling van de ontstane vacature loopt nog.
- Het VO is veelvuldiger bij elkaar gekomen dan in voorgaande jaren, mede door het verbetertraject en de gezamenlijke themadagen.
- Het VO heeft eind 2022, voor het eerst sinds het aantreden van drie nieuwe leden eind 2020, een zelfevaluatie uitgevoerd.

Een en ander heeft geresulteerd in concrete afspraken over verbetering van de communicatie en uitwisseling van stukken. Daarnaast is, met name onder sturing van het bestuur, het governance herstelplan uitgewerkt en uitgebreid met een inzichtelijk tijdpad waarin is aangegeven wanneer welk orgaan aan zet is, met name waar het gaat om de overgang naar de nieuwe pensioenregeling en het samengaan met Bpf Zoetwaren. Binnen het bestuur zijn bovendien afspraken gemaakt die waarborgen dat bij onderwerpen steeds duidelijk is welke (formele) rol het VO eventueel heeft in de besluitvorming. Het governance herstelplan zal ieder kwartaal door de leden van alle drie de organen worden geëvalueerd.

Oordeel

Het heeft veel moeite gekost om de weg naar elkaar toe weer te vinden. Het VO waardeert de nieuwe openheid en de ruime mate waarin informatie door het bestuur ter beschikking wordt gesteld. Het zal nog enige tijd nemen voordat een nieuwe werkwijze echt zal zijn ingesleten. Met name de nieuwe rolopvatting van bestuur en RvT krijgen zichtbaar en merkbaar vorm. Het VO heeft naar aanleiding van de in de zelfevaluatie gesignaleerde punten nog werk te verzetten.

Aanbeveling

Er is inmiddels meer informatie beschikbaar gekomen en gedeeld over de samenwerking met Bpf Zoetwaren. Probeer adviesaanvragen nog concreter vorm te geven, zodat voor het VO de informatie duidelijk is en zij zich een goed oordeel kan vormen alvorens advies uit te brengen.

Uitvoering, kosten en beloningsbeleid

- Bij de uitvoering van de administratie staat kwaliteit voorop, de kosten dienen marktconform te zijn.
- In het bestuursverslag verantwoordt het bestuur op transparante wijze de kosten.
- Het beloningsbeleid dient marktconform te zijn en in evenwicht met de te leveren inspanningen.

Bevindingen

- De uitvoeringskosten liggen rond het gemiddelde in de pensioensector.
- De extra werkzaamheden ten behoeve van het fusietraject kosten helaas meer tijd en dus geld dan voorzien. Ook de voorbereidingen voor de invoering van de Wtp betekenen een forse financiële investering.
- Het bestuur heeft een duidelijke keuze gemaakt tot het inrichten van een bestuursbureau.

Het VO heeft de werkdruk van enkele bestuursleden onderkend en op de in het beloningsbeleid 2023 voorgedragen verhoging een positief advies afgegeven, zij het onder het voorbehoud dat deze verhoging tijdelijk is en op 1 juli 2023 weer genormaliseerd moet zijn.

Op de in de adviesaanvraag voorgestelde verhoging voor beide voorzitters heeft het VO weloverwogen en onderbouwd negatief geadviseerd.

Oordeel

Door alle werkzaamheden in het kader van de Wtp en fusie zien we de kosten per deelnemer oplopen met bijna 10%.

Aanbeveling

We roepen het bestuur op de kosten te monitoren en te waken voor het verder oplopen ervan.

Premie- en toeslagbeleid

- De premie voor de regeling is kostendekkend en stabiel.
- De rendementen zouden moeten leiden tot een waardevast pensioen voor de deelnemers op korte en lange termijn.
- Bij de besluitvorming van het bestuur moet aantoonbaar blijken dat de belangen van alle deelnemers evenwichtig worden afgewogen, bijvoorbeeld middels maatmens berekeningen.
- De premiedekkingsgraad moet acceptabel en stabiel zijn en er is beleid over de hoogte van de premie tijdens de herstelperiode van het fonds.
- De betrokkenheid van het VO wordt bevorderd en de adviesaanvragen voldoen aan de uitgangspunten van het VO.

Bevindingen

- De premie is kostendekkend maar heeft in 2022 niet bijgedragen aan herstel.
- De pensioenopbouw is verlaagd naar 1,3%.
- De premie voor de excedentregeling is door vaststelling van de solvabiliteitstoeslag verlaagd.
- Het bestuur heeft de aanbevelingen van het VO betreffend een 100% kostendekkende excedentregeling overgenomen.
- Premie en haalbaarheidstoets zijn door bestuur en actuaris naar tevredenheid uitgelegd.
- De gestegen rente heeft eind 2022 een positieve draai aan de te lage premiedekkingsgraad gegeven.
- Al sinds 2008 is er geen toeslag meer verleend. De achterstand is sindsdien inmiddels opgelopen tot ongeveer 30%. Het Verantwoordingsorgaan spreekt haar zorg uit over dit grote verlies aan opbouw en koopkracht.
- Het gehele premieproces is door toedoen van sociale partners traag verlopen.
- De tweede termijn van de in totaal 3 termijnen van de toegezegde premieverhoging van totaal 3,3% is dit jaar geëffectueerd.

Het VO heeft een positief advies afgegeven op de adviesaanvraag Premie en premiecomponenten 2023. In de adviesaanvraag Toeslagverlening 2023 kon het VO zich niet vinden in het door het bestuur gepresenteerde voornemen. Zij heeft hierop een negatief advies afgegeven.

Oordeel

De premie is niet toereikend. De premiedekkingsgraad is reeds langdurig te laag en draagt niet bij aan een gezonde evenwichtige situatie. Sociale partners hollen het pensioen uit omdat met de lage beschikbare premie minder pensioen kan worden opgebouwd. Het VO vindt dit zorgelijk en teleurstellend. Gelukkig heeft de gestegen rente eind 2022 geleid tot een positieve kentering.

Toekomst

Het pensioenfonds heeft een heldere en realistische visie en heeft deze vertaald in duidelijke strategische doelen, waarbij schaalgrootte en de (on)zekerheden van alle deelnemers een belangrijke rol spelen, om een goede indruk te krijgen van de toekomstbestendigheid.

Bevindingen

- Ten opzichte van het jaarverslag 2021 zijn er verbeteringen zichtbaar en zijn projecten gestart om de samenwerking met Bpf Zoetwaren vorm te geven. Doelstellingen zijn inzichtelijk gemaakt.
- De samenwerking tussen het Bestuur, Raad van Toezicht en het VO is verbeterd. Dit gaat helpen om samen vooruit te kijken naar de toekomst.
- Het Bestuur geeft aan in 2022 actie te hebben ondernomen om nog andere fondsen te interesseren om te komen tot een gezamenlijk pensioenfonds. Dit heeft nog niet geleid tot concrete resultaten.
- Er zijn diverse themadagen gepland en georganiseerd met Bpf Zoetwaren om de samenwerking aan te gaan.
- Er is nog veel onduidelijkheid over de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierdoor is de geplande overgangsdatum voor ons fonds met een jaar verschoven naar 1 januari 2025.

Oordeel

Het VO maakt zich zorgen over het tijdpad voor het samengaan met Bpf Zoetwaren. Er is inmiddels een duidelijkere planning gemaakt en gedeeld zodat de vorderingen zichtbaar zijn. De onzekerheid over het nieuwe pensioenstelsel kan de planning en gestelde doelen echter in gevaar brengen.

Tot slot

De relatie tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar verbeterd. Door de met het governance herstelplan ingeslagen weg constateren we een toegenomen betrokkenheid tussen de verschillende organen. We zijn dan ook blij met de verbeteringen die het afgelopen jaar zijn bereikt en hebben vertrouwen in de toekomst.

7.7.2 Reactie Bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur bedankt het Verantwoordingsorgaan voor haar inzet en inbreng in het afgelopen jaar en is verheugd over het herstel van vertrouwen tussen de fondsorganen. Zij heeft dan ook de verwachting dat de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in goede afstemming en harmonie met respect voor ieders rol kan plaats vinden waarbij de belangen van de deelnemers opnieuw centraal staan.

Het bestuur heeft het Verantwoordingsorgaan een nadere toelichting gegeven op het renteafdeckingsbeleid, hetgeen zich niet richt op een rendementsoogpunt maar op het afdekken van de rentegevoeligheid van pensioenverplichtingen.

7.8 Informatie vanuit toezicht van DNB en AFM

De vermogenspositie is zodanig dat een herstelplan van toepassing is. DNB heeft xx mei 2023 ingestemd met het ingediende geactualiseerde herstelplan.

De AFM houdt toezicht uit hoofde van de Pensioenwet. De AFM heeft tot taak toezicht te houden op het gedrag van pensioenuitvoerders. Het toezicht omvat met name de communicatie van pensioenfondsen en de wettelijk verplichte informatieverstrekking, alsmede de zorgplicht bij individuele pensioenopbouw op beleggingsbasis.

Het houden van toezicht op de zorgplicht bij premieovereenkomsten heeft tot doel de (gewezen) deelnemer tegen te risicovolle beleggingsbeslissingen te beschermen. Kort gezegd moeten beleggingsrisico's worden beheerst, gegeven de naderende pensioendatum.

Er heeft in 2022 geen regulier relatiegesprek plaatsgevonden met DNB. Wel heeft er een gesprek met DNB plaatsgevonden naar aanleiding van een uitgevoerd onderzoek 'operationele wendbaarheid'. Dit onderzoek van DNB richtte zich met name op de vraag of het pensioenfonds in voldoende mate toegerust is op de aanstaande overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Naar aanleiding van dit onderzoek is het Bestuur periodiek in gesprek met DNB over de voortgang van het project om over te gaan op het nieuwe pensioenstelsel.

De AFM heeft in 2022 een informatieuitvraag gedaan naar inzichten in de markt voor tweedepijlerpensioen.

De toezichthouder heeft het pensioenfonds in 2022 geen dwangsommen en boetes opgelegd of aanwijzingen verstrekt. Verder heeft de toezichthouder in 2022 geen bewindvoerder bij het pensioenfonds aangesteld.

7.9 Deskundigheids- en integriteitstoets en opleiding

In het beleidsdocument 'Geschikt Pensioenfondsbestuur' is de geschiktheid van de Bestuursleden en het beleid voor handhaving van deze geschiktheid uitgewerkt.

Aan de hand van een geactualiseerd deskundigheidsplan, de geschiktheidsmatrix en gevolgde opleidingen bekijkt het Bestuur periodiek in hoeverre het Bestuur als geheel, maar ook de individuele Bestuursleden, voldoen aan de te stellen eisen aan een geschikt pensioenfondsbestuurder. Het Bestuur is zich ervan bewust dat op dit punt sprake dient te zijn van permanente educatie. Het beleidsdocument wordt periodiek up-to-date gehouden.

7.10 Gedragscode

Met ingang van 1 januari 2022 is Compliance-i-Consultancy (CiC) als compliance officer en privacy officer aangesteld. De gedragscodeverklaringen over 2022 zijn door alle verbonden personen ondertekend. In de Bestuursvergadering van 24 maart 2023 is de rapportage gedragscode over 2022 gepresenteerd en vastgesteld. Er zijn hierbij enkele zaken onder de aandacht gebracht middels een advies of aandachtspunt:

- *Het advies van CiC is om een geschenk te melden via de CiC-portal. Compliance monitort dan of meerdere relatiegeschenken van één persoon, bedrijf of instelling niet boven de (samengestelde) waarde uitkomen zoals weergegeven in de gedragscode van het fonds.*
- *De SIRA is afgelopen jaar grondig herijkt. Voor 2022 is dit proces nog bezig.*
- *Er heeft over 2022 geen training, opleiding en awareness plaatsgevonden met betrekking tot integriteit. CiC adviseert om hier voor 2023 aandacht aan te besteden, dit kan ook in de vorm van e-Learning.*
- *Samenwerking tussen VO en Bestuur was tot en met 2022 niet optimaal, inmiddels zijn grote stappen in de goede richting gezet (governance herstelplan). Compliance heeft een nulmeting uitgevoerd naar aanleiding van de compliancedocumentatie van het fonds. En in 2023 wordt een nieuw bestuursbureau vormgegeven, wat raakt aan de governance van het fonds.*
- *Er was in 2022 een lopend onderzoek van DNB naar aanleiding van operationele wendbaarheid.*
- *De kritische uitbestedingsrelaties zijn geïdentificeerd op basis van een cyberimpactanalyse, dit zijn NN IP, TKP en The Bank of New York Mellon. CiC adviseert om bij deze uitbestedingsrelaties te toetsen of haar risicomanagementcyclus gericht op informatiebeveiliging voldoende effectief is en hoe weerbaar de organisatie is tegen cyberaanvallen.*

In 2022 heeft de compliance officer documentrevisie gedaan op onder meer de Gedragscode en het Integriteitsbeleid en is bijgedragen aan een herijking van de SIRA.

Het Bestuur neemt de meegegeven adviezen ter harte en de aandachtspunten zijn onderkend door het Bestuur.

7.11 Organisatie en uitvoering

De uitvoering ten behoeve van het pensioenfonds is in 2022 uitbesteed aan TKP Pensioen (onderdeel van Aegon Nederland NV), Bank of New York Mellon, NN Investment Partners.

De uitvoering omvat het administreren van pensioenen, vermogensbeheer, Bestuursondersteuning en de integrale advisering van het pensioenfonds inzake het beleid op communicatie-, juridisch, fiscaal, actuariel en beleggingsterrein.

Sprenkels is adviserend actuaire van het pensioenfonds. Het Bestuur maakt gebruik van de diensten van Ortec Finance als externe oversight manager. Ortec Finance ondersteunt het Bestuur in het risicomanagement en het toezicht op de uitbesteede werkzaamheden. Besluitvorming over het beleid vindt plaats door het Bestuur.

NN Investment Partners treedt op als fiduciair manager. Als custodian is Bank of New York Mellon aangesteld. Het Bestuur monitort de uitvoering op basis van periodieke rapportages van de uitvoeringsorganisatie over de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de overeengekomen Service Level Agreement. Tevens ontvangt het pensioenfonds jaarlijks een ISAE 3402 type II-rapport van de uitvoeringsorganisaties, die door een externe accountant zijn gecertificeerd en van TKP wordt een 'In Control Statement' ontvangen. Reguliere rapportages en voorstellen van Sprenkels, NN Investment Partners en TKP worden tevens beoordeeld door de externe oversight manager.

7.12 Statutenwijziging

In 2022 zijn de statuten eenmaal aangepast. De aanpassing die per 2 juni 2022 is geëffectueerd had betrekking op de wijziging inzake de eisen voor kandidaatstellingen voor een bestuursfunctie namens de pensioengerechtigden. In dit kader is de eis losgelaten dat een individuele kandidaat minimaal 25 steunbetuigingen moest overleggen van stemgerechtigde leden.

8 Verwachte gang van zaken

In het afgelopen jaar kwam het fonds voor uiteenlopende onderwerpen en uitdagingen te staan. Belangrijke ontwikkelingen waren uiteraard de gevolgen van de inval van Rusland in Oekraïne, de hoge inflatie, de projecten inzake het nieuwe pensioenstelsel en het samengaan met Bpf Zoetwaren en de mogelijkheid om na een lange periode weer de pensioenen te kunnen verhogen.

In 2023 zijn tot op heden de prijzen voor grondstoffen en energie gelukkig weer enigszins genormaliseerd, maar het Bestuur houdt de ontwikkelingen rondom de oorlog in Oekraïne nauwlettend in de gaten om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op eventuele verdere gevolgen die deze oorlog met zich mee kan brengen.

De economische omstandigheden zijn onzeker. Het Bestuur heeft maatregelen genomen om de risico's te beperken en hoopt dat de financiële situatie van het fonds in 2023 verder verbetert, zodat per 1 januari 2025 op een zo gunstig mogelijke wijze voor onze deelnemers overgegaan kan worden op het nieuwe pensioenstelsel. De voorbereidingen voor het nieuwe stelsel zijn in volle gang en er worden al diverse besluiten voorbereid door het Bestuur. Het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht worden in dit proces nauw betrokken. Zij moeten namelijk in het najaar van 2023 het Bestuur adviseren dan wel de voorgenomen besluiten van het Bestuur goedkeuren. We moeten rekening houden met de effecten voor iedereen, jong en oud. We willen en mogen niemand tekort doen. Dus moeten we zoeken naar de juiste balans. Deze evenwichtige belangenafweging bereiden we voor door in 2023 met de fondsorganen heldere beleidskaders af te spreken waarin vastgelegd wordt op welke wijze de belangenafweging zal worden gemaakt. In 2023 (en 2024) zal het Bestuur in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel en het samengaan met Bpf Zoetwaren extra gaan inzetten op zo goed en helder mogelijke communicatie aan alle (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers. Het Bestuur vindt het belangrijk dat over dergelijke grote en ingrijpende veranderingen goed en helder gecommuniceerd wordt.

Voor wat betreft de verbeterde samenwerking en het ingezette herstel van vertrouwen tussen de fondsorganen, geeft het Bestuur aan de ingezette weg en de inzet van alle fondsorganen zeer te waarderen. Op dit vlak zal het Bestuur in 2023 dan ook hoog blijven inzetten, per slot van rekening willen we met elkaar een zo goed mogelijk pensioen realiseren voor onze deelnemers. Een goede onderlinge samenwerking en vertrouwen in elkaar is daarbij onontbeerlijk.

Groningen, 15 juni 2023

Bestuur

R. Barnhoorn
C.M.W. Bongers
R. Dik
W. Kannegieter
P. Mannaert
J.G.M. van Ophem
C.H. Smits-Van Beijeren Bergen en Henegouwen
M.W. van Straten
C.P.M. Teunissen
S.E.M. Verhoef

Raad van Toezicht

F. F. Albrecht
M.J.M. Hendriks
W.J.J. Ong

Jaarrekening

9 Jaarrekening

9.1 Balans per 31 december 2022

(bedragen x € 1.000)		31-12-2022		31-12-2021
	Ref.			
ACTIVA				
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1			
Vastgoedbeleggingen		253.785	245.915	
Aandelen		1.139.792	1.803.954	
Vastrentende waarden		2.466.814	3.022.284	
Derivaten		62.346	18.676	
Overige beleggingen		25.650	89.887	
		3.948.387		5.180.716
Vorderingen en overlopende activa	2	22.467		17.373
Overige activa	3	9.060		8.973
TOTAAL ACTIVA		3.979.914		5.207.062
PASSIVA				
Stichtingskapitaal en reserves	4	424.407		150.266
Technische voorzieningen				
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	5	3.435.191		4.947.917
Derivaten	6	93.663		100.484
Overige schulden en overlopende passiva	7	26.653		8.395
TOTAAL PASSIVA		3.979.914		5.207.062

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

9.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2022	2021
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	8	106.264	98.297
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	9	-1.225.872	180.374
Overige baten	10	4	15
TOTAAL BATEN		-1.119.604	278.686
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	11	95.303	93.869
Pensioenuitvoeringskosten	12	9.290	8.349
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	13		
Pensioenopbouw		102.371	106.674
Toeslagverlening		33.866	0
Korting van aanspraken en rechten		0	0
Rentetoevoeging		-23.937	-28.299
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-98.270	-95.193
Wijziging marktrente		-1.550.051	-357.703
Wijziging actuariële grondslagen		31.983	-111
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-12.859	3.796
Overige mutaties		4.171	3.599
		-1.512.726	-367.237
Saldo overdrachten van rechten	14	13.624	-3.213
Overige lasten	15	764	-213
TOTAAL LASTEN		-1.393.745	-268.445
Saldo van baten en lasten		274.141	547.131
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Algemene reserve		274.141	547.131
Totaal saldo van baten en lasten		274.141	547.131

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

9.3 Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2022		2021	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangsten				
Premies	100.475		98.719	
Inkomende waardeoverdrachten	9.736		10.926	
Overig ontvangsten	0		15	
		110.211		109.660
Uitgaven				
Pensioenuitkeringen	-95.060		-94.587	
Uitgaande waardeoverdrachten	-23.360		-7.713	
Pensioenuitvoeringskosten	-9.332		-8.236	
Overig uitgaven	-34		-213	
		-127.786		-110.749
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-17.575		-1.089
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Ontvangsten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen *	5.570.216		5.442.315	
Directe beleggingsopbrengsten	64.446		67.118	
		5.634.662		5.509.433
Uitgaven				
Aankopen beleggingen	-5.690.667		-5.448.978	
Kosten vermogensbeheer	-6.497		-5.286	
		-5.697.164		-5.454.264
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-62.502		55.169
Nettokasstroom		-80.077		54.080
Koers-/omrekenverschillen				
Mutatie liquide middelen		-80.077		54.080
Liquide middelen per 1 januari		130.737		76.657
Liquide middelen per 31 december		50.660		130.737
Mutatie liquide middelen **		-80.077		54.080

*De verkopen en aflossingen van beleggingen sluiten niet aan met het verloopoverzicht van de beleggingen in de jaarrekening door mutaties die niet als aan- of verkoop aan te merken zijn. Het betreft met name cashafwikkeling van derivaten waar € 35,1 miljoen mee gemoeid is (2021: € 64 miljoen).

** De liquide middelen bestaan uit de overige activa en de liquide middelen zoals gepresenteerd onder de verschillende beleggingscategorieën.

9.4 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair en feitelijk gevestigd aan Europaweg 27 te Groningen. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41149725.

Doelstelling van het pensioenfonds is het verlenen van pensioenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden met inachtneming van de statuten en reglementen. Het pensioenfonds probeert dit doel te bereiken door premies te innen bij de aangesloten ondernemingen. De gelden worden belegd en beheerd en het pensioenfonds doet daaruit uitkeringen bij ouderdom en overlijden.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn RJ 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 15 juni 2023 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in euro's x 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern'-uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 December 2022	Gemiddeld 2022	31 December 2021	Gemiddeld 2021
USD	1,0673	1,1022	1,1372	1,1804
GBP	0,8872	0,8634	0,8396	0,8674
JPY	140,8183	135,8863	130,9543	128,6398

Vergelijking met vorig boekjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Ultimo 2022 is een aantal grondslagwijzigingen ten bedrage van € 31.983 doorgevoerd waarvan het totale effect op de dekkingsgraad -0,9%-punt is.

- Overstap van Prognosetafel AG2020 naar Prognosetafel AG2022. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 28.895 duizend. Het effect hiervan op de dekkingsgraad is 0,8%-punt negatief.

- Overstap van ervaringssterftecorrectie 2020 naar ervaringssterftecorrectie 2022. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.837 duizend en heeft een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.
- Overstap van de fondsspecifieke partnerfrequentie 2020 inclusief samenwonend naar CBS 2022 inclusief samenwonend. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1 duizend en heeft een negatief effect de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap van een wezenopslag op onbepaald partnerpensioen van 0,48% naar 0,45%. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 124 duizend en een bijbehorende effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap naar nieuw opbouwpercentage 1,35% (was 1,30%) dat aangehouden wordt voor de bepaling van de schadereserve voor arbeidsongeschikten. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1.544 duizend en heeft een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt negatief.
- Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten: de contante waarde van de vrijgestelde (toekomstige) pensioenopbouw is voor 100% in de technische voorziening opgenomen. Ten behoeve van het inlooprisico (wachtijd voor WIA-uitkering 2 jaar) wordt een opslag ter grootte van 7,3% van de actuariële koopsom voor de pensioenopbouw in het boekjaar en het voorgaande boekjaar opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen (2021: 4,8%). Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.322 duizend en een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Hierbij wordt steeds gebruikgemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en negatieve derivaten te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. De reële dekkingsgraad wordt berekend als de dekkingsgraad gedeeld door de Toekomstbestendige Indexatie grens (TBI-grens).

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers, gecorrigeerd voor de kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds vormt, blijken op grond van artikel 2: 373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (ultimate forward rate). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de ultimate forward rentecurve, zoals gepubliceerd door DNB.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het Bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-antecondities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdend met een gemiddelde looptijd van de uitkeringen van 19,9 jaar (2021: 22,3 jaar).
- Overlevingstafels, te weten de prognosetafels AG2022 (2021: AG2020) met ervaringssterfte op basis van fondsspecifieke correctiefactoren ES2022 (2021: met ervaringssterfte op basis van fondsspecifieke correctiefactoren ES2020).
- Partnerfrequentie, CBS 2022 inclusief samenwonend (2021: CBS 2020 inclusief samenwonend).
- (On)bepaald partnersysteem.
Voor partnerpensioen is aangenomen dat de vrouwelijke partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en de mannelijke partner 2 jaar ouder dan de verzekerde vrouw (2021: idem)
- Kostenopslag ter grootte van 2,7% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten (2021: idem).
- Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen: 0,45% (2021: 0,48%) van de voorziening van uitgesteld partnerpensioen bij uitgesteld ouderdompensioen.
- Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten: de contante waarde van de vrijgestelde (toekomstige) pensioenopbouw is voor 100% in de technische voorziening opgenomen. Ten behoeve van het inlooprisico (wachttijd voor WIA-uitkering 2 jaar) wordt een opslag ter grootte van 7,3% van de actuariële koopsom voor de pensioenopbouw in het boekjaar en het voorgaande boekjaar opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen (2021: 4,8%).
- Voorziening in verband met niet-opgevraagde pensioenen: de berekende voorziening vermenigvuldigd met de kans dat het bedrag alsnog wordt opgevraagd. Deze kans is voor leeftijden tot de actuele pensioenrichtleeftijd 100%, op de actuele pensioenrichtleeftijd 50% en vervolgens per jaar met 10% aflopend naar 0% (2021: idem). Voor niet opgevraagd nabestaandenpensioen dient voor pensioenrichtleeftijd ingangslleeftijd gelezen te worden.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. De ambtshalve opgelegde premies waartegenover geen opbouw staat zijn uit het resultaat geëlimineerd. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Eventuele opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en indirecte kosten vermogensbeheer e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar zowel de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers als de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan onder voorwaarden binnen een periode van 5 jaar worden ingehaald.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,486% (2021: -0,533%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen in het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten. De liquide middelen in het kasstroomoverzicht zijn zowel de liquide middelen verantwoord onder "Overige activa" als de liquide middelen verantwoord onder "Beleggingen". De kasstromen uit directe beleggingsopbrengsten onder beleggingsactiviteiten zijn inclusief de derivatentransacties.

9.5 Toelichting op de balans per 31 december 2022

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vastgoedbeleggingen	253.785	245.915
Aandelen	1.139.792	1.803.954
Vastrentende waarden	2.466.814	3.022.284
Derivaten	62.346	18.676
Overige beleggingen	25.650	89.887
Totaal	3.948.387	5.180.716

(bedragen x € 1.000)	Vastgoedbeleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	245.915	1.803.954	3.022.284	-81.808	89.887	5.080.232
Aankopen	22.119	584.666	3.730.557	992.295	361.030	5.690.667
Verkopen	-22.151	-1.069.582	-3.823.817	-259.086	-387.870	-5.562.506
Herwaardering	7.941	-163.905	-444.345	-683.527	-8	-1.283.844
Overige mutaties	-39	-15.341	-17.865	809	-37.389	-69.825
Stand per 31 december 2022	253.785	1.139.792	2.466.814	-31.317	25.650	3.854.724
Schuldpositie derivaten (credit)						93.663
Totaal						3.948.387

(bedragen x € 1.000)	Vastgoedbeleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	99.176	1.528.696	3.268.569	-187	19.203	4.915.457
Aankopen	157.856	2.405.009	2.401.437	245.266	239.410	5.448.978
Verkopen	-36.455	-2.528.596	-2.570.890	-57.473	-211.430	-5.404.844
Herwaardering	25.511	397.183	-63.361	-272.753	0	86.580
Overige mutaties	-173	1.662	-13.471	3.339	42.704	34.061
Stand per 31 december 2021	245.915	1.803.954	3.022.284	-81.808	89.887	5.080.232
Schuldpositie derivaten (credit)						100.484
Totaal						5.180.716

Vastgoedbeleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	253.707	245.769
Vorderingen	78	146
Totaal	253.785	245.915

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
CBRE Dutch Residential Fund IV	83.242	32,8%	77.849	31,7%
CBRE Pan European Core Fund	63.335	25,0%	55.676	22,6%
Prime Property Fund LLC	43.362	17,1%	34.984	14,2%
Invesco Core Real Estate USA	45.698	18,0%	36.063	14,7%
Totaal	235.637	92,8%	204.572	83,2%

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Beusgenoteerde aandelen	902.755	1.601.943
Private equity	231.294	193.627
Vorderingen	5.743	8.384
Totaal	1.139.792	1.803.954

Het pensioenfonds belegt niet in de aangesloten ondernemingen.

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Overheidsobligaties	710.943	967.840
Bedrijfsobligaties	338.308	372.813
Hypotheken	446.259	549.073
Overige obligaties	4.959	3.808
Private loans	47.149	149.297
Geldmarktfondsen	891.641	934.664
Vorderingen	11.605	12.912
Liquide middelen	15.950	31.877
Totaal	2.466.814	3.022.284

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Duitsland staatsobligaties	119.941	4,9%	254.918	8,4%
Nederland staatsobligaties	252.911	10,3%	350.467	11,6%
AEGON NV	315.140	12,8%	386.522	12,8%
ASR Nederland NV	131.324	5,3%	162.551	5,4%
Totaal	819.316	33,2%	1.154.458	38,2%

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Rentederivaten	40.721	12.439
Valutaderivaten	19.545	2.585
Overige derivaten	678	312
Vorderingen	1.402	3.340
Totaal	62.346	18.676

Voor rentederivaten met een positieve waarde zijn zekerheden ontvangen voor € 18,6 miljoen. (2021: voor rentederivaten met een negatieve waarde per 31 december 2021 zijn zekerheden gesteld voor een bedrag van € 8,2 miljoen). De derivatenpositie wordt nader toegelicht in de risicoparagraaf van deze jaarrekening.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	25.650	89.887
Totaal	25.650	89.887

Securities lending

Sinds 2022 neemt het fonds weer deel aan securities lending. Ultimo 2022 heeft het fonds voor € 180,9 miljoen (€ 171,4 miljoen nominale waarde) aan stukken uitgeleend. Het daarvoor ontvangen onderpand bedraagt € 188,0 miljoen. In 2021 zijn geen stukken uitgeleend.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

In de wijze waarop de waardering tot stand is gekomen kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Directe marktnotering	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen	Totaal
Vastgoedbeleggingen	14.657	0	239.128	253.785
Aandelen	908.498	0	231.294	1.139.792
Vastrentende waarden	1.754.851	711.963	0	2.466.814
Derivaten	0	-31.317	0	-31.317
Overige beleggingen	25.650	0	0	25.650
Stand per 31 december 2022	2.703.656	680.646	470.422	3.854.724

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

(bedragen x € 1.000)	Directe marktnotering	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen	Totaal
Vastgoedbeleggingen	37.519	0	208.396	245.915
Aandelen	1.610.327	0	193.627	1.803.954
Vastrentende waarden	2.077.205	945.079	0	3.022.284
Derivaten	0	-81.808	0	-81.808
Overige beleggingen	89.887	0	0	89.887
Stand per 31 december 2021	3.814.938	863.271	402.023	5.080.232

2. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	8	2
Vorderingen op werkgevers	22.354	17.342
Overige vorderingen en overlopende activa	105	29
Totaal	22.467	17.373

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Specificatie Vorderingen op werkgevers	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op werkgevers	23.291	17.552
Voorziening dubieuze debiteuren	-937	-210
Totaal	22.354	17.342

3. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	9.060	8.973
Totaal	9.060	8.973

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Kredietfaciliteiten zijn niet van toepassing.

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

(bedragen x € 1.000)	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2021	-396.865
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	547.131
Stand per 31 december 2021	150.266
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	274.141
Stand per 31 december 2022	424.407

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Feitelijke dekkingsgraad	112,4%	103,0%
Reële dekkingsgraad	81,2%	78,7%
Beleidsdekkingsgraad	109,0%	98,2%

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de (nominale) dekkingsgraden naar de meest actuele inzichten over de laatste 12 maanden.

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de Toekomstbestendige Indexatiegrens (TBI-grens).

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de paragraaf risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	
Stichtingskapitaal en reserves	424.407	112,4%
Minimaal vereist eigen vermogen	146.094	104,3%
Vereist eigen vermogen	595.114	117,3%

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan als gevolg hiervan worden gekarakteriseerd als reservetekort. De certificerend actuaire beschouwt de positie van het vermogen als onvoldoende.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van het fonds is per eind 2021 lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2%. Eind maart 2022 is een actualisering van het herstelplan ingediend bij DNB naar de situatie per 31 december 2021. Volgens de prognose van de dekkingsgraad in het herstelplan was de actuele dekkingsgraad per 31 december 2022 geschat op 105,9%. De actuele dekkingsgraad per 31 december 2022 is met 112,4% hoger dan dit percentage. De actuele dekkingsgraad is hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%, maar lager dan de vereiste dekkingsgraad van 117,3%. Het fonds bevindt zich daarmee in een situatie van reservetekort.

Eind maart 2023 heeft het pensioenfonds op grond van artikel 139, lid 1 van de Pensioenwet een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan is de verwachte actuele dekkingsgraad eind 2023 gelijk aan 114,9%. Op 23 mei 2023 heeft DNB ingestemd met het ingediende herstelplan.

Op basis van dit geactualiseerd herstelplan zal ultimo 2027 de beleidsdekkingsgraad hersteld zijn tot de vereiste dekkingsgraad en zal het pensioenfonds dan geen reservetekort meer hebben. Dit is binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar. De stijging van de (beleids)dekkingsgraad tussen ultimo 2022 en ultimo 2027 is met

name het gevolg van de verwachte overrendementen.

Op grond van het financieel toetsingskader moet een pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren en moet het pensioenfonds laten zien dat het afgesproken premiebeleid reëel en haalbaar is, alsook dat het pensioenfonds een voldoende herstelkracht heeft vanuit het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Op 27 juni 2022 heeft het pensioenfonds een haalbaarheidstoets ingediend bij DNB. De uitkomsten van deze toets zijn getoetst aan de risicohouding op lange termijn. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets voldoen aan de door het pensioenfonds opgestelde beleidsgrenzen.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het positief saldo van de staat van baten en lasten van € 274.141 over 2022 is toegevoegd aan de algemene reserve.

5. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	3.435.191	4.947.917
Totaal	3.435.191	4.947.917

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Stand per 1 januari	4.947.917	5.315.154
Pensioenopbouw	102.371	106.674
Toeslagverlening	33.866	0
Rentetoevoeging	-23.937	-28.299
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-98.270	-95.193
Wijziging markttrente	-1.550.051	-357.703
Wijziging actuariële grondslagen	31.983	-111
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-12.859	3.796
Overige mutaties	4.171	3.599
Stand per 31 december	3.435.191	4.947.917

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,486% (2021: -0,533), op basis van de éénjaarsrente van de RTS aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele RTS. Het effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging markttrente.

De gemiddelde rente waarop de pensioenverplichtingen is gebaseerd is als volgt:

	Rentepercentage per 31 december
2020	0,25
2021	0,59
2022	2,50

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten

worden herzien.

Ultimo 2022 zijn een aantal grondslagwijzigingen t.b.v. € 31.983 doorgevoerd waarvan het totale effect op de dekkingsgraad -0,9%-punt is.

- Overstap van Prognosetafel AG2020 naar Prognosetafel AG2022. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 28.895 duizend. Het effect hiervan op de dekkingsgraad is 0,8%-punt negatief.
- Overstap van ervaringssterftecorrectie 2020 naar ervaringssterftecorrectie 2022. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.837 duizend en heeft een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.
- Overstap van de fondsspecifieke partnerfrequentie 2020 inclusief samenwonend naar CBS 2022 inclusief samenwonend. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1 duizend en heeft een negatief effect de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap van een wezenopslag op onbepaald partnerpensioen van 0,48% naar 0,45%. Dit leidt tot een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met € 124 duizend en een bijbehorende effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.
- Overstap naar nieuw opbouwpercentage 1,35% (was 1,30%) dat aangehouden wordt voor de bepaling van de schadereserve voor arbeidsongeschikten. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1.544 duizend en heeft een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt negatief.
- Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten: de contante waarde van de vrijgestelde (toekomstige) pensioenopbouw is voor 100% in de technische voorziening opgenomen. Ten behoeve van het inlooprisico (wachttijd voor WIA-uitkering 2 jaar) wordt een opslag ter grootte van 7,3% van de actuariële koopsom voor de pensioenopbouw in het boekjaar en het voorgaande boekjaar opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen (2021: 4,8%). Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.322 duizend en een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Toevoeging aan de technische voorziening	10.080	10.037
Onttrekking aan de technische voorziening	-22.939	-6.241
Totaal	-12.859	3.796

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	-2.289	-4.314
- Arbeidsongeschiktheid	6.046	8.543
- Mutaties	414	-630
Totaal	4.171	3.599

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieve deelnemers	1.244.502	34.526	1.950.655	34.046
Gewezen deelnemers	1.035.693	97.955	1.554.431	95.529
Pensioengerechtigden	1.066.227	24.156	1.313.031	23.703
Overige	88.769		129.800	
Totaal	3.435.191	156.637	4.947.917	153.278

Korte beschrijving pensioenregeling in 2022

De pensioenregeling wordt gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd over het in dat jaar geldende pensioengevend salaris. Het pensioengevend salaris is gelijk aan het sociale verzekeringsloon (SV-loon) van het betreffende boekjaar. Over dit pensioensalaris wordt na aftrek van de franchise een ouderdomspensioen opgebouwd. Daarnaast bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Deelname

aan de regeling is vanaf de leeftijd van 20 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds in hoeverre de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet is de pensioenregeling gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

De inhoud van de pensioenregeling is het resultaat van het overleg tussen cao-partijen. De huidige pensioenregeling, voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950, is van kracht vanaf 1 januari 2006 en gewijzigd per 1 januari 2022 en laatstelijk gewijzigd per 1 januari 2023.

De belangrijkste kenmerken van deze pensioenregeling zijn:

- Pensioensysteem: Uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling. De pensioenuitkering is gebaseerd op een opbouwpercentage van het pensioengevend salaris dat gemiddeld verdiend is tijdens de deelnemingsperiode minus de franchise.
Pensioenleeftijd: 68 jaar.
- Toetredingsleeftijd: Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 20 jaar wordt.
- Pensioengevend salaris: Het voor de werknemer geldende loon in de zin van de Wet financiering sociale verzekeringen in het boekjaar (SV-loon).
- Opbouwpercentage middelloon: Voor de berekening van de aanspraken op jaarlijks ouderdomspensioen geldt per jaar van deelneming een percentage van het pensioengevend salaris minus de jaarlijks vastgestelde franchise.
- De opbouw van ouderdomspensioen bedraagt in 2022 1,30% per jaar.

Partnerpensioen: Het partnerpensioen bedraagt maximaal 70% van het opgebouwde of te behalen ouderdomspensioen.

Wezenpensioen: Het wezenpensioen bedraagt voor elk kind 14% van het opgebouwde of te behalen ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar. Wanneer een wees na de 18-de verjaardag recht heeft op kinderbijslag of recht heeft op studiefinanciering, kan er een recht bestaan op een wezenpensioen tot 27 jaar. Als beide ouders overlijden, wordt het wezenpensioen verdubbeld tot 28% van het jaarlijkse ouderdomspensioen.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: Bij arbeidsongeschiktheid volgens de WIA of WAO wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De financiering van de voortzetting van pensioenopbouw komt voor rekening van het pensioenfonds.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het Bestuur van het fonds. Dit heeft plaatsgevonden op 9 december 2022. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De vaststelling van het toeslagpercentage voor zowel actieve en arbeidsongeschikte deelnemers als voor gepensioneerde en premievrije deelnemers wordt afgeleid van de stijging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid) tussen 1 april van het voorafgaande jaar en 1 april in het jaar waarop de toeslag betrekking heeft. De stijging bedroeg tussen 1 april 2021 en 1 april 2022 9,6%. De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn per 1 januari 2023 verhoogd met 1,0%. (1 januari 2022: nihil).

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het fonds, en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het Bestuur van het pensioenfonds geeft in haar jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Het fonds heeft in de ABTN vastgelegd dat uitvoering van het besluit tot compensatie van in het verleden gemiste indexaties en of in het verleden doorgevoerde kortingen moet geschieden binnen vijf jaar na het oorspronkelijke indexatie- of kortingsmoment. Indien de compensatie van de gemiste indexatie of in het verleden doorgevoerde korting niet binnen deze termijn kan worden toegekend, komt zij te vervallen.

Daarom is in de volgende twee tabellen enkel de inhaalindexatie opgenomen die aan de deelnemer toegekend zou kunnen worden mits het fonds daarvoor voldoende middelen heeft.

Toeslagen worden verleend over het boekjaar en toegekend met ingang van 1 januari van het volgend boekjaar.

Specificatie toeslagverlening premievrije deelnemers en de gepensioneerden:

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2018	0,81%	0,00%	0,81%	
2019	1,71%	0,00%	1,71%	
2020	1,52%	0,00%	1,52%	
2021	1,53%	0,00%	1,53%	
2022	10,69%	1,00%	9,59%	6,88%

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 1 januari van het daaropvolgende jaar.

Specificatie toeslagverlening actieven:

Actieve deelnemers	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2018	0,81%	0,00%	0,81%	
2019	1,71%	0,00%	1,71%	
2020	1,52%	0,00%	1,52%	
2021	1,53%	0,00%	1,53%	
2022	10,69%	1,00%	9,59%	6,88%

6. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten	93.663	100.484
Totaal	93.663	100.484

Een specificatie van de derivaten is opgenomen in de risicoparagraaf.

7. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Beleggingscrediteuren	18.610	720
Belastingen en premie sociale verzekeringen	2.806	2.168
Overige schulden en overlopende passiva	5.177	5.432
Pensioenuitkeringen	36	19
Premiecrediteuren	24	56
Totaal	26.653	8.395

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De beleggingscrediteuren betreffen nog af te wikkelen beleggingstransacties (2021: idem).

De overige schulden bevatten voor € 1,9 miljoen een bedrag aan nog af te kopen klein pensioen (2021: € 1,9 miljoen).

9.6 Risicobeheer

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds.

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van de continuïteitsanalyse en de Asset Liability Management-studie (ALM-Studie)

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het Bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen die dienen als basis voor het te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten zijn gericht op actief vermogensbeheer.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2022	2021
Dekkingsgraad per 1 januari	103,0%	92,5%
Premie	-0,4%	-0,3%
Uitkeringen	0,1%	-0,1%
Toeslagen/korting	-1,0%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur	47,0%	6,7%
Rendement	-24,4%	4,1%
Wijziging Actuariële grondslagen	-0,9%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,0%	0,0%
Overige mutaties	-11,0%	0,1%
Dekkingsgraad per 31 december	112,4%	103,0%

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de pensioenfondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

Ultimo 2022 is aan de hand van het standaardmodel van de toezichthouder per risicofactor de vereiste solvabiliteit bepaald, die uitkomt op 117,3% (2021: 115,2%).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	2022	2021
S1 Renterisico	5,2%	1,4%
S2 Risico zakelijke waarden	11,7%	11,4%
S3 Valutarisico	3,4%	3,6%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	3,4%	3,7%
S6 Verzekeringstechnisch risico	3,3%	3,5%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief beheerisico	0,5%	0,7%
Diversificatie-effect	-10,2%	-9,1%
Vereist Eigen Vermogen per 31 december	17,3%	15,2%

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Vereist pensioenvermogen	4.030.305	5.702.274
Voorziening pensioenverplichtingen	3.435.191	4.947.917
Vereist eigen vermogen	595.114	754.357
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa -/- schulden)	424.407	150.266
Tekort/Tekort	-170.707	-604.091

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogeheten manager- en custody-risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, die in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het Bestuur. Het Bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het beleid van het fonds is erop gericht om de 'duration mismatch', dat wil zeggen het looptijdverschil tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen te verkleinen. Hierdoor neemt het renterisico dat het pensioenfonds loopt af. Het beleid van het pensioenfonds is om het renterisico voor 60% af te dekken (2021: 50%). Hierbij worden grenzen van 55%-65% (2021: 47,5%-55%) gehanteerd. Het pensioenfonds realiseert dit bijvoorbeeld door meer langlopende obligaties te kopen in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2022		31-12-2021	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	2.466.814	4,6	3.022.284	6,2
(Nominale) pensioenverplichtingen	3.435.191	19,9	4.947.917	22,3

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Resterende looptijd < 5 jaar	1.927.902	78,2%	1.614.422	53,4%
Resterende looptijd 5 < > 10 jaar	70.236	2,8%	192.551	6,4%
Resterende looptijd 10 < > 20 jaar	287.691	11,7%	320.259	10,6%
Resterende looptijd > 20 jaar	180.985	7,3%	895.052	29,6%
Totaal	2.466.814	100,0%	3.022.284	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het langetermijnkarakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en dient ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Resterende looptijd < 5 jaar	457.179	13,3%	473.734	9,6%
Resterende looptijd 5 < > 10 jaar	473.953	13,8%	561.478	11,3%
Resterende looptijd 10 < > 20 jaar	933.107	27,2%	1.311.405	26,5%
Resterende looptijd > 20 jaar	1.570.951	45,7%	2.601.300	52,6%
Totaal	3.435.191	100,0%	4.947.917	100,0%

Risico zakelijke waarden (S2)

Het zakelijkewaardenrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruikgemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Voor zowel vastrentende waarden als aandelen wordt actief valutabeleid gevoerd. Uitgangspositie is tot maximaal 20% valutarisico voor vastrentende waarden. In de aandelenportefeuille wordt het valutarisico dat wordt gelopen op de posities in Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen afgedekt. Het percentage dat niet in euro's wordt belegd bedraagt ultimo 2022 circa 28,0% (2021: 33,1%) van de beleggingsportefeuille en is voor 15,0% (2021: 17,8%) afgedekt naar de euro. Onafgedekt is derhalve 13,0% (2021: 15,3%). Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 18,6 miljoen (2021: € -5,1 miljoen).

Een restrisico betreft de categorie overige valuta; deze valuta betreffen onder andere Noorse Kronen. Het bestuur heeft besloten om deze risico's niet af te dekken. In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

De valutapositie per 31 december 2022 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2022	31-12-2022		
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Nettopositie na afdekking
EUR	2.775.289	594.207	3.369.496
GBP	35.726	-35.294	432
JPY	53.849	-50.069	3.780
USD	776.888	-490.224	286.664
Overige	212.972	0	212.972
Totaal	3.854.724	18.620	3.873.344

De valutapositie van de beleggingen per 31 december 2021 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2021	31-12-2021		
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	3.375.122	914.234	4.289.356
GBP	59.811	-64.424	-4.613
JPY	96.213	-91.516	4.697
USD	1.252.853	-763.348	489.505
Overige	296.233	0	296.233
Totaal	5.080.232	-5.054	5.075.178

Een restrisico betreft de categorie overige valuta; deze valuta betreffen valuta in opkomende markten en/of hebben een correlatie met de USD. Het Bestuur heeft besloten om deze risico's niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Naast de strategische mix heeft het fonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld aan het maximale percentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd. Naleving van deze richtlijnen vindt plaats door de beleggingscommissie op basis van periodieke rapportages die door de vermogensbeheerder worden verstrekt.

De segmentatie van de aandelen naar regio is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Europa EU	242.138	13,4%	471.185	26,1%
Europa non-EU	23.338	1,3%	61.628	3,4%
Noord-Amerika	664.391	36,8%	985.834	54,6%
Zuid-Amerika	8.923	0,5%	238.491	13,2%
Zuidoost Azië	169.400	9,4%	1.323	0,1%
Midden-Oosten	3.018	0,2%	4.678	0,3%
Overige beleggingen	28.584	1,6%	40.815	2,3%
Totaal	1.139.792	63,2%	1.803.954	100,0%

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het fonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Europa EU	1.616.448	65,5%	2.227.752	73,7%
Europa non-EU	45.004	1,8%	123.470	4,1%
Noord-Amerika	205.240	8,3%	305.423	10,1%
Zuid-Amerika	58.698	2,4%	66.081	2,2%
Zuidoost Azië	68.765	2,8%	95.714	3,2%
Midden-Oosten	16.869	0,7%	18.963	0,6%
Overige beleggingen	455.790	18,5%	184.881	6,1%
Totaal	2.466.814	100,0%	3.022.284	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Nederlandse overheidsinstellingen	252.911	10,3%	346.211	11,5%
Buitenlandse overheidsinstellingen	142.206	5,8%	603.343	20,0%
Financiële dienstverlening	1.948.267	79,0%	1.882.788	62,3%
Overige	79.515	3,2%	130.874	4,3%
Nijverheid en industrie	43.915	1,8%	59.068	2,0%
Totaal	2.466.814	100,0%	3.022.284	100,0%

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd door Standard & Poor's is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
AAA	469.986	19,1%	616.123	20,4%
AA	410.289	16,6%	556.299	18,4%
A	194.165	7,9%	299.873	9,9%
BBB	275.181	11,2%	352.236	11,7%
Lager dan BBB	199.249	8,1%	287.622	9,5%
Geen rating	917.944	37,2%	910.131	30,1%
Totaal	2.466.814	100,0%	3.022.284	100,0%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnische risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetabellen met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden

uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het fonds heeft deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnische risico ultimo 2022.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het Bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2022 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Staatsobligaties Nederland	257.436	6,5%	350.467	6,7%
Staatsobligaties Duitsland	119.941	3,0%	254.918	4,9%
AEGON NV	315.140	7,9%	386.522	7,4%
ASR Nederland NV	131.324	3,3%	162.551	3,1%
Totaal	823.841	20,7%	1.154.458	22,2%

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

De beleggingsportefeuille is bij NN Investment Partners (overgenomen door Goldman Sachs) ondergebracht. Deze partij is de Fiduciair Manager. Met NN Investment Partners is een overeenkomst en een service level agreement gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij custodian Bank of New York Mellon.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. Met TKP Pensioen B.V. is een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders, custodian en TKP door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages, In Control Statement (TKP) en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 type II-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief beheerrisico (S10)

Een actief beheerrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf voor de mate waarin sprake is van actief beheer is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief beheerrisico.

Het fonds heeft voor de verschillende aandelenmandaten limieten opgesteld voor de tracking error en de toegestane afwijkingen van de benchmark. Deze limieten zijn onderdeel van de contracten met de vermogensbeheerders. De betreffende vermogensbeheerders hebben aan deze richtlijnen voldaan.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

- **Futures:** dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- **Valutatermijncontracten:** dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- **Renteswaps:** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2022:

Type contract	Gemiddelde looptijd in jaren	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Rentederivaten	24,7	997.050	-51.197	40.721	91.918
Valutaderivaten	0,1	-575.472	18.620	19.545	925
Futures	0,2	-6.658	-142	678	820
Vorderingen inzake derivaten		0	1.402	1.402	0
Totaal		414.920	-31.317	62.346	93.663

Ultimo 2022 zijn zekerheden ontvangen voor de swaps voor een bedrag van € 18.610 (2021: € -) en zekerheden gesteld van € - (2021: € 8.230).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2021:

Type contract	Gemiddelde looptijd in jaren	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Rentederivaten	23,4	1.328.700	-80.043	12.439	92.482
Valutaderivaten	0,1	-919.288	-5.054	2.585	7.639
Futures	0,2	6.270	-50	313	363
Vorderingen inzake derivaten		0	3.339	3.339	0
Totaal per 31 december		415.682	-81.808	18.676	100.484

9.7 Niet in de balans opgenomen regelingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een uitbestedingsovereenkomst voor onbepaalde tijd afgesloten met TKP Pensioen BV met een opzegtermijn van één jaar. De vergoeding voor 2023 bedraagt circa € 6,8 miljoen.

Met NNIP is een overeenkomst voor onbepaalde tijd gesloten voor het fiduciair beheer, met een opzegtermijn van 3 maanden voor het Bestuur. De opzegtermijn voor NNIP is 12 maanden. De vergoeding voor 2023 bedraagt circa € 2,1 miljoen.

Ook is een overeenkomst voor onbepaalde termijn gesloten met de custodian Bank of New York Mellon met een opzegtermijn van 90 dagen. De vergoeding voor 2023 bedraagt circa € 0,5 miljoen.

Tenslotte heeft het fonds met Ortec Finance een overeenkomst voor onbepaalde tijd afgesloten met een opzegtermijn van 90 dagen. De vergoeding voor 2023 bedraagt circa in 2023 € 0,4 miljoen.

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan er per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen (zogenaamde voorbeleggingen):

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Private equity	80.813	93.447
Totaal per 31 december	80.813	93.447

Voorwaardelijke verplichtingen

In 2018 is een claim financieel afgewikkeld.

Onderdeel van de afwikkeling is een voorwaardelijke terugbetaalverplichting voor de duur van 10 jaar. Hiertoe zijn obligaties verpand t.b.v. € 5.500 voor de duur van tien jaar eindigend op 15 januari 2028.

9.8 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf, de aangesloten werkgevers en de bestuurders van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf. Voor zover van toepassing zijn transacties met verbonden partijen tegen marktconforme voorwaarden gerealiseerd.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de staat van baten en lasten bij de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

9.9 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022

8. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Pensioenpremie huidig jaar	106.021	98.700
Pensioenpremie voorgaande jaren	243	-403
Totaal	106.264	98.297

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgevers in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgevers ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, worden deze niet afzonderlijk weergegeven.

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 25,8% (2021: 25,7%) van de pensioengrondslag (het salaris minus de franchise van € 14.802) (2021: € 14.544). De kostendeekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Zuiver kostendeekkende premie	133.930	138.478
Gedempte kostendeekkende premie	100.950	98.053
Feitelijke premie	106.021	98.700

Toelichting feitelijke premie:

De opgelegde premie over 2022 bedraagt € 106.021 (2021: € 98.700).

Deze premie is hoger dan de gedempte premie en lager dan de zuiver kostendeekkende premie. Het pensioenfonds maakt gebruik van de mogelijkheid te premie te dempen.

Specificatie Zuiver kostendeekkende premie

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke delen pensioenopbouw	102.371	106.674
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	16.609	16.654
Opslag voor uitvoeringskosten	8.053	7.755
Actuarieel benodigd voor risicodekking	6.897	7.395
Totaal	133.930	138.478

Specificatie Feitelijke premie

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke delen pensioenopbouw	64.883	57.921
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen en voorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw	41.138	40.779
Totaal	106.021	98.700

Specificatie Gedempte kostendeekkende premie

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke delen pensioenopbouw	81.410	79.469
Opslag voor instandhouding van het vereist vermogen	7.868	7.230
Opslag voor uitvoeringskosten	8.053	7.755
Actuarieel benodigd voor risicodekking	3.619	3.599
Totaal	100.950	98.053

Het verschil tussen de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte premie wordt veroorzaakt doordat de actuarieel benodigde koopsom van de zuivere kostendeekkende premie vastgesteld is op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2021 en die van de gedempte kostendeekkende premie op basis van de

reële rendementscurve per 30 september 2020 met een afslag voor indexatie. De reële rendementscurve staat in beginsel voor een periode van vijf jaar vast.

De koopsom voor risicodekking behelst de koopsom voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of premieopslagen. In het boekjaar is geen korting verstrekt of opslag in rekening gebracht.

Van de opgelegde premie is de verbijzondering naar de diverse componenten zoals weergegeven bij de specificatie van de kostendekkende premie niet beschikbaar.

9. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogensbeheer	Totaal
2022				
Vastgoedbeleggingen	7.297	7.941	0	15.238
Aandelen	31.098	-163.905	-3.758	-136.565
Vastrentende waarden	24.314	-444.345	-555	-420.586
Derivaten	1.768	-683.527	0	-681.759
Overige beleggingen	-31	-8	0	-39
Overige kosten vermogensbeheer			-2.161	-2.161
Totaal	64.446	-1.283.844	-6.474	-1.225.872

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogensbeheer	Totaal
2021				
Vastgoedbeleggingen	4.662	25.581	0	30.243
Aandelen	33.088	422.320	-4.824	450.584
Vastrentende waarden	26.245	-63.200	-746	-37.701
Derivaten	2.784	-265.491	0	-262.707
Overige beleggingen	339	480	0	819
Overige kosten vermogensbeheer			-864	-864
Totaal	67.118	119.690	-6.434	180.374

10. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Andere baten	4	15
Totaal	4	15

De andere baten betreffen diverse slotuitkeringen inzake faillissementen.

11. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Ouderdomspensioen	71.897	69.538
Partnerpensioen	19.796	19.858
Wezenpensioen	206	219
Afkopen	3.404	4.254
Totaal	95.303	93.869

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 520,35 (2021: € 503,24) per jaar (de wettelijke afkoopgrens).

12. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Bestuurskosten	469	382
Kosten Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan	165	168
Administratiekostenvergoeding	6.599	6.417
Accountantskosten	91	91
Certificerend actuaire	52	53
Adviserend actuaire	61	100
Overige advieskosten	125	56
Contributies en bijdragen	467	441
Risicomanagement	380	333
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige pensioenuitvoeringskosten	113	93
Project Wet toekomst pensioenen	533	25
Communicatiekosten	235	190
Totaal	9.290	8.349

In de bestuurskosten, kosten van het verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht zijn de vergoedingen aan de leden opgenomen.

In de Bestuurskosten, kosten verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht zijn de vergoedingen aan de leden opgenomen.

<i>Governancekosten</i>		
Vergoeding bestuur	376	352
Vergoeding raad van toezicht	61	48
Vergoeding verantwoordingsorgaan	78	75
	515	475

Specificatie Accountantskosten

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2022			
Controle van de jaarrekening	98	0	98
Andere niet-controlediensten	0	0	0
Totaal	98	0	98

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	91	0	91
Andere niet-controlediensten	0	0	0
Totaal	91	0	91

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn evenals voorgaand jaar geen werknemers in dienst.

13. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Pensioenopbouw	102.371	106.674
Toeslagverlening	33.866	0
Rentetoevoeging	-23.937	-28.299
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-98.270	-95.193
Wijziging marktrente	-1.550.051	-357.703
Wijziging actuariële grondslagen	31.983	-111
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-12.859	3.796
Overige mutaties	4.171	3.599
Totaal	-1.512.726	-367.237

14. Saldo overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Ontvangen waardeoverdrachten	-468	0
Ontvangen WOD KP	-9.268	-10.926
Uitgaande waardeoverdrachten	16.379	0
Uitgaande WOD KP	6.981	7.713
Totaal	13.624	-3.213

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren. Nadat de beleidsdekkingsgraad zich ultimo maart 2022 boven de 100% bevond is het proces van waardeoverdracht weer gestart.

15. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Andere lasten	10	0
Interest lasten overig	28	48
Dotatie/vrijval voorziening oninbare vorderingen	726	-261
Totaal	764	-213

9.10 Gebeurtenissen na balansdatum

UFR-systematiek

DNB maakte op 28 augustus 2020 bekend dat de nieuwe UFR-systematiek in vier jaar stapsgewijs door gaat werken in de vaststelling van de rekenrente voor pensioenfondsen. Deze stappen zullen de rentebedragen met een looptijd van meer dan 20 jaar per stap doen dalen.

In het tweede jaar is de rentetermijnstructuur voor 50% gebaseerd op UFR20 en voor 50% op UFR30, ook wel UFR25 genoemd. Jaarlijks wijzigt de verdeling in gelijke stappen, totdat vanaf 1 januari 2024 de rentetermijnstructuur volledig gebaseerd is op UFR30. Eind 2022 heeft DNB besloten dat de laatste twee stappen in januari 2023 worden genomen waarmee het proces ingekort is.

Indien rekening gehouden wordt met het bovenstaande zou de technische voorziening voor risico fonds bij benadering zijn toegenomen met € 17,2 miljoen. Het effect hiervan op de dekkingsgraad bedraagt -0,6%-punt.

Groningen, 15 juni 2023

Bestuur

R. Barnhoorn

C.M.W. Bongers

R. Dik

W. Kannegieter

P. Mannaert

J.G.M. van Ophem

C.H. Smits-Van Beijeren Bergen en Henegouwen

M.W. van Straten

C.P.M. Teunissen

S.E.M. Verhoef

De RvT heeft een goedkeuringsrecht op het besluit van het Bestuur om het jaarverslag vast te stellen. Dat betekent niet dat de RvT het jaarverslag goedkeurt, maar wel dat de RvT heeft geconstateerd dat het vaststellingsbesluit van het Bestuur op goede gronden is genomen. Als bevestiging hiervan heeft de RvT het jaarverslag ondertekend.

Raad van toezicht

F. F. Albrecht

M.J.M. Hendriks

W.J.J. Ong

Overige gegevens

10 Overige gegevens

10.1 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

10.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf te Groningen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 41,0 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2,1 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methode zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amstelveen, 15 juni 2023

drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

10.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf op 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2022.
2. De staat van baten en lasten over 2022.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse, zoals opgenomen in de SIRA, geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de elementen die tot fraude

kunnen leiden: rationalisatie, druk (motivatie) en gelegenheid. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt: *Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)*

Risico:

Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan het pensioenfonds bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. Waar zulke journaalposten zijn geïdentificeerd, hebben we aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om op de geïdentificeerde risico's in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het herleiden van transacties naar de broninformatie.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op het pensioenfonds door inlichtingen in te winnen bij het bestuur, de met governance belaste personen en het lezen van notulen en rapporten van de sleutelfunctiehouders.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving overwogen: naleving van het belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, - zoals opgenomen in Titel 9 van Boek 2 BW, RJ 610 en de Pensioenwet - aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfonds', waarvan de gevolgen van niet naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken, te weten:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfonds (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Gezien de aard van de activiteiten van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf en de complexiteit van deze regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een pensioenfonds, voor de mogelijkheid van een pensioenfonds om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang; niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het bestuur en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de bedrijfsactiviteiten van het pensioenfonds voor de voorzienbare toekomst. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen;
- overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de solvabiliteitspositie, liquiditeitsratio's en inbaarheid van de vorderingen;
- nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's);
- inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling;
- inspecteren van correspondentie met relevante toezichthoudende instanties.

De financiële positie van het pensioenfonds en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen is een belangrijk onderdeel van bovenstaande evaluatie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen.
- Verslag van de raad van toezicht
- Verslag van het verantwoordingsorgaan
- Bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Amsterdam, 15 juni 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: E.M. van der Hall RA

Bijlagen

Bijlage 1 Deelnemersbestand

	Stand ultimo 2021	Bij	Af	Stand ultimo 2022
Actieven	34.046	8.150	7.670	34.526
Slapers	95.529	8.921	6.495	97.955
Pensioengerechtigden	23.703	1.670	1.217	24.156
Waarvan:				
Ouderdomspensioen	17.632	1.197	807	18.022
Partnerpensioen	5.900	440	371	5.969
Wezenpensioen	171	33	39	165
Totaal	153.278	18.741	15.382	156.637

Bijlage 2 Begrippenlijst

ABTN

Afkorting van Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Actief/Passief beheer

De twee belangrijkste methodes van beleggen zijn actief en passief beleggen. De doelstelling van actief beleggen is om een hoger rendement te behalen dan de gehanteerde benchmark. Hiertoe gaat de belegger op zoek naar interessante beleggingen. Hij belegt ten opzichte van de benchmark extra in bedrijven of andere beleggingen waarvan de hoogste rendementen worden verwacht. Bij passief beleggen is de doelstelling het rendement van de benchmark te evenaren. Om dit te bereiken wordt de samenstelling van de beleggingen van de benchmark gevolgd.

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Afkoopfactor

De factor waarmee afhankelijk van de leeftijd de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken wordt bepaald. De afkoopfactor wordt gehanteerd bij het afkopen van kleine pensioenbedragen. Dit houdt in, dat de gewezen deelnemer in plaats van het kleine pensioen een bedrag ineens ontvangt.

AFM

Autoriteit Financiële Markten.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's.

Attributie-analyse

In een attributie-analyse wordt weergegeven hoe de performance van de portefeuille was ten opzichte van de performance van de normportefeuille. In een attributie-analyse geeft het allocatie-effect aan wat de invloed is van een ander gewicht in de werkelijke portefeuille dan de weging in de normportefeuille. Het selectie-effect laat zien of al dan niet de goede aandelen of obligaties in portefeuille zijn opgenomen.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt;
- de evaluatie van een eventueel herstelplan;
- het doorvoeren van eventuele kortingen;
- de indexaties.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen. Ook wel beleggingsportefeuille.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een complianceregelgeving die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Ook veel instellingen die raakvlakken met de financiële sector hebben, zoals pensioenfondsen, hebben een complianceregelgeving. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

Consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid)

Het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens geeft het prijsverloop weer van een pakket goederen zoals dit gemiddeld wordt aangeschaft door alle huishoudens in Nederland. In de afgeleide index is het effect van veranderingen in de tarieven van productgebonden belastingen en subsidies en van consumptiegebonden belastingen geëlimineerd.

Contante waarde

De huidige waarde van een bedrag waarover je pas na een bepaalde periode de beschikking hebt.

Corporate Governance (voor pensioenfondsen)

Goed Pensioenfondsenbestuur, waarbij integer en transparant handelen door het Bestuur en het toezicht daarop zijn inbegrepen. Daarbij legt het Bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid.

Credit rating

Een rating is een risico-indicator. Een slechte rating betekent een hoog risico. Voor een hoog risico eisen beleggers en banken een hoge rente. Hoe slechter de rating dus is, hoe duurder het voor een onderneming wordt om geld te lenen. Een rating wordt toegekend door een daarin gespecialiseerd bedrijf. De grootste ratingbureaus zijn Moody's Investors Service en Standard & Poor's.

Custodian

Organisatie verantwoordelijk voor de bewaarneming van financiële bezittingen.

Dekkingsgraad

Dit betreft de nominale dekkingsgraad. De dekkingsgraad is de verhouding tussen de nettoactiva en de voorziening pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen. De nettoactiva zijn het saldo van het belegd vermogen, de andere activa en de schulden.

Dekkingstekort

De Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen spreken van een situatie van dekkingstekort indien de middelen van het pensioenfonds niet langer toereikend zijn om de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's te dekken.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere meer onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

DNB

De Nederlandsche Bank.

Doorsneepremie

Voor alle deelnemers aan de pensioenregeling van het pensioenfonds is de doorsneepremie een gelijk percentage van de pensioengrondslag. Bij de berekening van dit percentage wordt het totaal van individueel berekende pensioenkosten van de deelnemers uitgedrukt als een percentage van de som van alle pensioengrondslagen. Iedereen betaalt dit percentage als pensioenpremie, waardoor geslacht, leeftijd en burgerlijke staat geen rol meer spelen.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer. Met een toereikendheidstoets kan jaarlijks worden vastgesteld of het eigen vermogen groot genoeg is.

Minimaal vereist eigen vermogen:

De ondergrens van het vereist eigen vermogen. Indien het pensioenfonds niet over het minimaal vereist vermogen beschikt is sprake van een dekkingstekort.

Vereist eigen vermogen:

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Gewenst eigen vermogen:

Het vermogen dat nodig is ter dekking van de pensioenverplichtingen, verhoogd met het vermogen dat nodig is om de toeslagambitie ook op de lange termijn na te komen. Het gewenst eigen vermogen is minimaal gelijk aan het vereist eigen vermogen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Emerging markets (opkomende markten)

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet-werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftetekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke afslag toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

Fed

De Federal Reserve System of Federal Reserve of informeel ook wel The Fed is de federale, centrale bank van de Verenigde Staten van Amerika, vergelijkbaar met de Europese Centrale Bank.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciair Management

Fiduciair management is te omschrijven als een integrale en objectieve oplossing voor pensioenfondsen met verschillende behoeften binnen vermogensbeheer. Bij fiduciair management worden oplossingen aangedragen voor strategische, tactische en operationele vraagstukken in combinatie met een op maat gesneden verslaglegging.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen die vanaf 1 januari 2007 verplicht is en per 1 januari 2015 is aangepast.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Futures

Termijncontract, waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. Futures worden gebruikt om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van (global) tactische asset-allocatie.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte premie wordt berekend door de rente of het rendement te baseren op een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden of het rendement op een verwachting voor de toekomst. Het pensioenfonds heeft voor dit laatste gekozen.

Gedragscode

Schriftelijk stuk waarin regels en richtlijnen worden gegeven ter voorkoming van belangenconflicten tussen het zakelijk belang en de privébelangen van bij het pensioenfonds betrokken personen en van misbruik van vertrouwelijke informatie.

Grondstoffen

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

Herstelplan

Pensioenfondsen stellen in geval van een reservetekort een herstelplan op. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het pensioenfonds binnen een termijn van maximaal tien jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen.

Het korten van pensioenen blijft een laatste noodmaatregel. Als de beleidsdekkingsgraad vijf jaar lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad ook lager is, dan moet er gekort worden: ineens of evenredig gedurende maximaal tien jaar.

High yield

Obligaties met een credit rating lager dan BBB, ook wel non-investment grade genoemd.

IBNR

Afkorting voor Incurred but not reported. Onderdeel van de voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico fonds die aangehouden wordt voor verwachte AO-schade die voortvloeit uit ziektegevallen in de komende twee jaar. De werkelijke schade wordt bekend nadat het UWV de informatie over de WIA-ingang heeft aangeleverd.

Indexatie

Zie toeslagverlening.

Investment grade

Obligaties met een credit rating van BBB of hoger.

ISDA/CSA-overeenkomst

Een ISDA overeenkomst is een standaardcontract dat OTC-transacties tussen institutionele financiële partijen mogelijk maakt.

CSA is een bijlage bij het ISDA-contract waarin partijen afspraken maken over het wederzijds te leveren en te accepteren onderpand.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariael benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuariael benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

Het niveau van de dekkingsgraad waaronder het voor het pensioenfonds niet mogelijk is om zonder korten van pensioenaanspraken en –rechten binnen de wettelijke termijn het dekkingstekort op te lossen.

Large/Small Cap aandelen

Aandelen met hoger/lager dan gemiddelde marktkapitalisatie.

Marktwaarde

De marktwaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matchingportefeuille/ Returnportefeuille

De matchingportefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om de rentegevoeligheid van de activa met de rentegevoeligheid van de passiva van een pensioenfonds af te stemmen. De returnportefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om extra rendement te genereren.

Middelloon(regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Nettorisico

Het restant aan risico dat overblijft na het nemen van beheersmaatregelen.

Non-investment grade

Obligaties met een credit rating lager dan BBB, ook wel high yield genoemd.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Outperformance/underperformance

Het rendement dat een vermogensbeheerder heeft behaald over een door hem beheerde portefeuille ten opzichte van het rendement van de benchmark.

OTC (Over the counter)

Deze term heeft betrekking op financiële transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden.

Overige beleggingen

Beleggingen anders dan de voor een pensioenfonds meer traditionele beleggingen zoals aandelen en vastrentende waarden. Onder overige beleggingen vallen de categorieën grondstoffen en hedgefondsen.

Partnerpensioen op kapitaalbasis/risicobasis

Partnerpensioen op kapitaalbasis: er bestaat zowel aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming als bij overlijden na einde deelneming (als gewezen deelnemer of gepensioneerde).

Partnerpensioen op risicobasis: er bestaat alleen aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming.

Partnerpensioen voor de pensioendatum op risicobasis en na pensioendatum op kapitaalbasis: er bestaat aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming of bij overlijden na ingang van het ouderdomspensioen; er bestaat geen aanspraak op partnerpensioen bij overlijden als gewezen deelnemer.

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen. De aanspraak op pensioen wordt onderscheiden van het ingegane pensioen.

Pensioenfederatie

In de Pensioenfederatie zijn drie instellingen gefuseerd: de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB). De Pensioenfederatie vertegenwoordigt via deze koepels de aangesloten pensioenfondsen.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer.

Pensioenplanner

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en berekeningen kunnen maken op basis van (mogelijke) veranderingen in persoonlijke en/of werksituatie.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Een sterftetafel is een statistische beschrijving van het afstervingsproces van een bevolking. Sterftetafels zijn gebaseerd op waarnemingen van sterftecijfers over een bepaalde (trend)periode. Men spreekt over Periodetafels indien de waarnemingen rechtstreeks worden gebruikt voor de bepaling van de sterftekansen in de sterftetabel. In Prognosetafels wordt tevens rekening gehouden met de stijgende levensverwachting. De meest recente publicatie van de Nederlandse sterftetafel betreft de AG Prognosetafel 2020. Deze is vastgesteld door het Actuarieel Genootschap en is onderverdeeld in de Prognose Nederlandse Mannen en de Prognose Nederlandse Vrouwen.

Quorum

Het aantal Bestuursleden dat aanwezig moet zijn in een vergadering om geldige besluiten te kunnen nemen.

Raad van Toezicht

Voor het intern toezichthoudend orgaan is gekozen voor een Raad van Toezicht die het functioneren van het Bestuur toetst en jaarlijks daarover aan het Bestuur rapporteert.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties – als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet – leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Reservetekort

De Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen spreken van een reservetekort als de middelen ontoereikend zijn om naast de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioenaanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

Risicomanagement

Naar aanleiding van de negatieve marktontwikkelingen en de invloed daarvan op de dekkingsgraad heeft het Bestuur het afgelopen jaar extra aandacht besteed aan het risicomanagement van de beleggingsportefeuille. Op basis hiervan is het beleggingsbeleid verder aangescherpt. De doelstelling van het gewijzigde beleggingsbeleid is het beschermen van de dekkingsgraad tegen extreme risico's. Hierbij is er nadruk gelegd op de twee grootste risico's voor de dekkingsgraad: het risico van dalende aandelenkoersen en het risico van een verder dalende rente. Daarnaast blijft het pensioenfonds toch deels profiteren van een eventueel oplopende rente en stijgende aandelenkoersen.

Risicopremie

Dit is de premie voor risicodekking.

RJ610

De Raad voor de Jaarverslaglegging (RvJ) heeft een richtlijn opgesteld (RJ610) voor pensioenfondsen, met voorwaarden voor het jaarverslag en de jaarrekening.

Securities lending

Securities lending is het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

SPO

Stichting Pensioen Opleidingen.

SPO-kennisreflector

Een toets die het mogelijk maakt objectief vast te stellen op welke gebieden leemten in kennis en deskundigheid bestaan voor Bestuurders van pensioenfondsen.

Spotmarkt

Markt waarop grondstoffen en valuta worden verhandeld voor directe levering. Dit in tegenstelling tot de termijnmarkt waar prijsvorming nu plaatsvindt en levering op een later tijdstip.

Spread

Het renteverskil tussen bedrijfsobligaties en staatsobligaties.

Sterftetafels

Zie prognosetafels.

Stichtingskapitaal en reserves

Zie eigen vermogen.

S-toets (solvabiliteitstoets)

Toets in het kader van het FTK. Naast het benodigde vermogen uit de minimumtoets dient in deze toets ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten aan het einde van een jaar voldoende vermogen te hebben om op dat moment weer aan de minimumtoets te kunnen voldoen. Als uitgangspunt voor de toets geldt de aanname dat zich gedurende het jaar na balansdatum een ongunstig scenario voltrekt en dat één jaar na balansdatum de aanwezige verplichtingen aan een andere pensioenuitvoerder moeten kunnen worden overgedragen op marktconforme condities.

Strategische allocatie

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en derivaten. Ook wel beleggingsportefeuille.

Strategische normportefeuille

De strategische normportefeuille is een schaduwportefeuille waarin het pensioengeld in theorie belegd zou kunnen worden. De normportefeuille is dan ook, net als de werkelijke portefeuille, omgeven met regels en afspraken. De normportefeuille bestaat uit meerdere beleggingscategorieën, bijvoorbeeld aandelen en vastrentende waarden. Elke categorie heeft een bepaalde weging. Verder wordt per categorie een 'belegbare' index afgesproken die als vergelijkingsmaatstaf geldt.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het Bestuur neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van uw pensioenaanspraken. De toeslagverlening bij het fonds is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

Uitkeringsovereenkomst

Bij de uitkeringsovereenkomst weet de deelnemer precies hoe hoog zijn uitkering op termijn is.

Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

Ultimate Forward Rate (ufr)

Pensioenfondsden zijn verplicht om bij de berekening van hun financiële verplichtingen gebruik te maken van de door toezichthouder DNB vastgestelde rentetermijnstructuur, die is afgeleid van de rentes voor verschillende looptijden in de markt. Omdat voor lange looptijden niet altijd voldoende marktinformatie beschikbaar is, wordt gebruikgemaakt van de zogeheten ultimate forward rate (ufr) methode. Kenmerkend voor toepassing van de ufr-methode op de rekenrente is dat de rente voor de waardering van pensioenverplichtingen op zeer lange termijn tendeert naar het niveau van de ufr. De richting voor de rente voor lange looptijden wordt bepaald op basis van een voortschrijdend 120-maandsgemiddelde van de 20-jaarsforward rentes.

UPO

Uniform Pensioenoverzicht, een overzicht van de pensioenaanspraken dat jaarlijks aan de actieve deelnemers wordt gestuurd.

Verantwoordingsorgaan

De in de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur gehanteerde term voor een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) zijn vertegenwoordigd en waaraan het Bestuur periodiek verantwoording aflegt.

Verbonden personen

Alle leden van de organen van het pensioenfonds en andere personen die werkzaamheden voor het pensioenfonds verrichten, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop zij werkzaam zijn.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

WIA

Dit is de afkorting voor de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen.

Z-score

De Z-score wordt ieder jaar vastgesteld en geeft de afwijking weer van het werkelijk behaalde rendement ten opzichte van het rendement dat op grond van de normportefeuille behaald kan worden ofwel het normrendement.

Bijlage 3 Annex 4

Annex 4

ANNEX IV

Productbenaming: Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf

Ecologische en/of sociale kenmerken

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Had dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?	
☒ ☐ Ja	☒ ☐ Nee
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☒ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van 1,5% ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☒ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan	☐ Het product promootte E/S kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

We promoten ecologische en sociale kenmerken via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid, waarin de volgende thema's centraal staan:

- Maatschappelijk ongewenste activiteiten. Het fonds wil bepaalde maatschappelijk ongewenste activiteiten niet financieren. Daarom hebben we als doelstelling om niet te beleggen in bedrijven die schuldig maken aan ernstige schendingen van milieurechten, mensenrechten, fraude, corruptie of belastingontduiking, die te maken hebben met ernstige controverses ten aanzien van duurzaamheidsfactoren, die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens of bij kinderarbeid, bij de productie van tabak(producten), bij genetische modificatie van zaden en planten en bedrijven die niet openstaan voor een dialoog over geconstateerde schendingen van internationale normen.

- **Energietransitie.** We dragen bij aan de financiering van de energietransitie door een strategische allocatie naar groene obligaties.
- **Klimaat.** Het fonds streeft naar een CO₂-intensiteit van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille die lager is dan de brede markt-index.
- **Good Governance.** We stimuleren 'good governance' en duurzame ondernemingspraktijken, door managers te selecteren die een actief stembeleid en engagementbeleid voeren, gericht op langer termijn aandeelhouderswaarde. Onderdeel hiervan is de aandacht voor agendapunten die betrekking hebben op klimaat of sociale verhoudingen.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om invulling te geven aan de promotie van de bovenstaande kenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

- **Uitsluitingen:** bij de fondsselectie en monitoring van bestaande fondsen is erop toegezien dat het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds kon worden nageleefd. Dit beleid is erop gericht om investeringen in ondernemingen en landen die maatschappelijk ongewenst gedrag vertonen te voorkomen.
- **ESG Integratie:**
 - bij de fondsselectie en monitoring van bestaande beleggingsfondsen is een SFDR 8 of 9 classificatie als selectie- dan wel als beoordelingscriterium gehanteerd. Hiermee hebben wij geborgd dat ESG-integratie onderdeel is van de beleggingsstrategie van beleggingsfondsen. Bij mandaten vereisten wij een gunstige ESG-score.
 - Om de CO₂-intensiteit van de aandelenobligatieportefeuille te verlagen (lager dan de brede markt-index) is voor de helft van de beleggingen in aandelen ontwikkelde een EU Climate Transition benchmark gehanteerd.
- **Impact:** in onze obligatieportefeuille hebben gealloceerd naar groene obligaties waarmee wij energietransitie willen faciliteren.
- **Actief aandeelhouderschap:** bij de fondsselectie en monitoring van bestaande beleggingsfondsen is het voeren van een actief aandeelhoudersbeleid door de aandeelhouders, via stemmen en engagement, gericht op good governance als selectie- dan wel beoordelingscriterium gehanteerd. Daarnaast hebben wij ook zelf een eigen actief aandeelhoudersbeleid, via stemmen en engagement, gericht op 'good governance' gehanteerd.

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

N.v.t.

● **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft gedeeltelijk belegd in duurzame beleggingen zoals gedefinieerd in artikel 2(17) SFDR door onder andere te beleggen in groene obligaties van bedrijven en overheden waarmee economische activiteiten worden gefinancierd die bijdragen aan (één of meerdere) van de zes EU Taxonomy milieudoelstellingen (zoals CO2-reductieprojecten of hernieuwbare energie).

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Bij de beleggingen in groene obligaties hanteerde de aangestelde beheerder een strikt beoordelingsraamwerk voor ondernemingen die groene obligaties uitgeven. Hierbij heeft de manager een uitsluitingenbeleid toegepast om zo te waarborgen dat de beleggingen geen ernstige afbreuk aan ecologische of sociale beleggingsdoelstellingen doen.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Het pensioenfonds heeft in het beleggingsbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Binnen het beleid stonden de navolgende ongunstige effecten centraal:

- (1) Broeikasgasintensiteit van ondernemingen waarin is belegd, via ESG-integratie technieken en het betrokkenheidsbeleid;
- (2) Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), via het uitsluitingsbeleid en betrokkenheidsbeleid;
- (3) Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens), via het uitsluitingsbeleid.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten?

Door het uitsluitingenbeleid toe te passen is niet belegd in bedrijven die zich schuldig maken aan ernstige schendingen van internationale normen (UN Global Compact en/of OESO-richtsnoer voor multinationale ondernemingen).

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Het pensioenfonds heeft in het beleggingsbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Binnen het beleid stonden de navolgende ongunstige effecten centraal:

- (1) Broeikasgasintensiteit van ondernemingen waarin is belegd, via ESG-integratie technieken en het betrokkenheidsbeleid;

(2) Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), via het uitsluitingsbeleid en betrokkenheidsbeleid;

(3) Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens), via het uitsluitingsbeleid.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2022 tot 31 december 2022

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Belegging	Gewicht (%)	Sector	Land
Government of the Netherlands	6,71	Governments and Agencies	NL
Government of Germany	3,09	Governments and Agencies	DE
European Union	2,28	Governments and Agencies	BE
Microsoft Corp.	0,88	Information Technology	US
Apple, Inc.	0,78	Information Technology	US
The Toronto-Dominion Bank	0,72	Financials	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	0,62	Financials	JP
Government of Mexico	0,57	Governments and Agencies	MX
Government of Indonesia	0,55	Governments and Agencies	ID
Barclays Bank Plc	0,52	Financials	GB
Government of Brazil	0,51	Governments and Agencies	BR
OP Financial Group	0,48	Financials	FI
Société Générale SA	0,48	Financials	FR
Government of South Africa	0,47	Governments and Agencies	ZA
Government of Malaysia	0,44	Governments and Agencies	MY

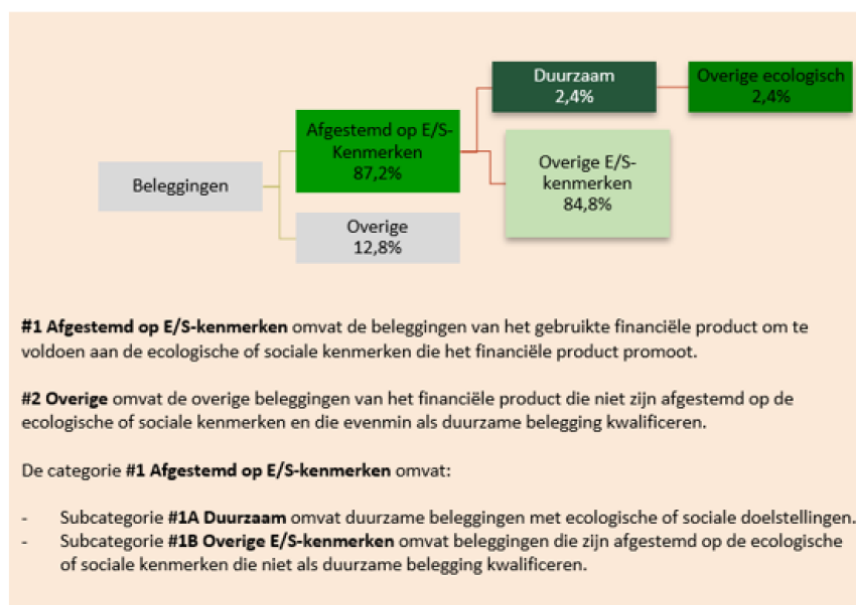
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Zie onderstaand de Asset Allocatie

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeeft;
- de kapitaaluitgaven (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de operationele uitgaven (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Activa%
Communication Services	1,47
Consumer Discretionary	2,77
Consumer Staples	2,20
Energy	2,27
Financials	18,66
Governments and Agencies	18,74
Health Care	3,50
Industrials	2,88
Information Technology	9,28
Materials	1,58
Miscellaneous	0,03
Real Estate	7,11
Utilities	1,53
Overige	27,99

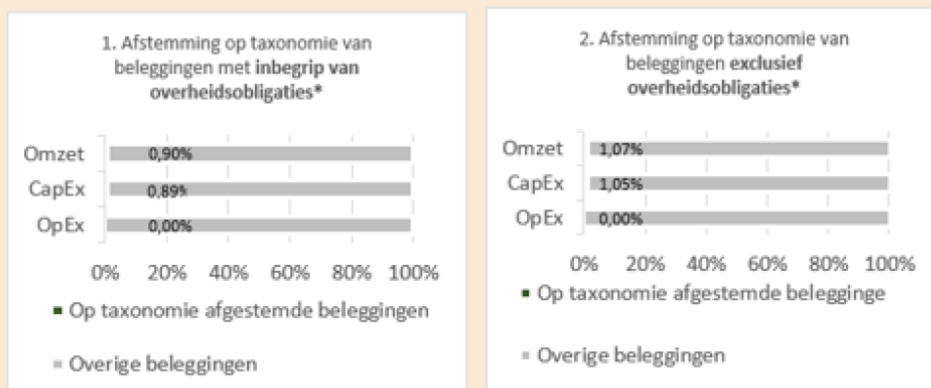
zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de EU-taxonomie.

In welke mate waren duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU-Taxonomie afgestemde milieudoelstelling, omdat de gegevens hiervoor niet beschikbaar waren. Deze gegevens zijn nu wel gedeeltelijk beschikbaar waardoor het fonds een eerste inzicht (nulmeting) heeft in de mate waarin de brede beleggingsportefeuille in 2022 was afgestemd op één van de zes EU taxonomie-doelstellingen. Zie onderstaand.

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn economische activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Dit heeft het fonds niet kunnen vaststellen wegens niet beschikbare data

Hoe verhield het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie zich tot het percentage tijdens eerdere referentieperiodes?

N.v.t.

Wat was het minimumaandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

1,5%

Wat was het minimumaandeel sociaal duurzame beleggingen?

0,0%

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Dit zijn de fondsbeleggingen in obligaties van opkomende landen in lokale valuta, de beleggingen in Amerikaans Vastgoed een groot deel van de beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen (Private Equity). Deze categorieën zijn opgenomen met het oog op het verbeteren van het risico/rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. Er zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen vastgelegd.

Welke maatregelen zijn genomen om de duurzame beleggingsdoelstelling te behalen tijdens de referentieperiode?

Aanpassingen gedurende de rapportageperiode

Het pensioenfonds is voor de helft van de strategische allocatie naar aandelen ontwikkelde markten overgestapt op een EU (CTB) Klimaatbenchmark.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark voor duurzaamheid?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen -in de zin van de SFDR wetgeving- om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks zijn indices die meten of het financiële product de duurzame doelstelling behaalt.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf

Correspondentieadres: Postbus 5019700 AM GRONINGEN

Bezoekadres: Europaweg 27, Groningen

Telefoon: (050) 582 19 90

Fax: (050) 313 82 01

internet: www.bakkerspensioen.nl

e-mailadres: info@tkppensioen.nl

Realisatie

TKP Pensioen BV

Postbus 501

9700 AM GRONINGEN